

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 21 december 2005
Ons kenmerk 51/5.5/2005012037
Behandeld door mevrouw J.N.T. Hovinga (0592) 36 58 55
Onderwerp: Concept-provinciaal Meerjarenprogramma voor het landelijk gebied

Geachte voorzitter/leden,

In juli 2004 hebben de provincies, gemeenten en waterschappen overeenstemming bereikt met het Rijk over de invoering van het Investeringsbudget landelijk gebied (ILG) per 1 januari 2007. Uit deze afspraak vloeit onder andere voort dat een provinciaal Meerjarenprogramma voor het landelijk gebied 2007-2013 (pMJP) moet worden opgesteld. Hierover hebben wij u op de voorlichtingsbijeenkomsten op 14 januari en 1 juli 2005, via de brief van 14 juli 2005 (kenmerk 28/5.7/2005005634) en de brief van 22 november 2005 (kenmerk 46/5.2/2005010081) al geïnformeerd. In ons college hebben wij het voorlopig concept-pMJP besproken en via een inspraakronde aan onze gebiedspartners voorgelegd voor hun reactie. De reacties zijn ontvangen en verwerkt in een inspraakverslag.

Wij stellen voor de Statencommissie Omgevingsbeleid een reactie te laten geven op het voorlopig concept-pMJP en een oordeel te geven over de overwegingen die ten grondslag liggen aan de doel-middelentabel. Dit is afwijkend ten opzichte van hetgeen vermeld was in de vorige brief, te weten het bod laten vaststellen door uw staten. De uitkomsten van de bespreking in de statencommissie zullen worden betrokken bij het opstellen van het concept-pMJP. De redenen hiervoor zijn dat er nog veel onzekerheden zijn, waardoor het voorlopig concept-pMJP nog aan wijzigingen onderhevig is en dat voorgesteld proces vergelijkbaar is met die van de provincies Groningen en Fryslân. Uw staten stellen eind 2006 de financiële ruimte vast. In deze brief willen wij u nader informeren.

Aanleiding

Rijk en provincies willen afspraken maken voor een periode van zeven jaar (2007-2013) over de te realiseren doelen en de daarvoor in te zetten middelen in het landelijk gebied. Deze afspraken worden gemaakt op basis van een concept-pMJP, dat in overleg met gemeenten, waterschappen en andere partijen, die betrokken zijn bij de

uitvoering in het landelijk gebied, is opgesteld. De provincies Groningen, Fryslân en Drenthe hebben afgesproken gezamenlijk op te trekken en met het Rijk afspraken te maken over de wijze van samenwerking in Noord-Nederland. Hierdoor kan in ieder geval binnen de contractperiode tussen provincies geschoven worden met middelen. Uitgangspunt is dat elke provincie een eigen pMJP opstelt, waarbij de opzet en structuur op elkaar zijn afgestemd. Het Rijk komt in februari 2006 met zijn Rijksmeerjarenprogramma (rMJP) waarin is aangegeven hoe het Rijk zijn middelen over de rijksdoelen en de provincies heeft verdeeld. Dit is het bod van het Rijk. De afspraken worden gemaakt op die terreinen waar rijks- en provinciale doelen samenvallen. De uitvoering blijft in deze opzet een verantwoordelijkheid van de afzonderlijke provincies.

Meerwaarde ILG

De meerwaarde van het ILG is:

- dat er afspraken op hoofdlijnen worden gemaakt met het Rijk over meerdere jaren, uitvoering onder regie van de provincie;
- dat er geschoven kan worden met middelen over jaren en doelen als wij na de zeven jaar maar de gemaakte afspraken realiseren, meer flexibiliteit (per jaar geld inzetten op doelen waar het hoogste rendement te behalen valt, projecten obstakelvrij zijn en dergelijke);
- dat er minder administratieve lasten zijn voor betrokken partijen (met name voor subsidieaanvragers).

Rol provincie

De rol van de provincie hierbij is die van regisseur bij het tot stand komen van het pMJP, de implementatie van het ILG in Drenthe en straks natuurlijk bij de uitvoering van het pMJP. Bij de uitvoering van het pMJP geeft de provincie de beschikkingen af voor de Europese, de rijks- en de provinciale middelen voor het landelijk gebied (subsidieverstrekker). Daarmee draagt de provincie ook de risico's. Daarnaast zijn wij als provincie natuurlijk mede uitvoerder van projecten.

Doelen

In het voorlopig concept-pMJP zijn de ambities van de provincie en de gebiedspartners neergelegd. Het pMJP richt zich op de doelen van het ILG die het Rijk heeft vastgesteld, aangevuld met de doelen die genoemd zijn in het onderdeel Vitaal platteland van de Strategische Agenda voor Noord-Nederland 2007-2013 waardoor het ook Europese doelen omvat. Deze keuze wordt onderschreven door de Commissie Landelijk Gebied (CLG). De rijksdoelen die van toepassing zijn in Drenthe zijn gericht op natuur, recreatie (landelijke routenetwerken), landschap (Nationaal Landschap Drentsche Aa), landbouw, milieu (valt onder meerdere thema's), bodem en water. Voor het doel Water heeft het Rijk geen middelen op de begroting gereserveerd, terwijl het wel als doel is opgenomen in de Agenda Vitaal Platteland van het Rijk. Dit is een van de punten voor de onderhandelingen met het Rijk. De strategie is om op basis van een "package deal" een ILG-contract af te sluiten en niet op afzonderlijke onderdelen met het Rijk te gaan onderhandelen.

Naast de ILG-doelen waarvoor het Rijk middelen beschikbaar stelt, gaat het om Europese en regionale doelen op het gebied van water, landschap en cultuurhistorie buiten de nationale landschappen, plattelandseconomie en leefbaarheid en kennis en innovatie in de landbouw. Voor deze doelen kunnen regionale en/of Europese middelen worden ingezet.

Noot

De strategie is om op basis van een "package deal" een ILG-contract af te sluiten en niet op afzonderlijke onderdelen met het Rijk te gaan onderhandelen. Daarbij gaat het met name om:

- de restantaakstellingen (onder andere nog te verwerven ecologische hoofdstructuur (EHS) en nog te verbeteren landbouwstructuur)
- de normkosten
- de overname door de provincies van de lopende verplichtingen in het kader van landinrichting en EHS (een cruciaal onderdeel in de onderhandelingen)
- de rijksmiddelen voor met name water en landschap/cultuurhistorie buiten de Nationale landschappen
- de beschikbare Europese middelen (Plattelandsontwikkelingsprogramma (P(L)OP2) en structuurfondsen)
- de afspraken over aansprakelijkheid en risico's bij het uitvoeren van Europese programma's door de provincies
- inzet DLG
- apparaatskosten

Voorlopig concept-pMJP

Elke provincie maakt haar eigen pMJP. In dit programma worden provinciale doelen opgenomen voor het landelijk gebied. Daar waar deze doelen overlap hebben met rijks- en/of Europese doelen wordt voor de financiering rijksgeld en/of Europees geld opgenomen. Dit is terug te vinden in de doel-middelentabel. In het pMJP is ook ruimte voor eigen provinciale doelen waar geen rijks- of Europees geld voor is, maar die wij wel van belang vinden. De financiering van deze doelen zal door de provincie en haar partners (gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties) opgebracht moeten worden. De leden van de CLG vinden dit positief, maar geven wel aan dat het vinden van voldoende cofinanciering vanuit het gebied niet makkelijk zal zijn. Zij hebben vertrouwen in het proces en de uitvoering.

Het voorlopig concept-pMJP (bijlage 1) voor het landelijk gebied bestaat uit een doel-middelentabel en een tekstdeel. De gebiedspartners zijn betrokken bij het tot stand komen van de tabel en hebben een reactie gegeven op het voorlopig concept-pMJP (zie voor de inspraakreactie op hoofdlijnen bijlage 4 en voor het inspraakverslag bijlage 5). Deze opmerkingen worden betrokken bij het opstellen van het concept-pMJP. De overwegingen die ten grondslag liggen aan de doel-middelentabel staan in bijlage 3.

In de tabel is aangegeven over welke doelen al bestuurlijke afspraken zijn gemaakt die moeten worden nagekomen en over welke doelen en middelen nog moet worden besloten. Het bod komt tot stand op basis van de doel-middelentabel. Het tekstdeel zal in de loop van 2006 nog regelmatig moeten worden aangepast. Dit komt onder andere omdat er nog invulling moet worden gegeven aan de interne en externe organisatie, aan de wijze van monitoren en aan de wijze van beschikken, betalen en beheeren van projecten die bijdragen aan het pMJP. Daarnaast zijn er nog onzekerheden doordat op dit moment nog niet bekend is wat de rijks- en de Europese bijdrage per doel is, zowel landelijk als voor de provincie Drenthe. Tot slot kunnen het naast elkaar leggen van de doel-middelentabellen van de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe en de onderhandelingen met het Rijk nog leiden tot wijzigingen.

Bij het concept-pMJP worden de inspraakreacties van de partners en de reactie van de Statencommissie Omgevingsbeleid betrokken. Het concept is bedoeld als basis waarop het bod richting het Rijk wordt gedaan voor het beschikbaar krijgen van ILG-middelen.

Noot

- Voorlopig concept-pMJP is het document dat aan de gebiedspartners is voorgelegd in een inspraakronde.
- Concept-pMJP is het document waarbij de inspraakreacties van de partners en de reactie van de Statencommissie Omgevingsbeleid zijn betrokken en op basis waarvan een bod richting het Rijk wordt gedaan (februari/maart 2006).
- Definitief pMJP is het document waarin de afspraken die met het Rijk zijn gemaakt en zijn verankerd in het ILG-contract zijn verwerkt (december 2006).

Bestuurlijke punten

Het lijkt allemaal heel complex. Maar aan de andere kant is het opstellen van programma's en de uitvoering daarvan met partners ook niet helemaal nieuw. Wij hebben al ervaring opgedaan met LEADER, met het Plattelandsontwikkelingsprogramma en met de Subsidieregeling gebiedsgericht beleid (SGB). Dit programma voegt de regelingen voor het landelijk gebied allemaal samen. Dat maakt het een complex proces, waarbij veel meer partijen betrokken zijn dan wij tot nu toe gewend waren. Maar het biedt straks meer overzicht en flexibiliteit in de uitvoering. Er gaan immers 38 regelingen op in het ILG.

In de behandeling over het voorlopig concept-pMJP in de CLG, in ons college en ook bij de bestuurlijke bijeenkomst met gebiedspartners van 21 november jl. blijkt dat er vragen leven over de flexibiliteit van het programma, over het ambitieniveau, de hardheid van bedragen en over de periode van zeven jaar.

- Flexibiliteit programma

In de periode 2007-2013 kunnen er wijzigingen in beleid, inzichten en omstandigheden voordoen. In 2009 wordt er een tussenevaluatie (Midterm-Review) gehouden. Er vindt dan overleg met het Rijk plaats over waar wij als provincie staan, of wij de gemaakte afspraken denken te halen of dat er wijzigingen in de afspraken optreden. Dit is dus een nieuw onderhandelingsmoment met het Rijk.

Een onderwerp dat mogelijk aanleiding geeft tot wijziging is de Europese Kaderrichtlijn water (KRW) die momenteel verder wordt uitgewerkt. In het huidige programma is op basis van de huidige kennis een aantal doelen met betrekking tot de inrichting van watersysteem opgenomen. Pas in 2009 is definitief bekend wat er voor de KRW moet gebeuren. Dit kan goed ingebracht worden bij de Midterm-Review.

Naast het feit dat bij de Midterm-Review het programma kan worden bijgesteld, is het programma zelf ook flexibel. Binnen het programma kan namelijk met middelen tussen doelen en jaren worden geschoven onder voorwaarde dat aan het eind van de looptijd in elk geval de doelen zijn gehaald waarover afspraken met het Rijk zijn gemaakt.

In het pMJP staan geen projecten genoemd, het is programma op doelniveau. De projecten die invulling geven aan een of meerdere doelen van het pMJP worden aan

ons college voorgelegd. Hoe dat proces van aanvraag tot en met beschikking gaat lopen wordt nog verder uitgewerkt.

- **Vastleggen middelen over meerdere bestuursperiodes**

Tot nu toe kon het Rijk tussentijds wijzigingen doorvoeren in regelingen of bedragen van de begroting schrappen zonder overleg. Straks zal in die gevallen overleg met de betrokken partners nodig zijn, dus met het Interprovinciaal Overleg, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Unie van Waterschappen. Dit is aan de ene kant winst aan de andere kant legt dit ook een verantwoordelijkheid bij de provincies om te zorgen voor een zekere continuïteit in de realisatie van de rijksdoelen.

Wat betreft de inzet van de provinciale middelen die niet direct aan de rijksdoelen zijn gekoppeld, is er een grotere ruimte tot wijzigen. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met afspraken in SNN-verband over de inzet van de EU-middelen en de afspraken die hierover zijn gemaakt met de regionale partijen.

Het aangaan van afspraken over meerdere bestuursperiodes is niet nieuw. Ook bij het Kompas voor het Noorden werden in 1998/1999 afspraken gemaakt over de periode 2000-2006.

- **Ambitie en provinciale en regionale cofinanciering (inspanningsverplichting)**

De ambitie die wij met onze partners hebben is hoog. Met het Rijk worden afspraken gemaakt over de prestaties die de provincie Drenthe gaat leveren en bijdragen aan de rijksdoelen (zijn ook onze doelen) en de middelen die het Rijk daarvoor beschikbaar stelt. In de onderhandelingen met het Rijk staan wij als provincie sterker als wij aan kunnen geven wat wij er zelf voor over hebben. Het Rijk geeft meestal geen 100% financiering, waardoor cofinanciering nodig is. Hierbij hebben wij als provincie ook een voorbeeldfunctie naar andere partijen (wij vragen van hen immers ook middelen beschikbaar te stellen voor het pMJP). Daarnaast ligt een deel van de provinciale financiering al vast omdat daar bestuurlijke afspraken aan ten grondslag liggen (onder andere ecologische hoofdstructuur (EHS) en landinrichting).

Voorjaarsnota en programmabegroting

In 2006 worden voorbereidingen getroffen voor de provinciale begroting van 2007. In deze begroting moet de programmabegroting van het pMJP worden opgenomen, inclusief de rijks- en provinciale middelen. Het definitieve pMJP heeft een looptijd van 2007-2013 en beslaat meerdere bestuursperiodes op gemeentelijk, provinciaal en rijksniveau. De afspraken die met het Rijk over de rijksdoelen en -middelen worden gemaakt gaan ook over de periode 2007-2013. Onder de afspraken die met het Rijk worden gemaakt, valt volgens het Rijk ook de provinciale cofinanciering van de provincie voor de rijksdoelen. Het maken van afspraken voor de periode tot en met 2013 legt op dit vlak een "hypotheek" op de komende bestuursperiode(s), met name waar het de inbreng van "eigen" provinciale middelen betreft.

In de Voorjaarsnota zal al rekening gehouden moeten worden met de programmabegroting die in het kader van het pMJP en het ILG wordt opgesteld. Ook zal rekening gehouden moeten worden met extra apparaatskosten die nodig zijn om het pMJP te kunnen uitvoeren en te kunnen beheren (projectontwikkeling, administratieve organisatie (beschikken, betalen en beheren) en dergelijke).

Planning

De reactie van de gebiedspartners op het voorlopige concept-pMJP wordt betrokken bij het opstellen van het concept-pMJP. Op 25 januari 2006 hebben wij de formele bespreking voorzien in de Statencommissie Omgevingsbeleid over dit concept. Dit wordt voorafgaan door een informele bijeenkomst op 18 januari 2006. De reacties van de statencommissie worden betrokken bij het opstellen van het concept-pMJP. Hierna zullen het bod van de gezamenlijke provincies en het Rijk naast elkaar worden gelegd. Eind 2006/begin 2007 willen wij het definitieve pMJP aan PS voorleggen, voor de vaststelling van de financiële consequenties.

Ons verzoek

Wij verzoeken u:

1. een reactie te geven op het concept pMJP en daarbij met name aandacht te besteden aan de (provinciale) ambities, de integraliteit en de provinciale cofinanciering;
2. een reactie te geven op hoofdlijnen op de gestelde doelen, prestaties en begroting voor de beleidsopgaven (thema's) voor de periode 2007-2013 als inzet voor de onderhandelingen met het Rijk;
3. op hoofdlijnen in te stemmen met de overwegingen die ten grondslag liggen aan de doel-middelentabel;
4. kennis te nemen van de reacties op hoofdlijnen van de inspraakronde bij gebiedspartners.

Naar wij hopen, hebben wij u hiermee voldoende geïnformeerd.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

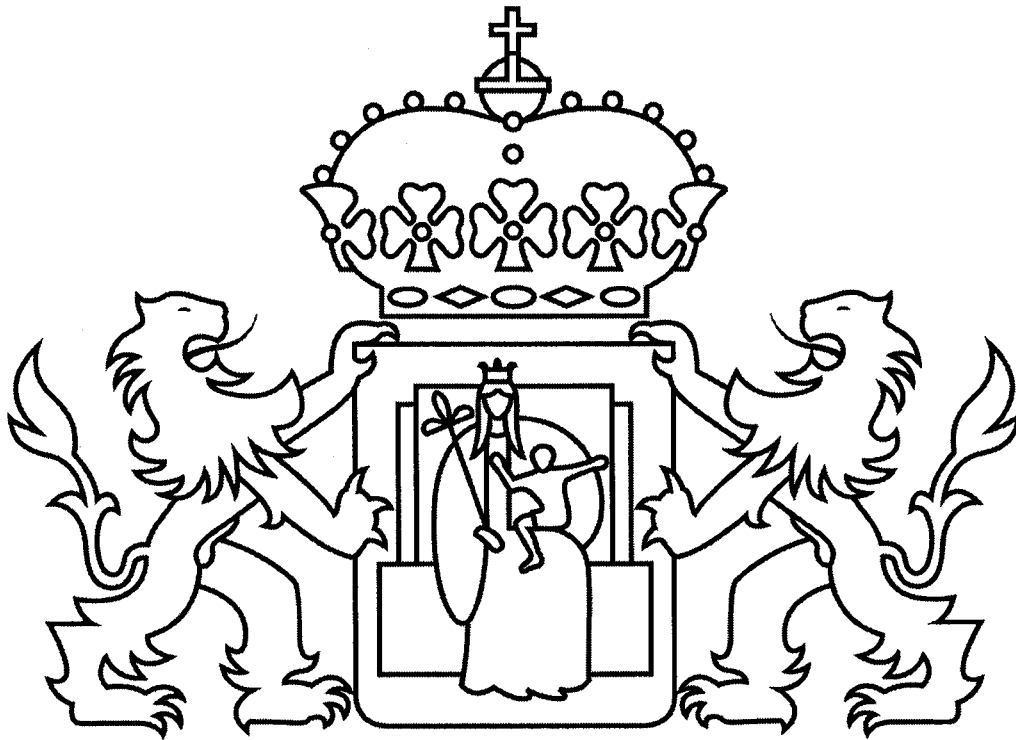
, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
tk/coll.

Bijlage 1

voorlopig CONCEPT provinciaal Meerjarenprogramma Drenthe Landelijk Gebied

Versie 25 oktober 2005

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en beschrijving achtergrond pMJP	3
1.2 Kaders	3
1.3 Samenwerking met gebiedspartners	4
1.4 Afbakening	5
1.6 Relatie met programmalijnen	5
1.7 Leeswijzer	5
2. Rol provincie	7
3. Doel en functie pMJP	8
3.1 Doel pMJP	8
3.2 Functie pMJP	8
4. Hoofdlijnen beleid Landelijk Gebied	9
4.1 Beleid provincie/rijk per thema	9
4.2 Beleid gebieden	25
4.3 Beleid Samenwerkingsverband Noord-Nederland	30
5. Doelen	31
5.1 Inleiding	31
5.2 Doel-middelentabel 2007-2013	31
6. Financiering	33
6.1 Beschikbare middelen	33
6.2 Afspraken die al vast liggen	34
7. Wijze van uitvoeren	36
8. rapportage en Monitoring	36
9. Tabel met uitvoeringsmaatregelen, uitgesplitst naar thema en beleidsdoel met kosten en dekking	36

Bijlagen

1. INLEIDING

Voor u ligt het concept van een Provinciaal Meerjaren Programma voor het landelijk gebied (pMJP) van de provincie Drenthe. Dit programma verbindt voor de periode 2007-2013 beleidsopgaven, doelen, ambities en te leveren prestaties met de kosten die daarmee zijn gemoeid.

Met ingang van 2007 is het pMJP het kader voor de uitvoering van het beleid voor het landelijk gebied en is in die zin de opvolger van het programmaplan Land (2005 – 2006).

1.1 Aanleiding en beschrijving achtergrond pMJP

In de zomer van 2004 hebben de provincies met het rijk overeenstemming bereikt over het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Hieruit vloeit voort, dat voor een periode van zeven jaar afspraken worden gemaakt over de te realiseren doelen in het landelijk gebied en de daarvoor in te zetten middelen. In samenwerking met verschillende partners (onder andere gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties) is het pMJP opgesteld. In dit programma wordt aangegeven welke doelen de provincie samen met de partners wil realiseren en welke prestaties daarvoor zullen worden geleverd. Tevens vormt het pMJP de basis voor onderhandelingen met het rijk dat zal moeten leiden tot een ILG-contract.

De provincies Groningen, Fryslân en Drenthe hebben afgesproken in dit traject gezamenlijk op te trekken en te streven naar één ILG-contract voor Noord Nederland. Dit ligt in het verlengde van de gemaakte afspraken die gemaakt zijn binnen het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN) in het kader van de uitvoering van het Noordelijk Programma Vitaal Platteland (NVPV). Het dagelijks bestuur van het SNN is daarbij de convenantpartner voor het Rijk. De provincie Drenthe maakt daarbij haar eigen pMJP en is ook verantwoordelijk voor de realisatie van de doelen (met daarvoor beschikbaar gestelde middelen). Dit pMJP is afgestemd met de andere noordelijke provincies en wel zodanig dat op eenvoudige wijze een onderhandelingsbod voor Noord-Nederland kan worden opgesteld.

Het contract zal niet alleen gaan over de afspraken, die zullen worden gemaakt over het ILG, maar daarin zullen ook de te bereiken doelen en de te leveren prestaties uit het Plattelandontwikkelingsprogramma 2 (PLOP 2) een plaats krijgen.

Na een periode van zeven jaar verantwoordt de provincie zich naar het rijk over het resultaat (de doelen) dat zij met deze middelen heeft bereikt.

1.2 Kaders

1.2.1 College van Gedeputeerde Staten en ambities

Het college van Gedeputeerde Staten heeft in de afgelopen jaren op basis van een integrale aanpak gewerkt aan de realisatie van de ambities in het landelijk gebied. Deze zijn geformuleerd in een aantal plannen en programma's. Hiertoe behoren het Provinciaal Omgevingsplan II (POP II), de notitie plattelandsbeleid 'Op Drentse maat verder', de Drentse Landbouw Agenda, het Kompas voor het Noorden, de LEADER+-programma's, de gebiedsprogramma's voor de SGB (Stimuleringsregeling

Gebiedsgericht Beleid), de Agenda voor de Veenkoloniën en het toeristisch beleidskader 'Drenthe doet je goed'.

Voor de komende periode zal actief worden ingezet op de verdere uitvoering van het bestaande beleid voor het landelijk gebied.

De voorjaarsnota 2005 vult deze ambities aan met het standpunt dat bij die uitvoering behoud van de bestaande en het creëren van nieuwe werkgelegenheid een belangrijk uitgangspunt is. Daarnaast wordt tot doel gesteld de administratieve lasten terug te dringen door het "ontpotten en ontschotten" van middelen en door (beleids)ruimte te scheppen voor nieuwe particuliere initiatieven en initiatieven van andere overheden.

1.2.2 Kaders uit documenten

Het pMJP is een uitvoeringsprogramma, dat is gebaseerd op een aantal bestaande dan wel binnenkort te verschijnen plannen en programma's. Een aantal van de eerder genoemde programma's loopt in 2006 af. Te noemen zijn hier het Kompas voor het Noorden, de LEADER+-programma's en de gebiedsprogramma's voor de SGB-gebieden. Voor het landelijk gebied kan het deel Vitaal Platteland van de Strategische Agenda voor Noord Nederland 2007- 2013 (de "Strategische Agenda") in combinatie met het NVPV worden gezien als de opvolger van het Deelprogramma Landelijk Gebied van het Kompas voor het Noorden. De LEADER+-filosofie zal een plaats krijgen in het PLOP 2 en de gebiedsprogramma's van de SGB zullen worden opgenomen in het ILG.

De volgende plannen, agenda's, programma's en regelingen zijn leidend voor de inhoud van het pMJP:

- Provinciaal Omgevingsplan II (POP II)
- Strategische Agenda/NVPV
- Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG)
- Nota Ruimte/Agenda voor een Vitaal Platteland (AVP)
- Europese programma's (waaronder PLOP 2)
- Kaderrichtlijn Water (KRW)/Waterbeheer 21e eeuw

1.3 Samenwerking met gebiedspartners

Zowel bij de totstandkoming van het pMJP van Drenthe als bij de uitvoering en financiering vanaf 2007 hebben de verschillende partners (provincie, gemeenten, waterschappen en de maatschappelijke organisaties) elkaar nodig. Daarom is interactieve betrokkenheid van medeoverheden en andere relevante partijen nagestreefd bij de totstandkoming van het pMJP. Dit heeft plaatsgevonden in de vorm van onder andere informatiebijeenkomsten, workshops, overleggen en bij de partners uitgezette vragen. Op basis van deze integrale aanpak zijn de ambities van de provincie en haar partners geïnventariseerd en vastgelegd in dit programma.

De ambitie is een dergelijk gezamenlijke aanpak ook bij de uitvoering van het pMJP te realiseren.

1.4 Afbakening

Het gaat in dit pMJP om beleidsopgaven voor natuur, recreatie en toerisme, landschap, landbouw, milieu, water en sociaal-economische vitalisering. Bodem-aspecten zijn terug te vinden bij het onderdeel milieu.

Bij het opstellen van de doel-middelentabel is rekening gehouden met de opbouw van de tabel van het rijksmeerjarenprogramma (rMJP). Het pMJP volgt de indeling van de Agenda Vitaal Platteland op hoofddoelen en de specifiek benoemde prestaties. De te behalen prestaties worden gebundeld in thema's.

Het College van GS heeft, op advies van de Commissie Landelijk Gebied (CLG) gekozen voor een pMJP waarin provinciale doelen zijn opgenomen die een overlap hebben met de rijksdoelen en de doelen die in SNN-verband in het onderdeel Vitaal Platteland van de Strategische Agenda voor Noord Nederland zijn afgesproken. In SNN (Samenwerkingsverband Noord Nederland) verband zijn, naast de ILG-doelen ook aanvullende doelen benoemd. Voor de aanvullende doelen zijn geen ILG-middelen beschikbaar. Hiervoor kunnen wel regionale, provinciale en/of Europese middelen worden ingezet (structuurfondsen, PLOP 2). De doelen zijn:

- Natuur: EHS/natuur buiten EHS
- Recreatie: (Landelijke) routenetwerken en recreatieve accommodaties
- Landschap: Nationaal landschap / landschap, archeologie en cultuurhistorie buiten de nationale landschappen (SNN verband)
- Landbouw: Grondgebonden landbouw, duurzame landbouw en niet-grondgebonden landbouw (onderdeel glastuinbouw), kennis en innovatie in de landbouw (SNN verband)
- Sociaal economische vitalisering: Plattelandseconomie gericht op het MKB (inclusief recreatie en toerisme) en leefbaarheid (SNN verband)
- Bodem: De (gebruiks)waarde van de bodem moet behouden blijven of worden hersteld
- Water: aanvaardbare wateroverlast, terugdringen verdroging, vasthouden water, goede ecologische kwaliteit

1.6 Relatie met programmalijnen

De provincie heeft de uitvoering van het provinciale beleid georganiseerd in vijf programma's. Het programma Land is er hier één van. Het pMJP is één van de producten van dit programma. Straks zal de aansturing van de uitvoering ook onder het programma Land vallen. De ander vier programma's zijn:

- Stedelijk gebied
- Bereikbaarheid
- Werk, onderwijs en kennisinfrastructuur (WOK)
- Veiligheid en sociaal evenwicht

Daar waar nodig vindt afstemming plaats.

1.7 Leeswijzer

In dit PMJP vindt u de volgende onderdelen:

- Een beschrijving van de aanleiding en achtergrond van dit pMJP, het doel en de functie van het pMJP en de rol van de provincie in relatie tot het pMJP (hoofdstuk 1 t/m3);

- Een overzicht van het provinciale beleid in relatie tot het Landelijk gebied (hoofdstuk 4);
- Een beschrijving van de voorgenomen doelen en maatregelen per thema (hoofdstuk 5)
- Een overzicht op hoofdlijnen van de beoogde financiering alsmede de wijze van uitvoeren (hoofdstuk 6 en 7);
- De werkwijze met betrekking tot de rapportage en monitoring (hoofdstukken 8);
- Een (eenvoudige) tabel met doelen en prestaties, uitgesplitst naar thema en beleidsdoel.
- Doel-middelentabel met doelen, kosten en financiering

2. ROL PROVINCIE

Met betrekking tot de totstandkoming van dit pMJP en de uitvoering daarvan gedurende de planperiode neemt de provincie een aantal taken van het Rijk over. Bij de uitvoering van de afspraken zoals die in het pMJP zijn vastgelegd, krijgt de provincie de regie en wordt ze verantwoordelijk voor het (laten) beschikken, betalen en beheren van projecten die een bijdrage leveren aan het provinciaal Meerjarenprogramma (pMJP). 'Regie' houdt in dat de provincies de eigen activiteiten en de activiteiten van de andere partijen in het landelijk gebied die bijdragen aan de (rijks)doelen in overleg met die partijen programmeren, prioriteren, stimuleren, coördineren en de uitvoering aansturen.

In het kader van het pMJP ontmoeten de gebiedspartners de provincie in de volgende rollen:

1. *regisseur*. De provincie krijgt in het kader van de uitvoering van het ILG-contract de regie. 'Regie' houdt in dat de provincies de eigen activiteiten en de activiteiten van de andere partijen in het landelijk gebied, die bijdragen aan de (rijks)doelen, in overleg met die partijen programmeren, prioriteren, stimuleren, coördineren en de uitvoering aansturen. Kern van de afspraken is dat de provincies nu echt de regie krijgen in het landelijk gebied en dat het gebied centraal komt te staan.
2. *subsidieverstrekker*. De provincie treedt in dit kader op als financier en toezichthouder. De provincie dient hierbij te waarborgen dat aanvragen voor middelen (subsidies) benodigd voor de uitvoering worden getoetst aan de provinciale kaderverordening en dit pMJP met betrekking tot de toekenning van deze provinciale-, EU- en rijksmiddelen.
3. *uitvoerder/opdrachtgever*. In sommige programma's en projecten zal de provincie ook als (mede)uitvoerder of opdrachtnemer kunnen deelnemen.
4. *partner*. De provincie heeft bij het opstellen van het pMJP ook eigen ambities uitgesproken die in de planperiode moeten worden uitgevoerd.

3. DOEL EN FUNCTIE PMJP

3.1 Doel pMJP

In dit pMJP worden de Drentse ambities voor de ontwikkeling van het landelijk gebied beschreven. Deze ambitie is in samenspraak met de lokale overheden en de maatschappelijke organisaties in het gebied tot stand gekomen.

Het pMJP biedt inzicht in welke doelen en prestaties concreet in de periode 2007-2013 moeten worden gerealiseerd, hoe de financiering van die doelen is voorzien en hoe de organisatie van de uitvoering van de vastgestelde doelen wordt geregeld.

3.2 Functie pMJP

Uitvoeringsprogramma

Het pMJP is een uitvoeringsprogramma. In het pMJP staat op hoofdlijnen omschreven wat gedurende de periode van 2007-2013 aan prestaties geleverd moet worden in het Landelijk gebied van Drenthe. Dit betreft een inspanningsverplichting voor alle partijen, immers deze afspraken zijn ook vastgelegd met het rijk en op basis daarvan is ILG-budget verkregen.

Onderhandelingsbod

Voor de programmering van het ILG heeft het pMJP de belangrijkste functie.

De provincie doet een bod naar het rijk op basis van dit programma. Na onderhandeling over het bod zal het rijk met de provincie een overeenkomst sluiten over de te leveren prestaties per rijksdoel in het landelijk gebied voor de periode 2007-2013, het ILG-contract.

Toetsingskader

Het pMJP fungeert ook als toetsingsinstrument. Projecten die bijdragen aan het realiseren van doelen uit het pMJP komen in principe in aanmerking voor subsidie (ILG-gelden, PLOP2-middelen en de provinciale cofinancieringsgelden vanuit de Reserve Stimulering Vitaal Platteland Drenthe). Voor de bepaling van de bandbreedte zijn criteria opgesteld, deze worden in [H7](#) verder uitgewerkt.

4. HOOFDLIJNEN BELEID LANDELIJK GEBIED

Het beleid voor het landelijke gebied is uitgewerkt voor thema's. Achtereenvolgens komen de thema's natuur, recreatie en toerisme, landschap, landbouw, bodem, water en sociaal economische vitalisering aan de orde. Vervolgens is voor een vijftal prioritaire gebieden aangegeven waar het zwaartepunt van het pMJP ligt.

4.1 Beleid provincie/rijk per thema

Per thema wordt ingegaan op de actuele stand van zaken en de ontwikkelingen. Tevens wordt aangegeven welke doelstellingen op grond van het Provinciaal Omgevingsplan (POP II) worden nagestreefd. Vervolgens wordt per thema op hoofdlijnen aangegeven welke doelen in het pMJP zijn opgenomen. Deze doelen worden nader uitgewerkt in hoofdstuk 5 met bijbehorende bijlagen.

4.1.1 Thema natuur

De waarden van natuur en landschap worden in eerste instantie veiliggesteld door de verwerving, de inrichting en het beheer van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Daarnaast wordt een algemeen beschermingsniveau gehandhaafd of ontwikkeld (AOK).

Conform het rijksbeleid wordt gestreefd naar de realisatie van de EHS in 2018. De planning voor de grondverwerving is gericht op 2015, zodat er tijd over blijft voor de inrichting.

Doelstellingen POP II

- in 2010 is er 2.750 ha nieuw natuurgebied verworven en 4.500 ha aan beheersovereenkomsten afgesloten;
- in 2018 zijn de ecologische verbindingzones (EVZ's) gerealiseerd en vormen ze belangrijke schakels in de EHS;
- de robuuste EVZ's voldoen aan de multifunctionele taakstelling met betrekking tot water, landschap en recreatie. In 2010 is er één robuuste verbinding gerealiseerd;
- in de milieubeschermingsgebieden wordt de Bijzondere Omgevingskwaliteit (BOK) gerealiseerd.

Ontwikkeling / stand van zaken

De verwerving en functiewijziging van de EHS liggen in Drenthe goed op schema. In onderstaande tabel een aantal kengetallen.

Doel in 2018 (functiewijziging naar natuur)	14.535 ha
Gerealiseerde functiewijziging (2005)	10.309 ha
Gerealiseerde inrichting	Niet bekend

Gronden wijzigen van functie door aankoop of door particulier natuurbeheer, waarbij landbouwgrond in natuur wordt omgezet. De inrichting loopt echter iets achter op de planning. Dit heeft te maken met het feit dat gebieden vaak in hun geheel moeten zijn aangekocht voor de inrichting kan beginnen. Recente ontwikkelingen laten steeds meer een integrale aanpak in gebieden zien, waarbij tevens een deel van de EHS wordt ingevuld. Voorbeelden zijn de projecten Versnelde Inrichting Eelder- en Peizermeden (VIEP) en Tusschenwater in het Hunzedal.

De stand van zaken van de provinciale ecologische verbindingzones is sterk wisselend. Enkele zijn gerealiseerd (bijvoorbeeld in landinrichtingsverband), bij andere zones is de planvorming nog niet gestart. Waar het realiseren van de ecologische verbindingen tot nu toe niet succesvol is verlopen, bestaat over het algemeen maar weinig draagvlak in de streek en verloopt het proces moeizaam. Ook vragen rondom de financiering spelen een rol.

De provincie heeft met het rijk afgesproken dat de ecologische verbindingzones die juridisch of zwaarwegend bestuurlijk verplicht zijn, noodzakelijk zijn voor de realisatie van de robuuste verbindingen, een groot ecologisch belang hebben en/of voor meer dan 75% zijn afgerond nog voor financiering uit rijksmiddelen in aanmerking komen. Op basis van deze afspraak kunnen de meeste verbindingzones in Drenthe worden uitgevoerd. Alleen een aantal verbindingzones in beekdalen en de verbindingen Peizerdiep-Tjonger, Esmeer-Witterveld en Bargerveen-Duitsland worden niet meer door het rijk gefinancierd.

Robuuste Verbindingen vormt een nieuw onderdeel. Het gaat hierbij om Vledder Aa-Weerribben, Noordelijke "natte as" Hunze, Sallandse Heuvelrug-Drents Plateau en de verbinding Leekstermeer-Midden Groningen. Voor de robuuste verbindingen komen er in twee tranches financiële middelen beschikbaar voor grondverwerving. De eerste tranche loopt vanaf 2005, de tweede vanaf 2008. De robuuste verbinding in het dal van de Hunze valt in de eerste tranche.

Het rijk stuurt aan op een omslag van grondverwerving naar particulier en agrarisch natuurbeheer, waarbij maatwerk per provincie mogelijk is. Er wordt uitgegaan van de realisatie van 60% van de nog te verwerven grond door particulier en agrarisch beheer. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) probeert de overige 40% te verwerven en draagt de gronden vervolgens over aan de natuurbeherende instanties. Bij agrarisch natuurbeheer blijft de functie van het gebied landbouw. Bij particulier natuurbeheer wordt de functie natuur. De bijdrage van particulier en agrarisch natuurbeheer zou ook moeten gelden voor het realiseren van de nog te begrenzen Robuuste Verbindingen.

Het realiseren van natuurdoelen binnen de EHS vereist een bijzondere omgevingskwaliteit (BOK). Het gaat hierbij onder andere om de waterkwantiteit (inclusief verdrogingsbestrijding) en -kwaliteit, de kwaliteit van de bodem, de lucht en de mate waarin de natuurlijke achtergrond wordt verstoord door gebiedsvreemde geluiden. Welke kwaliteit precies wordt nagestreefd, hangt samen met de aard van een gebied en het te realiseren natuurdoeltype. Het verschil tussen de te behalen milieukwaliteit en de huidige situatie is het milieutekort. Hoe hoog dit tekort is, is nog niet altijd duidelijk. In 2005 en 2006 worden deze tekorten (= nulsituatie) goed in beeld gebracht.

Tenslotte wordt via agrarisch natuurbeheer ook buiten de EHS natuur gerealiseerd. Ook dit rijksbudget wordt opgenomen in het ILG.

De doelen natuur

Provinciaal beleid	pMJP 2007-2013
er 2.750 ha nieuw natuurgebied verworven	- 990 ha verworven - 1480 ha particulier beheer - 587 ha inrichting
2018 zijn de ecologische verbindingzones gerealiseerd	- 115 ha functiewijziging - 9 verbindingen gerealiseerd - 100 knelpunten infrastructuur opgelost
In 2010 is er één robuuste verbinding gerealiseerd	- 2000 ha functiewijziging - 154 ha inrichting
Algemeen natuurbeleid	- beheer 3 nationale parken - 8925 ha beheer EHS
In de milieubeschermingsgebieden wordt de Bijzondere Omgevingskwaliteit (BOK) gerealiseerd	- 7 bedrijven verplaatst - 294 ha realisatie BOK - 6000 ha hersteld verdroogd gebied (GGOR) - 80 km beekherstel
Algemene omgevingskwaliteit (AOK) en in 2010 is 4.500 ha aan beheersovereenkomsten afgesloten	- 86 projecten leefgebieden kwetsbare soorten - 4.800 ha aan beheerskosten (hierin ook nieuwe vormen als braak meegenomen)

4.1.2 Thema Recreatie en Toerisme

Omdat toerisme in Drenthe zich voor een groot deel afspeelt in het landelijk gebied, draagt het in belangrijke mate bij aan de werkgelegenheid en het voorzieningenniveau op het platteland. In een aantal plattelandsgemeenten is één op de vijf banen verbonden met de toeristische sector.

De keuzemogelijkheden voor de consument zijn echter groot en om de toerist of recreant ook in de toekomst te verleiden om naar Drenthe te komen, zijn er steeds herkenbare, unieke en sterke producten nodig. Het beleid is erop gericht om met duurzame maatregelen de concurrentiekracht van de sector te versterken, zodat de inkomenspositie verbetert en de werkgelegenheid toeneemt. Met name korte vakanties in voor- en naseizoen en buitenlandse bezoekers zijn potentiële bronnen van groei.

Het is zaak om het kennisniveau (onder andere op het gebied van informatie en communicatietechnologie) en het ondernemerschap te verbeteren. Hier wordt invulling aan gegeven door onder meer het Stimuleringsproject Plattelandsondernemers (STIPO) en het Noordelijk Project Versterking Ondernemerschap Toeristisch-recreatieve Sector.

Doelstellingen POP II

- het verbeteren van de positie van Drenthe op de Nederlandse vakantiemarkt;
- het kwalitatief en kwantitatief op peil houden – en waar mogelijk verbeteren – van de recreatiemogelijkheden.

Ontwikkeling / stand van zaken

Onder de naam 'Drenthe doet je goed' is het Uitvoeringskader Toeristische en Recreatieve Projectontwikkeling opgesteld. Hierin wordt nader ingegaan op de thema's

- marketing en promotie;

- vervolmaken van de toeristische infrastructuur;
- kwaliteit van de toeristische bedrijfsomgeving en ondernemerschap;
- benutten kernkwaliteiten van Drenthe;
- toepassing van nieuwe mogelijkheden van informatie en communicatietechnologie.

In de komende periode wordt vooral ingezet op een betere benutting en vervolmaking van de huidige recreatieve en toeristische infrastructuur.

Fietsrecreatie is één van de belangrijkste trekkers binnen het provinciaal recreatief aanbod en zal dat ook blijven. Er wordt gestreefd naar het verbeteren van de verbindingen vanuit steden naar het toeristisch fietspadennetwerk en naar een goede aansluiting van verschillende fietsroutes op elkaar. Er zullen geen nieuwe fietspaden worden aangelegd, maar er worden wel verbeteringen aangebracht die het routenetwerk uniformer en herkenbaarder maken. Ook wordt geprobeerd om meer samenhangende arrangementen en dergelijke te ontwikkelen. De provincie ziet mogelijkheden voor een soortgelijke aanpak voor de wandelpaden. Om het recreatieve toervaartnet, dat onderdeel is van het landelijk routenetwerk, te vervolmaken moeten nog enkele essentiële verbindingen worden aangelegd, waaronder die tussen Erica en Ter Apel. Bij de ontwikkeling van het routenetwerk zal ook aandacht zijn voor cultuur in Drenthe.

Een belangrijk onderwerp tenslotte is de uitbreiding van recreatiebedrijven en de inpassing daarvan in de natuurlijke landschappelijke omgeving.

De doelen recreatie en toerisme

Provinciaal beleid	pMJP 2007-2013
Het verbeteren van de positie van Drenthe op de Nederlandse vakantiemarkt	<ul style="list-style-type: none"> - 100 verbeterde toeristische accommodaties - 2 projecten gericht op innovatie en kennisontwikkeling plattelandstoerisme bij kleine bedrijven - 4 projecten ter verbetering van de relatie stad/dorp en platteland met een bovenlokaal karakter - 4 nieuwe toeristische voorzieningen - 23 km vaarverbinding aangelegd (Erica-Ter Apel) - 70 promotie-uitingen
Het kwalitatief en kwantitatief op peil houden – en waar mogelijk verbeteren – van de recreatiemogelijkheden	<ul style="list-style-type: none"> - 107 km landelijke fiets- en wandelroutes - 90 km kwaliteitsverbetering vaarroutes - € 150.000,- gereserveerd voor bewegwijzering vaarroutes - 130 km aangelegde provinciale wandel-, fiets-, ruiters- en vaarroutes - 300 km provinciale verbeterde wandel-, fiets-, ruiters- en vaarroutes - 100 km bewegwijzering - 30 gerealiseerde startpunten

4.1.3 Thema landschap

Het landschap vertelt de Drentse geschiedenis. Het is rijk aan herinneringen aan vroegere bewoning en grondgebruik en het vertoont karakteristieke bebouwingspatronen, vormgeving en architectuur. Centraal in het beleid voor het landschap staat de zogenaamde ontwikkelingsgerichte benadering.

De Drentse bossen hebben een multifunctionele of natuurdoelstelling. Dit is op de natuurdoelenkaart in POP II aangegeven. De provincie streeft ernaar om de waarden van natuur, landschap, recreatie en houtteelt in bestaande bossen te vergroten. De aanleg van nieuwe bossen en landgoederen kan een belangrijke versterking zijn van de aanwezige natuur en landschapswaarden. Deze bossen en landgoederen leveren een bijdrage aan de woon- en werkomgeving waardoor het vestigingsklimaat voor bewoners en bedrijven verbetert.

De directe woon- en leefomgeving behoort primair tot het gemeentelijk beleid. Dit onderwerp krijgt via gemeentelijke bestemmingsplannen, groenbeheer en subsidiebeleid gestalte.

Doelstellingen POP II

- binnen de ontwikkelingsgerichte benadering voor het landschap worden twee strategieën toegepast, namelijk:
  - behoud en herstel
  - nieuwe landschappelijke kwaliteiten
- de houtproductie wordt vergroot: in 2010 is er 1500 ha nieuw bos aangelegd;
- er worden nieuwe bossen aangelegd voor de vastlegging van CO₂;
- er vindt bosaanleg plaats om de bufferende werking te vergroten.
- de aanleg van nieuwe landgoederen wordt gestimuleerd.

Ontwikkeling / stand van zaken

Landschap

In gebieden waar sprake is van een gave cultuurhistorische samenhang, bepalen bestaande vormen van het landschap de ontwikkelingsmogelijkheden van nieuwe functies. Nieuwe functies moeten bijdragen aan behoud en herstel van bestaande landschapskwaliteiten in onderlinge samenhang. Een hulpmiddel daarbij is de door de provincie ontwikkelde Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW). Het is de bedoeling dat deze waardenkaart bij ruimtelijke plannen en projecten wordt ingezet en zo een bijdrage levert aan het behoud en de versterking van het cultuurhistorisch erfgoed.

De Drentsche Aa is aangewezen als Nationaal Landschap. Voor dit gebied is een Landschapsvisie opgesteld. Hierin is ook een uitvoeringsprogramma opgenomen. Op basis van dat programma financiert het Rijk mee aan het behoud en herstel van het landschap

In robuuste gebieden en in gebieden waar vernieuwing van het landschap noodzakelijk of gewenst is dragen nieuwe functies bij aan het vestigen of versterken van een nieuwe identiteit.

De ontwikkeling van ruimtelijke en maatschappelijke plannen voor de Belvederegebieden van de Maatschappij Van Weldadigheid, Veenhuizen en het gebied 'Tussen Hondsrug en Hümmling' bewijst dat de cultuurhistorie daarbij een waardevolle inspiratiebron kan zijn.

Bos

In Drenthe is al een aanzienlijk deel van de rijksdoelstellingen voor bosuitbreiding gerealiseerd. De minister heeft in 2004 aangegeven dat bosaanleg door het rijk alleen nog wordt medegefinancierd in begrensde delen van de EHS. Deze gebieden staan aangegeven in het Integraal Gebiedsplan Natuur- en Landschapsdoelen in Drenthe.

In multifunctionele bossen - dat zijn bossen die naast een natuurfunctie ook een functie hebben voor houtproductie en recreatie - stimuleert de provincie geïntegreerd bosbeheer en wil zij de recreatieve en natuurlijke ontwikkeling bevorderen. Bossen die op grond van POP II een natuurfunctie hebben gekregen, zijn vaak als productiebos aangelegd. De provincie probeert de eigenaren van deze bossen te motiveren om ze tot meer natuurlijke bossen om te vormen. Daarnaast kunnen nieuwe ontwikkelingen in de bosbouw een stimulans betekenen voor de kwaliteitsverbetering van bossen.

Het is onmogelijk nieuwe bossen of landgoederen vanuit één functie - bijvoorbeeld 100% houtproductie of 100% natuur - aan te leggen. De aanleg van nieuwe bossen is alleen kansrijk wanneer er meerdere doelen tegelijk mee worden gediend. De komende jaren zullen de kansen worden onderzocht voor combinaties van bosuitbreiding, CO₂-vastlegging en waterberging. De aanleg van bos is inmiddels een probaat middel gebleken in hydrologische buffergebieden.

Landgoederen

Nieuwe landgoederen worden aangelegd als 'cultuurdaad' van deze tijd. Het ontwerp van het landgoed, het landgoedhuis en de functies krijgen een eigentijdse invulling, waarbij een moderne vormgeving vaak beter past dan het kopiëren van fraaie voorbeelden uit het verleden. Veel Drentse gemeenten hebben beleid voor nieuwe landgoederen ontwikkeld, waardoor meer duidelijkheid is ontstaan over de planologische mogelijkheden. De provincie vervult ook hier een stimulerende rol.

De doelen landschap

Provinciaal beleid	pMJP 2007-2013
De ontwikkeling van rode en groene functies in het landelijk gebied wordt begeleid volgens de landschappelijke kwaliteitsbenadering. Welke structuren en elementen kenmerkend zijn voor een landschapstype, is weergegeven op kaart C van het POP II. De kenmerken vormen, samen met de ontwikkelingsgerichte benadering van het landschap en de integrale functiezoning, het beleidskader	<ul style="list-style-type: none"> - € 14.000.000,- gereserveerd voor lopende verplichtingen bos/landschap, ruimtelijke structuren - realiseren van 1 uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Drentsche Aa - 12 gemeentelijk landschapsprogramma's uitgevoerd - 710 SOL beschikkingen - 700 ha landschapsontwikkeling
De houtproductie wordt vergroot: in 2010 is er 1500 ha nieuw bos aangelegd. Er worden nieuwe bossen aangelegd voor de vastlegging van CO ₂ en er vindt bosaanleg plaats om de bufferende werking te vergroten.	<ul style="list-style-type: none"> - 700 ha bos
De aanleg van nieuwe landgoederen wordt gestimuleerd.	<ul style="list-style-type: none"> - 20 landgoederen
AOK	<ul style="list-style-type: none"> - Plan van aanpak terugdringing verstoring in landelijk gebied m.b.t. stank, geluid en licht

4.1.4 Thema Cultuurhistorie/archeologie

Cultuurhistorie omvat de nog aanwezige sporen in onze omgeving van het verblijf en de activiteiten van de mens in het verleden. De ingrepen die de mens in de loop der tijden in het landschap heeft gedaan om een bestaan op te bouwen zijn als herkenbare structuren juist in Drenthe nog op veel plaatsen herkenbaar. Niet alleen in losse elementen, zoals bijvoorbeeld huizen, wegen, essen en houtwallen, maar ook in hun samenhang: de patronen die zij samen vormen. Historisch was die samenhang sterk. De manier waarop in een esdorp de bebouwing is gerangschikt, de vorm van het boerenerf, de plaatsing van open ruimte en brinken, de ligging van es en heide, ten opzichte van het dorp, kwam allemaal voort uit de manier waarop de mens zijn leven en levensonderhoud had georganiseerd. Hetzelfde geldt voor de latere systematische veenontginningen die ontginning, landbouw en bebouwingstructuren in een functioneel patroon schikten.

Juist het feit dat in Drenthe de traditionele leefwijze relatief lang heeft voortbestaan, schenkt ons tegenwoordig een van de sterkste karakteristieken van het Drentse landschap. Op veel plaatsen een grote herkenbare cultuurhistorische waarde, die een belangrijke pijler is voor de aantrekkelijkheid van onze provincie als woon- en recreatiegebied. Cultuurhistorie blijkt een belangrijke factor bij de beleving van sociale samenhang en bij het bepalen van wat men als identiteit van de leefomgeving ervaart.

Drenthe staat bekend om zijn rijke bodemarchief. Slechts een deel van die archeologische rijkdom is zichtbaar aan het oppervlak. Het gaat dan om de prehistorische hunebedden, grafheuvels, celtic fields en de middeleeuwse mottes. Een veel groter deel van de archeologische waarden is echter aan het oog onttrokken en gaat schuil onder het maaiveld. De zichtbare en onzichtbare waarden zijn

onvervangbare bronnen van kennis van het verre verleden. De zichtbare monumenten dragen daarnaast bij aan de Drentse identiteit en de kwaliteit van de leef-omgeving. Ook spelen ze een rol van betekenis in recreatie en toerisme.

Doelstellingen POP II

- het provinciale beleid is gericht op handhaving en waar mogelijk en zinvol, ook de herstel en/of versterking van de nu nog aanwezige cultuurhistorische waarden en gebouwen.
- de provincie stimuleert de gemeenten om een eigen beleid te voeren voor gemeentelijk waardevolle bebouwing.
- het beleid van de provincie is erop gericht om zoveel mogelijk aan te sluiten bij projecten die zich met integraal gebiedsgericht beleid bezighouden. Juist bij dergelijke processen kan cultuurhistorische informatie ondersteunend werken bij het zoeken naar sociale samenhang en identiteit.
- uitgangspunt voor het beleid is het archeologisch erfgoed op de vindplaats zelf te behouden.
- bij het opstellen en het uitvoeren van ruimtelijke plannen wordt rekening gehouden met zowel de bekende als de te verwachten archeologische waarden

Ontwikkeling/ stand van zaken

Archeologische/cultuurhistorische waarden kunnen een rol spelen bij de ontwikkeling van nieuwe ruimteplannen. Bij de ontwikkeling van ruimtelijke en maatschappelijke plannen voor de Belvédèregebieden van de Maatschappij Van Weldadigheid, Veenhuizen en het gebied 'Tussen Hondsrug en Hümmling' wordt er al door de provincie in samenwerking met betrokken gemeenten naar gestreefd om aan deze ontwikkelingsvisie inhoud en uitvoering te geven.

Een plattegrond van een voormalig landhuis dat nog zichtbaar is in het landschap is een inspiratiebron voor de indeling en functies van een nieuwe woonwijk. Historici en/of archeologen worden betrokken bij de planvorming van een woonwijk en het ontwikkelen van landschapsvisies en/of Dorpsomgevingsplannen (DOP's). Als inspiratiebron om de identiteit te versterken wordt bij projecten de samenwerking tussen ruimte- en cultuurdisciplines bevorderd. Architecten, geografen, landschapontwerpers, stedenbouwkundige, historici, archeologen en kunstenaars werken samen bij de ontwikkeling van projecten. Zij geven een belangrijke kwalitatieve meerwaarde aan de invulling en bestemming van een locatie of gebied.

Dit wordt onder andere bewerkstelligd door:

- aandragen van creatieve oplossingen;
- het organiseren van verrassende ontmoetingen;
- het uitlokken van debat.

In 'de kunst van het combineren', de Drentse cultuurnota staat het Integraal Project Plan 'Behoud door ontwikkeling'. Dit plan moet op integrale wijze zorgen dat er een groot aantal Drentse monumenten met verschillende achtergronden een beschermde status krijgen. De input van het plan kan vanuit de hele provincie gestalte krijgen.

De doelen cultuurhistorie/archeologie

Provinciaal beleid	pMJP 2007-2013
Handhaving en waar mogelijk en zinvol, ook de herstel en/of versterking van de nu nog aanwezige cultuurhistorische waarden en gebouwen.	- 610 cultuurhistorische elementen met beschermde status (gebouwen, archeologisch, historisch geografisch, gebieden) - 20 Belvédèreprojecten
De provincie stimuleert de gemeenten om een eigen beleid te voeren voor gemeentelijk waardevolle bebouwing.	- actualiseren, digitaliseren en vaststellen CHW
het beleid van de provincie is erop gericht om zoveel mogelijk aan te sluiten bij projecten die zich met integraal gebiedsgericht beleid bezighouden.	- 10 projecten waarin vanaf de start van het project interdisciplinair (landschaps architecten, geografen, stedenbouwkundigen, historici, archeologen en kunstenaars) wordt samengewerkt t.b.v beeldkwaliteit
Uitgangspunt voor het beleid is het archeologisch erfgoed op de vindplaats zelf te behouden. Bij het opstellen en het uitvoeren van ruimtelijke plannen wordt rekening gehouden met zowel de bekende als de te verwachten archeologische waarden	- 2 pilots kennisoverdracht aardkundige waarden

4.1.5 Thema landbouw

De landbouw is in Drenthe van relatief groot economisch belang. De primaire agrarische sector biedt er aan ongeveer 12.000 mensen werk; dat is ruim 6% van het totale aantal arbeidsplaatsen (ter vergelijking: landelijk gezien is de primaire sector goed voor 3% van de werkgelegenheid). Wordt het gehele agrocluster beschouwd, dan levert dit nog eens zoveel banen op. De werkgelegenheid van het agrocomplex bedraagt ongeveer 12% van het aantal arbeidsplaatsen in Drenthe. Als grootste grondgebruiker in de provincie levert de primaire landbouw bovendien een wezenlijke bijdrage aan de vitaliteit en kwaliteit van het landelijk gebied. Het gaat hierbij om 4.300 landbouwbedrijven en 150.000 hectare landbouwgrond.

De provincie wil de economische functie van het Drentse platteland in stand houden en versterken en tevens de kwaliteiten van het landelijk gebied behouden en ontwikkelen. Voor de landbouw betekent dat, dat de provincie deze sector in Drenthe faciliteert om optimaal te blijven functioneren; in economisch opzicht, maar ook sociaal en ecologisch gezien (duurzame landbouw). De provincie richt zich daarbij op de gehele keten, inclusief toeleverende en verwerkende industrie, afzet, onderzoek en voorlichting. Naast het POP II is de Drentse Landbouw Agenda een belangrijk kader. Deze agenda is in januari 2003 door GS vastgesteld en is in nauw overleg met het Drentse bestuur van LTO Noord tot stand gekomen. Hij geeft een beeld van het economisch belang van en de perspectieven voor de Drentse landbouw. Op grond van de economische en sectorale ontwikkelingen is een analyse gemaakt van kansen en knelpunten.

Doelstellingen POP II

- een duurzaam, veilig en concurrerend producerende land- en tuinbouw;
- een goed economisch perspectief voor de land- en tuinbouw.

Het beleid voor de landbouw is in het POP II verder uitgewerkt voor melkveehouderij en akkerbouw, biologische landbouw, tuinbouw en verbrede landbouw. Wat de intensieve veehouderij betreft stelt de provincie zich terughoudend op. Er zijn twee sporen waarlangs de provincie instrumenten in kan zetten om het beleid te realiseren. Het 'fysieke spoor' is bedoeld om de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden van landbouwbedrijven te optimaliseren. Het tweede spoor is ondernemersgericht. Het wordt gebruikt om agrariërs te ondersteunen bij het verbeteren van hun concurrentiepositie.

Ontwikkeling / stand van zaken

Eén van de belangrijkste ontwikkelingen is de hervorming van het Europees Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB). De hervormingen dwingen de agrarische sector op korte termijn tot ingrijpende aanpassingen. Doordat de steun los wordt gekoppeld van de productie zijn er in principe meer mogelijkheden om marktgericht te produceren. Herziening van het beleid voor marktorderingsproducten zal echter leiden tot prijsverlagingen, hetgeen grote gevolgen kan hebben voor het inkomen van de producenten. Ondernemers zullen de bedrijfsvoering moeten aanpassen om zich bij een bredere concurrentie staande te houden. Ook moet de productie in steeds verdergaande mate voldoen aan tal van maatschappelijke eisen op het gebied van voedselveiligheid en -kwaliteit, dierenwelzijn en milieu. Om stand te houden tijdens het proces van liberalisering van de wereldmarkt moeten in de totale agrarische kolom bakens worden verzet. Het belang van goed functionerende ketens neemt alleen maar toe.

Verder bestaat de verwachting dat de EU-bodemstrategie en de EU-Kaderrichtlijn Bodem onder andere doorwerken in de formulering van wat in EU-verband onder een goede landbouwpraktijk wordt verstaan. Hierbij kan gedacht worden aan het voorkomen van de afname van organische stof en het tegengaan van bodemverdichting. Daarnaast speelt de aanpassing van het Nederlandse mestbeleid als uitwerking van de Nitraatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water.

Het totaal van aanpassingen wordt wel samengevat in de term 'transitie'. Deze transitie kan op verschillende manieren gestalte krijgen. Grofweg zijn er op dit moment drie hoofdrichtingen te onderscheiden:

- schaalvergroting en andere manieren om de kostprijs te verlagen;
- verdieping, dat wil zeggen de productie van specifieke (kwaliteits-)producten die per eenheid product meer opleveren;
- verbreding van de economische basis met niet-landbouwkundige activiteiten.

In de praktijk komen er ook combinaties van deze ontwikkelingsrichtingen voor.

De provincie wil de transitie van de landbouw in Drenthe ondersteunen. Daarbij wordt ingezet op grotere delen van de sector en op de deelsectoren die in economisch opzicht het belangrijkste zijn of de meeste kansen bieden. Wat de sectoren betreft ligt de prioriteit bij de melkveehouderij en de akkerbouw. Dit zijn de sectoren die het sterkst getroffen worden door de hervorming van het Europese landbouwbeleid en die van grote betekenis zijn voor onze provincie. In principe zijn in de provincie de randvoorwaarden aanwezig om met succes de omslag naar een marktgerichte en concurrerende landbouw te kunnen maken.

De glastuinbouw is eveneens een prioritaire sector. Ze is economisch perspectiefvol en draagt bij aan de Drentse werkgelegenheid. De stimulering van de glastuinbouwsector in Drenthe is vooral gericht op de bedrijven in Emmen en op de veiling Flora Holland in Eelde. Behoud en versterking van werkgelegenheid en verduurzaming van de sector zijn daarbij uitgangspunt. Daarnaast wil de provincie acquisitie, die gericht is op het aantrekken van glastuinbouwbedrijven uit de 'overdrukgebieden', stimuleren. In dit kader wordt verwezen naar de afspraken die hierover tussen de ministeries van LNV (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) en VROM (Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu) zijn gemaakt. Ook het herstructureren van oude glastuinbouwgebieden kan een goede bijdrage leveren aan een versterking van de glastuinbouwsector.

De doelen landbouw

Provinciaal beleid	pMJP 2007-2013
een duurzaam, veilig en concurrerend producerende land- en tuinbouw: de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden van landbouwbedrijven te optimaliseren	<ul style="list-style-type: none"> - 24615 ha landinrichtingsafspraken met minister LNV - 16101 ha overige inrichting ruimtelijke structuur - €14.000.000,- gereserveerd voor inrichten ruimtelijke structuur (task force) - 1500 ha ingericht t.b.v. inplaatsing melkveehouderij in de Veenkoloniën - 500 ha ingericht vestigingsgebied voor glastuinbouw - 100 ha herstructurering glastuinbouw
een duurzaam, veilig en concurrerend producerende land- en tuinbouw: agrariërs te ondersteunen bij het verbeteren van hun concurrentiepositie	<ul style="list-style-type: none"> - 35 kennis- en samenwerkingsprojecten gericht op versterking, vernieuwing en verbreding - 3 projecten agrobiodiversiteit - 7 stimuleringsprojecten biologische landbouw - 3 projecten agrologistiek

4.1.6 Thema Bodem

Drenthe heeft fysisch-geografisch een bijzondere positie. Een aantal in Drenthe voorkomende bodemwaarden zijn op nationaal en internationaal niveau heel zeldzaam en dienen beschermd te worden. Het relatief hooggelegen Drents Plateau heeft een specifieke geologische en bodemkundige opbouw. Het wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van keileem, afgezet als grondmorene tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien. Dit krijgt meer accent door de omliggende laaggelegen veenontginningen. Met de Drents-Groningse Veenkoloniën als meest aansprekend voorbeeld. Daarmee zijn tevens de karakteristieke elementen van de bodem van Drenthe gegeven: keileem, zand en veen.

In het POP II zijn de doelstellingen voor de Drentse bodem gekoppeld aan de Algemene en Bijzondere Omgevingskwaliteit (AOK en BOK). De BOK geldt voor de milieubeschermingsgebieden. Dit zijn gebieden waarin de kwaliteit van het milieu of van één of meer onderdelen daarvan bijzondere bescherming behoeft. In POPII is voor de invulling van de milieubeschermingsgebieden een inhoudelijke koppeling aangebracht met de EHS.

Doelstelling POP II

- Het realiseren van een Algemene Omgevingskwaliteit (AOK), als uitkomst van een proces gericht op een Duurzame Ontwikkeling.
- Voor de milieubeschermingsgebieden wordt ingezet op een zogenaamde Bijzondere Omgevingskwaliteit (BOK).
- Concrete doelstellingen uit POP II:
  - o De draagkracht van de natuur voor ammoniak wordt in 2010 in 50% van de gebieden niet overschreden (BOK). Het emissieplafond, als inspanningsverplichting, bedraagt voor ammoniak 6 kton/jaar (AOK).
  - o Voor de nitraatconcentratie in het bovenste grondwater geldt, op grond van de EU-nitraatrichtlijn, een streefwaarde (als inspanningsverplichting) van 25 mg NO₃/liter (BOK). De nitraatconcentratie in het bovenste grondwater voldoet in de gehele provincie aan de EU-nitraatrichtlijn van 50 mg NO₃/liter (AOK).
  - o Daarnaast is het streven gericht op een fosfaattoestand van de bodem op landbouw-gronden die landbouwkundig niet hoger is dan "ruim voldoende" (AOK).
  - o Verhoging van het organische stofgehalte in de bodem ten behoeve van processen in de bodem (verhogen biodiversiteit, voorkomen erosie).
  - o Uitvoering van het door Gedeputeerde Staten vastgestelde meerjarenprogramma bodemsanering 2005-2009.

Ontwikkeling / stand van zaken

Er is een zekere ontkoppeling gerealiseerd tussen welvaartsgroei en de belasting van het milieu. De belasting van het oppervlaktewater, bodem en grondwater neemt af, maar de gewenste kwaliteit wordt echter nog niet overal gehaald. De milieubelasting in de provincie is in het algemeen gering. Er is daarom sprake van een betrekkelijk schoon milieu. De belasting van het milieu in Drenthe spitst zich voor bodem in het landelijk gebied toe op de thema's verzuring en vermessing,

In bepaalde delen van Drenthe zullen de gevolgen voor het milieu groter zijn dan in andere, minder kwetsbare delen. Met name bij vermessing en verzuring speelt de kwetsbaarheid een belangrijke rol in het beleid. De hoger gelegen droge zandgronden in Drenthe zijn erg gevoelig voor vermessing en verzuring. Op ongeveer de helft van de meetlocaties in kwetsbare gebieden wordt de nitraatnorm overschreden. De kwetsbaarheid voor fosfaatuitspoeling vertoont een tegenovergesteld beeld. Het blijkt dat juist in de Veenkoloniën het fosfaatbindend vermogen gering is en daarmee de kans op uitspoeling groot.

De situatie met betrekking tot verzuring van het grondwater verslechtert nog steeds. Zeker onder natuurterreinen is het water erg zuur. Zowel het diepe als ondiepe grondwater is de afgelopen jaren verder verzuurd. In vrijwel alle natuur overschrijdt de ammoniakbelasting de draagkracht.

Verzuring, vermessing en verdroging vormen de belangrijkste bedreigingen voor behoud en vergroting van de biodiversiteit. Binnen de EHS is nog slechts beperkt sprake van verbetering van de natuurkwaliteit. Buiten de EHS loopt de kwaliteit nog steeds terug. Overigens zijn een aantal inrichtings- en beheersmaatregelen succesvol gebleken en hebben geleid tot herstel van noodzakelijke levensomstandigheden voor specifieke flora en fauna.

De doelen bodem

Provinciaal beleid	pMJP 2007-2013
AOK en BOK bodem en grondwater	<u>Thema natuur</u> <ul style="list-style-type: none"> - 7 bedrijven verplaatst - 294 ha realisatie BOK <u>Thema bodem</u> <ul style="list-style-type: none"> - 7 projecten duurzaam bodemgebruik
Verhoging van het organische stofgehalte in de bodem ten behoeve van processen in de bodem (verhogen biodiversiteit, voorkomen erosie).	<ul style="list-style-type: none"> - 500 ha areaal met hersteld organisch stikstofgehalte
Uitvoering van het door Gedeputeerde Staten vastgestelde meerjarenprogramma bodemsanering 2005-2009	<ul style="list-style-type: none"> - 21 ha gesaneerde bodem - 43 ha gesaneerde waterbodem

4.1.7 Thema water

Centraal voor het thema water staat de uitvoering van het nieuwe beleid dat in het kader van Waterbeheer 21^e eeuw (WB21) is ontwikkeld en dat ook in POP II is vastgelegd. Dit betekent dat gewerkt wordt volgens de trits vasthouden, bergen en, als het niet anders kan, afvoeren. Vasthouden van water laat zich goed combineren met het realiseren van de EHS. Hierbij gaat het vooral om beekherstel in de gebieden waar sprake is van natuurontwikkeling. Tevens draagt deze aanpak bij aan het oplossen van de verdroging. Het is mogelijk dat de EU-bodemstrategie en de EU-Kaderrichtlijn Bodem in de toekomst gevolgen hebben voor de verdere uitwerking van dit thema.

Doelstellingen POP II

- watersystemen moeten gezond en duurzaam zijn
- oppervlaktewater vormt geen bedreiging voor de volksgezondheid en draagt bij aan de kwaliteit van het natuurlijk leefmilieu;
- in 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (kaderrichtlijn) vastgesteld. De kaderrichtlijn stelt kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater, grondwater en beschermde gebieden. Voor oppervlaktewater gaat het om het bereiken van een zogenaamde "goede chemische toestand" en "goede ecologische toestand".
- het beleid richt zich op het beperken van de wateroverlast tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau. Daarbij ligt de norm voor de kans op een overstroming uit de boezem tussen 1 keer per 100 jaar en 1 keer per 1.000 jaar. De norm voor regionale wateroverlast ligt tussen 1 keer per 10 jaar en 1 keer per 100 jaar;
- water moet maximaal vastgehouden kunnen worden binnen de kaders van het Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterregiem (GGOR);
- in 2010 moet het verdroogde areaal met 40% gereduceerd zijn.

Ontwikkeling / stand van zaken

Het vasthouden van water is niet genoeg om in periodes met extreme neerslag wateroverlast in eigen provincie of aangrenzende provincies te voorkomen. Hiervoor worden bergingsgebieden ingericht. In het noorden van de provincie zijn deze gebieden al globaal aangeduid in het POP II. In het zuiden van de provincie is nog niet bekend of, en zo ja, waar bergingsgebieden noodzakelijk zijn. Een recente ontwikkeling is dat voor de meeste bergingsgebieden gezocht wordt naar een combinatie met natuurontwikkeling. Hierbij wordt een bergingsgebied geheel aangesloten op het oppervlaktewatersysteem. Een dergelijke aanpak resulteert in een duurzaam robuust watersysteem, waar ruimte is voor water.

Een andere pijler van het waterhuishoudkundige beleid is het Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterregiem (GGOR, gereed in 2030). De GGOR wordt in de komende jaren door de waterschappen uitgewerkt en zal voor de natuurgebieden worden gebaseerd op de natuurdoelen. Daar waar de actuele grondwaterstanden niet voldoen aan de GGOR is sprake van verdroging. Dit sluit aan op de wijze waarop de verdroogde gebieden in het verleden zijn bepaald en opgenomen op kaart 10 in het POP II. De provincie werkt samen met waterschappen en terreinbeheerders aan de aanpak van de verdroogde gebieden bij de gebiedsgerichte uitvoering.

Tenslotte gaat het om de kwaliteit van het Drentse water. De grond- en oppervlaktewaterkwaliteit is van groot belang voor onze natuurwaarden en voor de (toekomstige) drinkwatervoorziening. Op basis van de Wet Milieubeheer (Wm) is de provincie verplicht om gebieden aan te geven 'waarin de kwaliteit van het milieu of van één of meer onderdelen daarvan bijzondere bescherming behoeft'. De in de provincie aangewezen Grondwaterbeschermingsgebieden maken daar deel van uit. In het kader van de Wm is er door de provincie ook een verordening vastgesteld ter bescherming van het milieu: de Provinciale Omgevingsverordening (POV). Hierin zijn regels opgenomen ter bescherming van de kwaliteit van het grondwater met het oog op de waterwinning. Bovendien wordt de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) momenteel geïmplementeerd. Op basis daarvan geldt straks een resultaatverplichting voor het behalen van een bepaalde kwaliteit voor het grond- en oppervlaktewater.

Een nieuwe ontwikkeling is het realiseren van de wateropgave met behulp van de inbreng van economische functies. In het Hunzedal wordt op dit punt al samengewerkt tussen de Waterleidingmaatschappij Drenthe, Stichting Het Drentse Landschap, gemeenten, waterschap en provincie. Door deze partijen wordt onderzocht of er ook nog andere economische functies inpasbaar zijn, zoals recreatie of wonen. Hiermee kunnen mogelijk bestaande knelpunten zoals op de Hondsrug (wonen) of in Zuidwest-Drenthe (recreatie) worden opgelost.

De doelen water

Provinciaal beleid	pMJP 2007-2013
oppervlaktewater vormt geen bedreiging voor de volksgezondheid en draagt bij aan de kwaliteit van het natuurlijk leefmilieu;	<ul style="list-style-type: none"> - 322 ha afgekoppeld stedelijk gebied - 80 km beekherstel (natuur)
in 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (kaderrichtlijn) vastgesteld. De kaderrichtlijn stelt kwaliteitsnormen voor oppervlaktewater, grondwater en beschermde gebieden. Voor oppervlaktewater gaat het om het bereiken van een zogenaamde "goede chemische toestand" en "goede ecologische toestand".	<ul style="list-style-type: none"> - 80 km beekherstel (natuur) - 880 km watergang met maatregelen gericht op verbeteren van de waterkwaliteit - 1343 km ingerichte natuurvriendelijke oevers
het beleid richt zich op het beperken van de wateroverlast tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau	<ul style="list-style-type: none"> - 30 mln m3 berging - 80 km beekherstel (natuur)
water moet maximaal vastgehouden kunnen worden binnen de kaders van het Gewenste Grond- en Oppervlaktewaterregiem (GGOR)	<ul style="list-style-type: none"> - 5300 ha gebied met een inrichting volgens waterlood (zonder LI)
in 2010 moet het verdroogde areaal met 40% gereduceerd zijn	<ul style="list-style-type: none"> - 6000 ha hersteld verdroogd gebied (GGOR) (natuur) - 80 km beekherstel (natuur)

NB. de doelen uit het pMJP dienen meerdere doelen uit het provinciaal beleid, zoals bijvoorbeeld beekherstel waarmee water wordt vast gehouden, EHS mede wordt ingericht en de waterkwaliteit wordt verbeterd.

4.1.8 Thema Sociaal economische vitalisering

Het provinciaal beleid bestaat uit een onderdeel plattelandseconomie en een deel leefbaarheid.

Plattelandseconomie

Drenthe streeft naar een vitaal, aantrekkelijk en leefbaar platteland, waarvan de sterke punten dienen als het vertrekpunt voor verdere ontwikkeling. Om de economische potenties van Drenthe optimaal te benutten en een antwoord te hebben op de terugloop van het aantal arbeidsplaatsen in de landbouw, zal goed gebruik gemaakt moeten worden van kansen in andere bedrijfstakken. Het toerisme is zo'n bedrijfstak. Daarnaast liggen er mogelijkheden op het gebied van industrie en zakelijke dienstverlening.

Leefbaarheid

De leefbaarheid van een wijk of dorp wordt door verschillende bevolkingsgroepen anders ervaren. Voor de meeste ouderen geldt de wens om, ook als men minder mobiel wordt, zelfstandig in de eigen omgeving te kunnen blijven wonen. Deze ontwikkeling maakt dat zij afhankelijk zijn van voorzieningen in de eigen woonomgeving. De bereikbaarheid van deze voor-zieningen is hierbij van groot belang. Deze afhankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen geldt ook voor andere bevolkingsgroepen, zoals mensen die van een laag inkomen rond moeten komen. Uitgangspunt hierbij is dat de leefbaarheid van een gebied alles te maken heeft met het

sociale domein (welzijn, zorg en hulpverlening, educatie), maar staat niet los van andere domeinen (fysiek, economisch).

Doelstellingen POP II

- het zorgen voor een economisch en sociaal-maatschappelijk gezien duurzame werk- en leefomgeving;
- ontwikkeling van het landelijk gebied langs twee lijnen, namelijk een fysiek spoor voor het realiseren van inrichtingsmaatregelen en een ondernemersspoor om bedrijven te helpen bij het aanpassen van hun bedrijfsstrategie aan de veranderende vraag en eisen vanuit de maatschappij;
- het verbeteren van de positie van Drenthe op de Nederlandse vakantiemarkt;
- het kwalitatief en kwantitatief op peil houden - en waar mogelijk verbeteren - van de recreatiemogelijkheden.

Ontwikkeling / stand van zaken

Versterken van de economische veerkracht

Momenteel is ruim de helft van het Drentse Midden- en Kleinbedrijf (MKB) gevestigd in het landelijk gebied (buiten de kernen Emmen, Assen, Hoogeveen, Meppel, Coevorden en Roden). Deze bedrijven zijn samen goed voor een kleine 40.000 arbeidsplaatsen, ofwel 40% van de totale werkgelegenheid in de provincie. Bijna 90% van deze bedrijven heeft minder dan 10 werknemers.

De provincie vindt het belangrijk om de innovatiekracht van het bestaande MKB te vergroten. Daarbij zal de aandacht vooral gericht worden op stuwende sectoren als industrie, zakelijke dienstverlening en recreatie en toerisme. Verder is het zaak om het kennisniveau (onder andere op het gebied van ICT) en het ondernemerschap binnen het kleinschalige bedrijfsleven te verbeteren. Hier wordt invulling aan gegeven door onder meer het Stimuleringsproject Plattelandsondernemers (STIPO) en het Noordelijk Project Versterking Ondernemerschap Toeristisch-recreatieve Sector.

Woonkwaliteit en leefomgeving

Bewoners zijn vaak sterk betrokken bij de ontwikkelingen in hun omgeving. Met name sinds de jaren '90 is er in Drenthe een duidelijke doorbraak van leefomgevingsprojecten, die worden uitgevoerd met grote inzet van de bewoners. In Drenthe gaat het om projecten als Drenthécole, Reestproject, Essenproject en Dorp2000anno. De ervaringen met deze projecten hebben uiteindelijk de 'producten' Dorpsomgevingsplannen (DOP's) en Dorpsagenda's (DAP's) opgeleverd. DOP's en DAP's zijn inmiddels uitgegroeid tot instrumenten voor gebiedsgericht beleid. Als onderdeel van een DOP of een DAP wordt vaak een belevingsonderzoek (dorpsenquête) gehouden. In dit programma wordt verder alleen nog over DOP's gesproken omdat dit ook de agenda en het onderzoek omvat.

Vanuit POP II zijn er pilots 'Sociale Component' gestart. In de gemeente Midden-Drenthe is in 2004 het onderzoek 'Werkelijk Waor' uitgevoerd. Dit onderzoek ging niet over de wensen, maar over de werkelijkheid van het wonen en leven in kleine dorpen. Juist de combinatie van de lokale betrokkenheid en het onderzoek naar het feitelijk gebruik van de omgeving geven de DOP's, die in hetzelfde onderzochte gebied zijn opgezet, extra waarde. Het betrekken van de inwoners van de dorpen heeft vele voordelen:

- de kwaliteit van de plannen wordt beter;
- het draagvlak voor de plannen neemt toe;
- de uitvoering wordt bevorderd;
- er is meer kans op innovatieve verbeteringen.

De conclusie die hieraan verbonden wordt is dat het realiseren van gezamenlijke doelen in het landelijk gebied bij uitstek iets is wat niet kan zonder betrokkenheid en dus draagvlak van de bewoners van dat gebied. De inspanningen die worden verricht om met (groepen) inwoners te overleggen en daarmee de plannen (eventueel) te verbeteren verdienen zich bij de uitvoering dubbel en dwars terug. Bovendien is samenspraak dé manier om de inrichting van het landelijk gebied weer 'van de mensen' te maken.

De doelen sociaal economische vitalisering

Provinciaal beleid	pMJP 2007-2013
het zorgen voor een economisch en sociaal-maatschappelijk gezien duurzame werk- en leefomgeving	- 225 MKB-bedrijven nemen deel aan projecten
<ul style="list-style-type: none"> - Bevorderen van 'eigen' invloed van inwoners op hun leefomgeving - Instandhouden of verbeteren van publieke voorzieningen in de dorpen - Bevorderen van voorzieningen voor specifieke doelgroepen 	<ul style="list-style-type: none"> - 12 gemeenten met omgevingsbeleid en uitvoeringsprogramma ontwikkeld en uitgevoerd - 100% van Drentse dorpen hebben een digitale uitwisselingsplein. - 10 gemeentelijke programma's voorzieningenniveau - 5 provinciale ondersteuning programma voorzieningenniveau
het verbeteren van de positie van Drenthe op de Nederlandse vakantiemarkt	<i>Zie thema recreatie</i>
het kwalitatief en kwantitatief op peil houden - en waar mogelijk verbeteren - van de recreatiemogelijkheden	<i>Zie thema recreatie</i>

4.2 Beleid gebieden

In deze paragraaf worden de gebieden behandeld die prioriteit krijgen. De vijf prioritaire gebieden uit het programma Land / collegeprogramma zijn Noordwest-Drenthe, Drentsche Aa, Zuidwest-Drenthe, Veenkoloniën en Hunze. Per gebied worden de gebiedseigen kenmerken geschetst en op basis daarvan worden de activiteiten voor het gebied aangegeven. Activiteiten die al bij de thema's zijn behandeld worden hier niet opnieuw benoemd, tenzij ze als 'gezichtsbepalend' voor het gebied worden beschouwd.

Noordwest-Drenthe: 'stedelijke ontwikkeling en water'

Binnen dit gebied ligt het voormalig SGB- en milieubeschermingsgebied Eelder-en Peizerdiep, het project Veenhuizen en een deel van de Regiovisie Groningen-Assen (zie kaart, bijlage @). Kenmerkend voor dit gebied is dat de druk op de ruimte heel hoog is, met name door de stedelijke ontwikkelingen. In verband daarmee is hier blijvend aandacht nodig voor de natuur- en landschapswaarden en voor het milieu, maar ook voor de cultuurhistorie en de recreatie. Op het terrein van de waterbeheersing dienen zich grootschalige projecten aan, onder andere voor de waterberging. Projecten in het kader van landinrichting in dit gebied zijn de herinrichting Roden- Norg en de herinrichting Peize. Vanuit het POP II is aangegeven dat de variatie aan landschappen gehandhaafd moet blijven en dat de wisselwerking tussen de watersystemen en de functies natuur en landbouw vergroot moet worden.

Ontwikkeling / stand van zaken

De provincie Drenthe en het waterschap Noorderzijlvest hebben een principeovereenkomst gesloten om zich de komende vier à vijf jaar in te zetten voor de versnelde realisering van de combinatie waterberging en Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In het kader van WB21 zijn plannen ontwikkeld om in Noord-Drenthe waterbergingsgebieden in te richten, zodat de veiligheid ook bij extreem hoge neerslag gewaarborgd is. Om te voorkomen dat het stedelijk gebied niet meer dan eens per honderd jaar overstromd wordt gedacht aan de inrichting van bergingsgebieden. In het Leekstermeergebied doet zich de mogelijkheid voor om maar liefst 1.500 hectare natuurreservaat rechtstreeks te verbinden met het Peizerdiep en het Eelderdiep. Hierdoor ontstaat er een meebewegende boezem. Het maaiveld komt daarbij meerdere keren per jaar onder water te staan. Het combineren van waterberging en landbouw is in die optie niet meer mogelijk, zodat het noodzakelijk is om de reservaten als geheel te verwerven. Dit is opgenomen in het Integraal Gebiedsplan Natuur- en Landschapsdoelen in Drenthe.

In het vervolg op het rapport 'Omzien naar ontwikkeling: perspectieven voor Veenhuizen' is een Kadernota Masterplan Veenhuizen vervaardigd. In dit masterplan wordt een integraal kader voor een verdere samenhangende projectontwikkeling van Veenhuizen geschetst. Plattelandsontwikkeling, het gevangenis museum, versterking van de toeristische en recreatieve infrastructuur, cultuurhistorie, gebiedsgerichte ontwikkeling van de landbouw en ontwikkeling van natuur en landschap spelen alle een stevige rol in dit plan.

Het gebied Noordwest-Drenthe maakt ook deel uit van de Regiovisie Groningen-Assen. Een (programma)onderdeel van de Regiovisie is het Regiopark. Voor het landelijk gebied en de stadsrandzones tussen de grotere stedelijke concentraties wordt een samenhangend ontwikkelingsprogramma geschreven. Het recreatieve medegebruik van het landelijk gebied is in dit ontwikkelingsprogramma een belangrijk onderdeel.

Behoud en herstel van het landschap staan centraal in plannen voor onder andere de stadsrandzone Assen-West en het versterken van de landgoederenzone die van Groningen via Vries naar Assen loopt. In deze omgeving is er een duidelijke link met het Programma Stad, waar de stadsrandzones en het landschappelijk inpassen van bijvoorbeeld de stadsuitbreiding van Assen onder vallen. De gebieden buiten deze stadsrandzones vallen onder het pMJP.

Drentsche Aa: 'behoud door vernieuwing'

In Noordoost Drenthe ligt, ten westen van Hondsrug, het beekdal van de Drentsche Aa en de Elperstroom (zie kaart, bijlage @). De uitvoering van het provinciaal beleid (POP II) is in deze hoek van Drenthe gericht op de bescherming van de Drentsche Aa en de Elperstroom. Het Drentsche Aa gebied is een goed bewaard gebleven beek- en esdorpenlandschap. De bescherming van deze waarden, en waar nodig het herstellen ervan, vragen om een samenhangende aanpak van natuur, landschap, water, landbouw, recreatie en wonen in nauwe samenspraak met de bewoners van het gebied. De Drentsche Aa is een aangewezen milieubeschermingsgebied. Het bestaat voor grote delen uit de EHS en er wordt oppervlaktewater gewonnen voor drinkwater. De natuurgebieden zijn tevens aangemeld als EU-Habitatgebied. De leefomgeving (habitat) van bepaalde diersoorten mag in principe in deze gebieden niet nadelig worden beïnvloed door toekomstige ingrepen. In de Nota Ruimte is het stroomgebied van de Drentsche Aa aangemerkt als Nationaal Landschap. Binnen dit gebied ligt 'Het Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa' dat de status heeft van Nationaal Park met een verbrede doelstelling

(niet alleen natuur, maar onder andere ook landbouw en leefbaarheid kleine kernen). Het gaat in totaal om ruim tienduizend hectare waarvan ongeveer een derde natuurgebied is.

Ontwikkeling / stand van zaken

De grenzen van het Nationaal Park worden voorlopig gevormd door de driehoek Assen-Gieten-Glimmen. Vanuit zowel een ecologische als een stroomgebiedsvisie ligt een uitbreiding van het Nationaal beek- en esdorpenlandschap met de overige delen van het stroomgebied voor de hand.

In het Beheers-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan (BIO-plan) voor de Drentsche Aa is voor vijf gebruiksfuncties (water, landbouw, natuur en landschap (inclusief cultuurhistorie), recreatie en wonen) aan de hand van streefbeelden vastgelegd hoe ze zich in de toekomst moeten kunnen ontwikkelen. Op basis van het BIO-plan is het Nationaal Park ingesteld dat dient als leidraad voor alle activiteiten en projecten. In dit BIO-plan zijn drie plannen als prioritaire acties benoemd, namelijk de Integrale Kansencarta (IKK), de Landschapsvisie Drentsche Aa en het Plan van Aanpak Levend Bezoekersnetwerk. Op de IKK staan, zoals de naam al zegt, de kansen voor het gebied aangegeven. Daarnaast heeft het Overlegorgaan van de Drentsche Aa in 2004 ook de Landschapsvisie Drentsche Aa en het Plan van Aanpak Levend Bezoekersnetwerk vastgesteld. Deze vormen de basis voor de programmering in het pMJP.

Door 'behoud door vernieuwing' als leidraad te nemen, kiezen alle bij de ontwikkeling van het gebied betrokken partijen ervoor de gebruiksfuncties (natuur, landschap, water, landbouw, recreatie en wonen) te blijven ontwikkelen en waar nodig te vernieuwen. Het bestaande landschap is in deze filosofie het vertrekpunt voor het nieuwe. Ontwikkelingen zijn toegestaan, en zelfs gewenst, maar moeten in het verlengde liggen van de ontstaansgeschiedenis en de onderliggende structuren. Dat betekent bijvoorbeeld dat niet alleen de natuur, maar ook de landbouw zich in het Drentsche Aa-gebied moet kunnen blijven ontwikkelen. Als onderdeel van het Interregproject 'Farmers for Nature' biedt het project Amerdiep mogelijk toekomst voor boeren en natuur.

Zuidwest-Drenthe: 'nationale parken en beekdalen'

Het zuidwesten van Drenthe (zie kaart, bijlage @) kent een sterke landbouw en bijzondere natuur naast elkaar. Beide zijn belangrijke functies in het gebied. Kenmerkend zijn de nationale parken (het Drents Friese Wold en het Dwingelderveld) alsmede de beekdalen in het gebied.

De beide parken en het Ooster- en Westersand vallen in het kader van Natura 2000 onder de Vogel- en Habitatrichtlijn. Het landelijk gebied is over het algemeen goed ingericht voor de landbouw. Zuidwest Drenthe is voor een belangrijk deel milieubeschermingsgebied. Daarnaast is Zuidwest-Drenthe aangewezen als Belvédèregebied. Natuur, ruimte, watersystemen, landschap en stilte zijn in deze gebieden kwetsbare waarden die moeten worden behouden en versterkt. Landelijk gebied ingericht voor de primaire landbouw is met name te vinden in de omgeving van Nijeveen, Wapserveen en Zuidwolde (zone 1 en 2 van het POPII). De beleidsuitvoering in Zuidwest Drenthe richt zich vooral op versterking van natuur, landschap, cultuurhistorie, uitbouw van het plattelandstoerisme en versterking van de landbouw.

Ontwikkeling / stand van zaken

Het college wil dat het toeristisch aantrekkelijke Zuidwest-Drenthe verder versterkt wordt. De kwaliteiten van natuur en landschap, de nationale parken en de cultuurhistorie (Belvédèregebied) bieden hiervoor een goede uitgangssituatie. Voor de Nationale Parken Dwingelderveld en Drents-Friese Wold is het Beheers- en Inrichtingsplan (BIP) de basis.

Het is de bedoeling deze twee Nationale Parken fysiek te koppelen door middel van een ecologische verbinding. De afgelopen jaren is daar al aan gewerkt, waarbij gebruik gemaakt is van bestaande landschappelijke structuren in de driehoek Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en het Ooster- en Westersand. Deze bestaande structuren worden echter op ingrijpende wijze doorsneden door de Drentse Hoofdvaart in combinatie met de daaraan parallel lopende provinciale weg. Ook voor een recreatieve verbinding is deze infrastructuur een groot obstakel

Er is verder speciale aandacht voor de inrichting van de Oude Willem en Noordenveld als natuurgebied na verwerving van de gronden. Om de waarden van het Ooster- en Westersand te behouden en te ontwikkelen, wordt ernaar gestreefd om deze gebieden ook in te stellen als Nationaal Park. Dit is opgenomen in POP II.

De basisgedachte is dat ontwikkeling van robuuste natuur in het gebied, met name de nationale parken, de motor kan voor toeristisch-recreatieve ontwikkeling. Hiermee worden de kansen die de nationale parken met zich mee brengen optimaal benut. Bij de uitvoering is samenwerking met Noord-Overijssel (onder andere bij het Reest-gebied) en met Friesland op het gebied van recreatie en de verbindingzones van belang. Lopende trajecten op het gebied van de structuurversterking van de landbouw zullen in de komende periode worden afgemaakt, zoals 'plus' in de landinrichtingsprojecten Zuidwolde-Noord / Beneden Egge en Zuidwolde-Zuid. Daarnaast biedt verbreding diverse mogelijkheden. Behalve natuur en landschap is ook de cultuurhistorische kwaliteit bepalend voor de identiteit van het gebied. Ook hier liggen kansen voor toeristisch-recreatieve ontwikkeling, onder andere in het Reestgebied en in de omgeving van Frederiksoord.

In de beekdalen gaat het met name om beekherstel in samenhang met natuurontwikkeling en herstel van het landschap. Daarnaast gaat het om versterking van de beekdalen door onder andere recreatie. Ook het langer vasthouden van water en waterberging spelen in Zuidwest-Drenthe een rol. De stedelijke ontwikkeling en mogelijkheden voor waterberging en beekherstel, onder andere bij Hoogeveen, vragen om een goede inpassing in het landschap.

Onder de titel 'Een monument in beweging' is een visie geschreven over het Belvédèregebied in Zuidwest-Drenthe, over behoud en ontwikkeling van het historisch erf- en gedachtegoed van de Maatschappij van Weldadigheid. Een logisch vervolg op de visie is een uitvoeringsprogramma, waarin nieuwe functies van de Maatschappij van Weldadigheid en haar omgeving centraal staan.

Hunze: 'ontwikkeling nieuwe functies'

In het noordoosten van Drenthe ligt, ten oosten van de Hondsrug, het Hunzedal (zie kaart, bijlage @). De uitvoering van het provinciaal beleid is hier gericht op de ontwikkeling van nieuwe functies in relatie met waterberging, natuur, woningbouw en landgoederen. Het Hunzedal heeft een grote potentie voor de ontwikkeling van natuurwaarden en er zijn goede mogelijkheden voor grondwaterwinning ten behoeve van de drinkwatervoorziening. Waar mogelijk worden deze ontwikkelingen gekoppeld. Het Hunzedal is aangewezen als milieubeschermingsgebied en robuuste verbindingzone. Daarnaast ligt er een opgave in

het Hunzedal om goede woonmogelijkheden te bieden die de druk op de Hondsrug kunnen verminderen. De wijze van bouwen draagt bij aan de kwaliteit van het gebied, bijvoorbeeld door versterking van de veenkoloniale linten of door landschappelijk bouwen langs de randveenontginning (oostrand) in het Hunzedal. In de Nota Ruimte is het Hunzeproject opgenomen als voorbeeldproject voor ontwikkelingsplanologie.

Ontwikkeling / stand van zaken

Voor het ontwikkelen van projecten is, naast een goede cultuurhistorische kennis van het gebied, inzicht noodzakelijk in de wensen van alle belanghebbenden. Beide zijn in het begin van het project goed in beeld gebracht. Als basis voor projectontwikkeling is een identiteitsvisie van het gebied gemaakt. Voor de bewoners van het Hunzegebied is een belangrijke rol weggelegd bij de totstandkoming van de projecten in hun gebied.

De doelstellingen voor projecten zijn vastgelegd in de 'Kadernota voor het Hunzegebied'. Belangrijk voor de realisatie van de natuurontwikkeling en de hermeandering van de Hunze is het gebiedsplan.

Een prioritair project is Low Frequency Array (LOFAR). De grondverwerving hiervoor, en activiteiten om één en ander te combineren met natuurontwikkeling (plan Uilenbroeken), zullen komend jaar veel inzet vragen. Verder wordt er gewerkt aan het afkoppelen van hemelwaterafvoer, het herstel van cultuurhistorische waarden, het combineren van diverse functies met recreatie en toerisme, aan woningbouw die past in het beekdal en aan sociale projecten als woningbouw voor jongeren. Voor de komende jaren zal de verdere natuurlijke inrichting van het Hunzedal belangrijk zijn.

Veenkoloniën: 'landschap en economie'

Onder De Veenkoloniën verstaan we het gebied ten oosten van de Hondsrug in de gemeenten Aa en Hunze, Borger-Odoorn en Emmen, tot en met het Schoonebekerdiep, de grens met Duitsland. (zie kaart, bijlage @). Het is een uniek gebied, waarin de veenkoloniale lintenstructuur een belangrijke rol speelt. Ruimtelijk en economisch gezien zijn de Veenkoloniën eenzijdig ontwikkeld. Dit betekent dat er zowel opgaven zijn op landschappelijk als op economisch gebied. De hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) kan ingrijpende gevolgen hebben, waaronder het nog verder teruglopen van werkgelegenheid en arbeidsparticipatie. Daarom is besloten om onder regie van de provincies Groningen en Drenthe te starten met de ruimtelijke en economische versterking van de Veenkoloniën.

Ontwikkeling / stand van zaken

Als werkdocument voor de versterking van dit gebied is de Agenda voor de Veenkoloniën opgesteld: een programma met tien uitvoeringsprojecten. Met de uitvoering van de Agenda voor de Veenkoloniën is inmiddels een begin gemaakt en in 2005 en 2006 wordt daarmee doorgedaan. De verbetering van de scholingsgraad en van de bereikbaarheid, het vernieuwen van de landbouw (akkerbouw), het uitbouwen en vernieuwen van het netwerk van vaarverbindingen en de versterking en vergroting van de variatie van het landschap zijn belangrijke onderdelen.

4.3 Beleid Samenwerkingsverband Noord-Nederland

De drie Noordelijke provincies, verenigd in het (SNN) hebben voor de periode 2007-2013 een Strategische agenda vastgesteld. Eén van de speerpunten van deze agenda betreft het 'Vitaal platteland'.

Eén van de onderscheidende kwaliteiten van Noord-Nederland is de ruimte in het Landelijk gebied. Deze ruimte is van groot belang voor een duurzame grootschalige landbouw, draagt bij aan een kwalitatief hoogwaardig woonmilieu en vormt het startkapitaal voor de toeristische sector. Daarnaast bezit Noord-Nederland natuur- en landschapswaarden van nationale en internationale betekenis. Behoud en ontwikkeling van deze ruimtelijke kwaliteiten vereisen dat hierin doelgericht geïnvesteerd wordt waarbij een evenwichtige inzet van het instrument landinrichting van groot belang is.

Versterking concurrentiekracht landbouw

Vanuit een gebiedsgerichte benadering wordt ingezet op grootschalige landbouw en gebieden waar het accent komt te liggen op een duurzaam samenspel tussen landbouw en het behoud van natuur- en cultuurhistorische waarden. Schaalvergroting en structuurverbetering worden gefaciliteerd met het instrument landinrichting. Daarnaast wordt de samenwerking, kennisontwikkeling en innovatie in de agrarische sector bevorderd.

Verbreding en vernieuwing plattelandseconomie

Om de vitaliteit van het platteland te versterken wordt in de planperiode ingezet op het stimuleren en verbreden van passende economische (MKB-)activiteiten en het verbeteren van de voorzieningen in het plattelandsgebied.

Integraal waterbeheer

Vanuit zogenaamde stroomgebiedsvisies wordt ingezet op het voorkomen van wateroverlast en watertekort, het verbeteren van de waterkwaliteit en het realiseren van aanpassingen aan zeespiegelstijging en bodemdaling.

Behoud en ontwikkeling van natuur en landschap

Om de kwaliteit van het Landelijk Gebied te verbeteren wordt geïnvesteerd in de realisatie van de Ecologische Hoofstructuur (EHS). Daarnaast wordt aandacht besteed aan onderhoud en herstel van landschappelijke elementen, aan de versterking van het landschap en aan het herstel van cultuurhistorisch erfgoed.

5. DOELEN

In hoofdstuk 4 zijn de belangrijkste ontwikkelingen voor het landelijk gebied geschetst. Ook is een vergelijking opgenomen van de de doelen uit het POP en de vertaling daarvan in het pMJP. In dit hoofdstuk worden deze doelen verder uitgewerkt. Het belangrijkste onderdeel hiervan is de doel-middelentabel. Vanwege de omvang van deze tabel is deze in een bijlage opgenomen.

5.1 Inleiding

Het pMJP beoogt de beleidsopgaven en prioriteiten van rijk, provincie en lokale overheden en organisaties op elkaar af te stemmen. Uit de Agenda Vitaal Platteland (2004) en het Meerjarenprogramma 2004 van het rijk, het Provinciaal Omgevingsplan (POP II) en het Collegeprogramma van GS van Drenthe en reacties vanuit de partners blijkt, dat alle betrokkenen een integraal programma nastreven voor het landelijk gebied. De verschillende partijen leggen echter wel verschillende prioriteiten. Dit blijkt uit de inventarisatie bij de lokale overheden en organisaties en uit de beschikbare middelen die partners bereid zijn in te zetten voor het landelijk gebied. De prioriteiten zijn globaal als volgt:

- het rijk zet in op de rijkshoofdstructuur (RHS) die bestaat uit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) (verwerving en beheer), robuuste verbindingen, de landelijke routestructuren, de Nationale Parken en Nationale Landschappen. Verder zet het rijk in op structuurverbetering voor de landbouw en aanpakken van de verdroging.
- de provincie maakt zich daarnaast sterk voor sociaal economische vitalisering van het platteland, landschap en recreatie binnen en buiten de Nationale Parken en Landschappen en water. Deze inzet is ook in noordelijk verband afgesproken en stemt naar verwachting overeen met het Europese Plattelandsontwikkelingsplan.

5.2 Doel-middelentabel 2007-2013

Het rijk heeft in de Agenda Vitaal Platteland doelen voor het landelijk gebied vastgesteld. Momenteel is het rijk bezig met de voorbereidingen voor het rijks Meerjaren Programma 2007-2013 (RMJP) waarin de doelen nogmaals tegen het licht worden gehouden. Als provincie hebben we een doel-middelentabel opgesteld door de rijksdoelen aan te vullen met provinciale en regionale doelen. Het resultaat is een provinciale tabel. De doelen zijn ontleend aan het provinciaal beleid en de inbreng van de partners in het landelijk gebied.

In bijlage 1 is de tabel opgenomen waarin de beleidsopgave is gekoppeld met operationeel doel en de te leveren prestatie. Deze tabel zit in grote lijnen als volgt in elkaar. Uitgangspunt is de beleidsopgave zoals voor de natuur bijvoorbeeld 'biodiversiteit en kwaliteit leefomgeving'. Deze beleidsopgave zijn uitgewerkt in concrete beleidsdoelen zoals verwerven EHS. Vervolgens is aangegeven welke prestatie is gekoppeld aan dit beleidsdoel. Hierbij staat tevens de eenheid waarin de prestatie wordt opgenomen zoals ha, km en aantal. In de tabel is verder onderscheid gemaakt tussen de doelen die de provincie deelt met het Rijk en de overige provinciale doelen (P=provinciaal doel, R=rijksdoel). Mocht een dergelijk doel wel in aanmerking komen voor PLOP subsidie dan is dat tussen rechte haakjes [PLOP] toegevoegd.

De beleidsopgave is vervolgens met behulp van gegevens van partners in het landelijke gebied geconcretiseerd. Dit is de uiteindelijke doel-middelentabel waarin de beleidsdoelen zijn gekoppeld met de middelen (bijlage 2). In het voorbeeld van verwerving EHS is dat 990 ha over de periode 2007 t/m 2013. Op basis van het concrete doel zijn met behulp van normkosten de totale kosten berekend. Deze zijn

volgens verdeeld over Rijk, Provincie PLOP en Structuurfondsen, gemeenten, waterschappen en overig. Hiervoor zijn bekende verdeelsleutels gebruikt of is teruggevallen op ervaring uit het recente verleden. Bij de kosten is verder nog onderscheid gemaakt tussen vaste en niet vaste kosten. Vaste kosten zijn kosten waarover bestuurlijke afspraken zijn gemaakt.

6. FINANCIERING

In hoofdstuk 5 is de doel-middelentabel toegelicht. In de tabel zijn per beleidsdoel de kosten en financiering gegeven. In dit hoofdstuk zijn de totale bedragen en de financieringsbronnen samengevat.

6.1 Beschikbare middelen

De uitvoering van projecten en maatregelen die bijdragen aan de doelen van het pMJP kunnen worden gefinancierd vanuit provinciale, regionale, rijks- en Europese middelen. In het pMJP wordt inzichtelijk gemaakt welke middelen voor het bereiken van welke doelen worden ingezet. In onderstaande tabel staat aangegeven waar aan gedacht wordt.

Financiering pMJP (voorlopige begroting)		
Periode 2007-2013	Soort financiering	(verwacht) Bedrag in € in mln
Provinciale middelen	-Subsidieregeling reserve stimulering vitaal platteland --Subsidieregeling Onderhoud Landschapselementen Drenthe (SOL) - Subsidieregeling natuur- en milieueducatie Drenthe -Regeling subsidiecriteria en -voorwaarden natuurgebiedaankopen c.a.	37,1
Regionale middelen	Cofinanciering gemeenten	44,3
	Cofinanciering Waterschappen	75,3
	Cofinanciering overig	54,1
Rijksmiddelen	ILG	237,9
Europese middelen	PLOP / Structuurfondsen	43,3
Totaal		492

In de definitieve versie van het pMJP staan in bovenstaande tabel de uiteindelijk overeengekomen bedragen genoemd.

Kosten en dekking per thema					
Thema	kosten	Financiering in € in miljoenen			
		ILG	provincie	PLOP/structuur fondsen	Derden*
Natuur	202	165	11	8	18
Recreatie/toerisme	59	6	3	6,5	43,5
Landschap, incl. cultuurhistorie en archeologie	21	3	6,5	5,5	6
Landbouw	73	32	10	17	13,5
Bodem	29	12	0,1	0,2	17
Water	94	20	4,5	4	66
Sociaal economische vitalisering	14	0	2	2	10
Totaal	492	238	37	43	174

* Derden: gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties

6.2 Afspraken die al vast liggen

Een deel van de middelen liggen vast, omdat hierover specifiek bestuurlijke afspraken zijn gemaakt. Te noemen zijn hier onder andere de EHS en landinrichting. De hier aan ten grondslag liggende rijksdoelen zullen moeten worden gehaald. De eigen ruimte kan worden ingevuld op basis van de ambities van de provincie en de regionale partijen.

6.2.1 Landinrichting

In het bestuurlijk overleg van 26 januari 2005 met minister Veerman is het probleem van het ontbreken van middelen voor een integrale uitvoering onderkend, en dan in het bijzonder het ontbreken van middelen voor de realisatie van landbouwdoelen in landinrichting. LNV en de provincies zijn daarbij overeengekomen dat zij zich gezamenlijk inzetten voor het benutten van het EU-Plattelandsontwikkelingsprogramma (PLOP), waarbij gestreefd wordt naar 50% cofinanciering door de EU. Hiermee kunnen twee nieuwe modules voor landbouw worden bekostigd. Minister Veerman zet hiervoor 20 miljoen euro Koopmansgeld in. De provincies zijn bereid ook 20 miljoen euro beschikbaar te stellen. Met de EU-cofinanciering uit het Plattelandsontwikkelingsprogramma (PLOP) komt dan 80 miljoen euro beschikbaar voor landbouwdoelen binnen landinrichting. Daarnaast wil minister Veerman voor elke euro extra van de provincies een euro inzetten tot samen met de EU middelen een maximum bedrag van 160 miljoen euro is bereikt. Om in de Drentse (integrale) landinrichtingsprojecten de landbouwdoelen te realiseren en nieuwe initiatieven op het gebied van kavelruil te ontwikkelen, is er in de periode tot en met 2013 een bedrag nodig van 15 à 20 miljoen euro. Het college wil zich inzetten om het aanbod dat de minister van LNV op 26 januari 2005 over de gecombineerde inzet van rijks-, EU/PLOP en provinciale middelen heeft gedaan, maximaal te 'verzilveren'. Hiervoor is in de periode tot en met 2013 een bedrag nodig van circa 4 miljoen euro aan provinciale middelen, dat ten laste komt van de Reserve Stimulering Vitaal Platteland Drenthe

6.2.2 Task Force Landinrichting

In het kader van de Task Force Landinrichting is door een werkgroep van rijk en Provincie in beeld gebracht in welke van de vijftien projecten in Drenthe door het rijk nog langlopende financiële verplichtingen zijn aangegaan. Het rijk streeft er namelijk naar om begin 2007 van deze verplichtingen af te zijn. In Drenthe vallen vijf projecten onder de Task Force. Hiervan kunnen drie 'oude' projecten voor 2007 volledig zijn afgerond (de landinrichtingsprojecten Emmen-Noord, Mars en Westerstroom en Ruinerwold-Koekange). Voor de overige projecten wil het rijk dat deze alsnog modulair worden gemaakt. Het gaat om Emmen-Zuid en Roden-Norg. Voor de herinrichting Roden-Norg weigert de provincie Drenthe mee te werken aan het omzetten in modules. Wel wil de provincie in overleg met rijk streven naar een versnelde afronding van Roden-Norg. Het verkavelingsproces en de uitvoering van werken kan, mits er voldoende kasgeld beschikbaar komt, in 2009 zijn afgerond. Daarna rest alleen nog de financiële afhandeling. Het rijk is in principe bereid aan deze versnelling medewerking te verlenen en hiervoor extra middelen op tafel te leggen, mits de provincie hiertoe ook bereid is.

In het bestuurlijk overleg van 26 januari 2005 is overeenstemming bereikt over de Task Force. De provincies krijgen daarbij zoveel mogelijk ruimte om op eigen wijze de versnelling in te richten. Voor Drenthe betekent dit dat de landinrichting Roden-Norg op basis van deze afspraken kan worden

uitgevoerd. De provincie Drenthe wil niet voorfinancieren, maar is wel bereid om onderdelen van plannen te financieren dan wel menskracht vanuit de provincie bij Dienst Landelijk Gebied (DLG) onder te brengen. Voor de versnelde inrichting van de Eelder- en Peizermeden zullen voor een periode van twee jaar twee medewerkers worden ingezet. Verder draagt de provincie bij aan de financiering van de Milieueffectrapportage en het de versnelling van de grondverwerving te dragen. De afspraken in het kader van de Task Force zullen ook doorwerken in het pMJP, omdat de uitvoering van Roden-Norg in 2007 nog niet is voltooid.

6.2.3 Nationaal Bestuursakkoord Water (2 juli 2003)

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) zijn afspraken gemaakt over de wateropgave voor de korte, middellange en lange termijn.

De geraamde investeringen die naar de huidige inzichten nodig zijn voor het regionale watersysteem in verband met wijzigingen van klimatologische omstandigheden, bodemdaling, zeespiegelstijging en toename van verhard oppervlak bedragen in de periode 2003 - 2015 ongeveer 8 miljard euro (op orde brengen) en in de periode 2003-2050 ongeveer 16 miljard euro (op orde houden).

Partijen stellen in 2006 vast wat voor de periode 2007-2015 met een doorkijk naar 2050 de omvang is van de nader uitgewerkte opgave, de financiële gevolgen en de dekking daarvan, alsmede de eventuele consequenties voor de lastendruk.

Voor de korte termijn (2003-2007) zijn de te ondernemen acties voor het regionale systeem uitgewerkt in het maatregelenprogramma. Dit leidt tot een investeringsopgave van circa 1,3 miljard euro. Primair komen deze investeringen voor rekening van provincies, gemeenten en waterschappen, reguliere budgetten van het rijk, EU-subsidieregelingen en eventuele derden (meekoppeling). Voor wat betreft de LNV-bijdrage kunnen middelen voor landinrichting, natuur en reconstructie worden ingezet, voor zover passend binnen de daarvoor gestelde beleidsdoelen. Deze middelen worden door de provincies in samenhang met de wateropgave geprogrammeerd. Gezamenlijk maken de ondertekenende partijen zich er sterk voor dat deze inspanning daadwerkelijk gerealiseerd wordt, door de beschikbare geldstromen van verscheidene departementen te bundelen en voor de wateropgave in te zetten en waar mogelijk aanvullende middelen (EU-subsidieregelingen en derden) te organiseren.

6.2.4 Regionaal Bestuursakkoord Water "Groningen en Drenthe werken aan water" (najaar 2005)

De provincies Groningen en Drenthe, de waterschappen Hunze en Aa's en Noordervijlvest en de gemeenten hebben de afspraken uit het NBW nader uitgewerkt voor het stroomgebied Groningen en Noord en Oost-Drenthe. In het akkoord spreken de partijen af zich sterk te maken voor het bundelen van de beschikbare geldstromen en deze voor de wateropgave in te zetten. Waar mogelijk zullen de partijen aanvullende middelen, zoals subsidieregelingen, gebruiken. Het RBW is in het najaar van 2005 ondertekend.

7. WIJZE VAN UITVOEREN

P.M.

Midterm review

De provincie heeft de volledige zeggenschap over het geld en voert de regie over de uitvoering door gemeenten, waterschappen en andere organisaties. Pas na zeven jaar legt de provincie verantwoording af aan het Rijk. Tussentijds rapporteert de provincie alleen de voortgang en halverwege vindt een zogenoemde 'midterm review' (tussenevaluatie) plaats. Op dat moment kunnen Rijk en provincie eventueel de afspraken aanpassen.

Sturen op uitvoering en te behalen resultaat vraagt op procesniveau om een helder inzicht in wat al gerealiseerd is, wat wordt voorbereid en wat vertraagd is. Daarnaast moeten knelpunten waardoor de resultaten niet (volledig) gehaald kunnen worden en die niet binnen het project of traject opgelost kunnen worden, tijdig onderkend worden.

Het pMJP dat op dit moment voorligt is een voorlopig concept. In de definitieve versie (eind 2006) staat ook beschreven hoe de monitoring, rapportage en evaluatie vormgegeven wordt. Hierbij wordt aangesloten bij landelijke trajecten die nog niet zijn afgerond.

8. RAPPORTAGE EN MONITORING

P.M.

9. TABEL MET UITVOERINGSMAATREGELEN, UITGESPLITST NAAR THEMA EN BELEIDSDOEL MET KOSTEN EN DEKKING

Zie bijlage 2 (A-3 formaat)

Tabel 1: provinciale doel-middeltabel

Beleidsopgave		Operationeel doel (kwaliteitseis)	Prestatie-indicator
Natuur			
BIODIVERSITEIT EN KWALITEIT LEEFOMGEVING Behoud, herstel, ontwikkeling en duurzaam gebruik van natuur t.b.v. biodiversiteit en de kwaliteit van de leefomgeving, instandhouden kwetsbare soorten en ontwikkelen en veiligstellen van de voor de gewenste natuur vereiste milieuocondities .		Realisatie natuur binnen de EHS	
	R	- EHS verworven	- ha
	R	- EHS inrichting	- ha
	R	- EHS in particulier beheer	- ha
	R	- robuuste verbindingen	- ha
	R	- ecologische verbindingzone	- aantal, ha
	R	- knelpunten infrastructuur ontsnipperd	- aantal
	R	- verplaatsing agrarische bedrijven	- aantal
		Milieukwaliteit EHS/VHR/Nbw	
	R	- realisatie van de gewenste milieuocondities in de EHS/VHR/Nbw gebieden	- opp.(ha) waar gewenste milieuocondities zijn gerealiseerd - opp. (ha) hersteld verdroogd gebied - lengte (km) beekherstel
		Behoud en beheer 3 Nationale Parken	
	R	- bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap - natuurgerichte recreatie - educatie en voorlichting - onderzoek	- beheer van 3 parken
		Soortenbescherming	
	R		- aantal maatregelen die bijdragen aan het aantal levensvatbare populaties
		Natuurbeheer buiten de EHS	
	R	Behoud soorten door natuurbeheer voor: - Weidevogels - Wintergasten - Natuurbraak (waaronder akkerranden) - Overig agrarisch beheer - Akkervogels - Akkerflora	- opp. (ha) aan beheersovereenkomsten
Recreatie & Toerisme			
RECREATIEF AANTREKKELIJK DRENTE Stimuleren toeristisch/recreatieve ontwikkeling en infrastructuur en het		Versterken toeristisch/recreatieve voorzieningen [PLOP]	
	P	- Investerings in de kwaliteit van de accommodaties, in creativiteit rond arrangementen en in dienstverlening	- aantal verbeterde toeristische accommodaties
	P	- Innovatie en kennisontwikkeling bij kleine bedrijven gericht op bevordering van het plattelandstoerisme	- aantal projecten gericht op innovatie en kennisontwikkeling

Beleidsopgave		Operationeel doel (kwaliteitseis)	Prestatie-indicator		
vergroten van de toegankelijkheid van het landschap	P	<ul style="list-style-type: none"> - stimuleren recreatieve uitloopmogelijkheden vanuit de steden en dorpen 	<ul style="list-style-type: none"> - aantal projecten ter verbetering van de relatie stad/dorp en platteland met een bovenlokaal karakter 		
	R	<p>Ontwikkelen van versterken toegankelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> - landelijke routenetwerken [PLOP] <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelen en onderhouden van een landelijk aaneengesloten routenetwerk voor wandelen, fietsen en varen - Bekendheid geven aan de drie routenetwerken. 	<ul style="list-style-type: none"> - lengte (km) vaarverbinding aangelegd - lengte (km) kwaliteitsverbetering vaarroute - aantal en lengte (km) bewegwijzerde vaarroute 		
	P	<ul style="list-style-type: none"> - provinciale routenetwerken [PLOP] <ul style="list-style-type: none"> - ontwikkelen en instandhouden van kwalitatief hoogwaardige, aaneengesloten (grensoverschrijdende) routenetwerken voor wandelen, fietsen, ruitersport en varen. - bij nieuwbouw/vervanging van kunstwerken geen beperkingen voor de doorvaart - bekendheid geven aan de routenetwerken - fysieke ontsluiting opstap/startpunten 	<ul style="list-style-type: none"> - lengte (km) aangelegde wandel-, fiets-, ruitersport- en vaarroutes - lengte (km) verbeterde wandel-, fiets-, ruitersport- en vaarroutes - 100 km bewegwijzerd - aantal promotie-uitingen - aantal gerealiseerde startpunten 		
Landschap. cultuurhistorie en archeologie					
BEHOUD EN VERSTERKING LANDSCHAP, CULTUURHISTORIE EN ARCHEOLOGIE Behoud en versterking van de identiteit, diversiteit en belevingswaarde (inclusief toegankelijkheid) van het landschap en cultuurhistorische en	P	<p>Landschap (generiek)</p> <ul style="list-style-type: none"> - behoud natuurlijke kwaliteit, culturele kwaliteit, gebruikskwaliteit en belevingskwaliteit (licht, donker en stilte) 	<ul style="list-style-type: none"> - aantal plannen van aanpak 		
	R			<ul style="list-style-type: none"> - inrichting landschapselementen (lopende verplichtingen landinrichting) 	<ul style="list-style-type: none"> - ha
	P			<ul style="list-style-type: none"> - behoud en ontwikkeling van landschapselementen <ul style="list-style-type: none"> - uitvoering van gemeentelijke programma's voor landschap en cultuurhistorie 	<ul style="list-style-type: none"> - aantal gemeentelijke programma's uitgevoerd

Beleidsopgave		Operationeel doel (kwaliteitseis)	Prestatie-indicator
ecologische waarden van het landschap Handhaven en waar mogelijk en zinvol ook herstellen en/of versterken van de nu nog aanwezige cultuurhistorische waarden en gebouwen en het archeologisch erfgoed op de vindplaats zelf te behouden.	P	<ul style="list-style-type: none"> - vernieuwen landschap - landschapsontwikkelingsplan Veenkoloniën - aanleg nieuw bos (buiten EHS) - realisatie nieuwe landgoederen 	<ul style="list-style-type: none"> - opp. (ha) landschapsontwikkeling - opp. (ha) inrichting nieuw bos - aantal landgoederen
	R	Nationaal landschap Drentsche Aa <ul style="list-style-type: none"> - behoud en versterking van gebiedseigen kernkwaliteiten; - versterken van het gebiedseigen netwerk van landschapselementen (bestaand of nieuw aan te leggen) - uitbreiden toeristisch recreatieve betekenis 	<ul style="list-style-type: none"> - realisatie uitvoeringsprogramma
	P P	Behoud en herstel cultuurhistorische elementen en van archeologische objecten en specifieke aardkundige waarden <ul style="list-style-type: none"> - het uitvoeren van een Integraal Projectplan Cultuurhistorie 'Behoud door ontwikkeling - het uitvoeren van Belvedereprojecten 	<ul style="list-style-type: none"> - actualiseren, digitaliseren en vaststellen CHW - aantal cultuurhistorische elementen met beschermde status (gebouwen, archeologisch, historisch geografisch, gebieden) - aantal Belvedereprojecten - aantal projecten waarin vanaf de start van het project interdisciplinair t.b.v beeldkwaliteit - aantal pilots kennisoverdracht aardkundige waarden
Landbouw			
DUURZAME LANDBOUW De landbouw: <ul style="list-style-type: none"> - is maatschappelijk gewaardeerd - heeft een goede marktpositie en levert kwalitatief hoogwaardige producten - is toekomstgericht om op de lange termijn concurrerend te kunnen blijven produceren - draagt bij aan het behoud en de 	R	Grondgebonden landbouw [PLOP] <ul style="list-style-type: none"> - verbetering landbouwstructuur (landbouwgebonden infrastructuur en ontsluiting) - extensivering melkveehouderij <ul style="list-style-type: none"> - inplaatsing melkveehouderij in de Veenkoloniën - verbetering concurrentiepositie, verbreding van de economische basis en bevorderen van maatschappelijk aanvaarde landbouw 	<ul style="list-style-type: none"> - opp. (ha) grondgebonden landbouw ingericht - opp. (ha) ingericht - aantal kennis- en samenwerkingsprojecten gericht op versterking, vernieuwing en verbreding
	R		

Beleidsopgave		Operationeel doel (kwaliteitseis)	Prestatie-indicator
ontwikkeling van een toegankelijk landschap - gebruikt natuurlijke hulpbronnen duurzaam.	R	<ul style="list-style-type: none"> - de landbouwontwikkelingsgebieden zijn qua aard en omvang afgestemd op aantoonbare (regionale) behoefte en duurzaam ingericht - herstructurering glastuinbouw - netto glas in landbouwontwikkelingsgebieden - geen nieuwe vestiging of verspreide vestiging buiten de landbouwontwikkelingsgebieden; - verspreid vestigen is gestopt 	<ul style="list-style-type: none"> - opp. (ha) herstructurering
	R P R	Duurzaam ondernemen <ul style="list-style-type: none"> - bevorderen duurzaam gebruik natuurlijke hulpbronnen (pilots agrobiodiversiteit) - stimuleren biologische landbouw door kennisontwikkeling en – verspreiding en door ketenontwikkeling - logistieke verbetering door ruimte voor agro-gerelateerde bedrijvigheid binnen en buiten landbouwontwikkelingsgebieden 	<ul style="list-style-type: none"> - aantal projecten agrobiodiversiteit - aantal projecten biologische landbouw - aantal projecten agrologistiek
Sociaal-Economische Vitalisering			
DYNAMISCH PLATTELAND Stimuleren van de marktsector en kwaliteitsverbetering en verbetering en versterking van het woon-werkleefmilieu; vooral gericht op stuwend MKB en toeristisch-recreatief bedrijfsleven.	P	Stimulering en verbreding van de plattelandseconomie [PLOP] <ul style="list-style-type: none"> - verbreding agrariërs naar niet-agrarische activiteiten, bevordering kleinschalige bedrijvigheid, - versterking van het ondernemerschap en de economische structuur, - bevordering van toeristische activiteiten, - bescherming en beheer natuurlijk erfgoed; vooral gericht op stuwende bedrijven. 	<ul style="list-style-type: none"> - aantal deelnemende agrarische ondernemers aan projecten - aantal deelnemende MKB-bedrijven aan projecten - aantal behouden en gecreëerde arbeidsplaatsen
	P	Verbetering van de leefbaarheid in plattelandsgebieden (PLOP) <ul style="list-style-type: none"> - Instandhouden of verbeteren van publieke voorzieningen in de dorpen. - Bevorderen van 'eigen' invloed van inwoners op hun leefomgeving - Bevorderen van voorzieningen voor specifieke doelgroepen (bijv. senioren) 	<ul style="list-style-type: none"> - aantal gemeenten met omgevingsbeleid en uitvoeringsprogramma ontwikkeld en uitgevoerd - percentage Drentse dorpen met een digitale uitwisselingsplein. - aantal gemeenten met programma Multifunctionele Dienstencentra - aantal (ver)nieuw(d)e accommodaties

Beleidsopgave		Operationeel doel (kwaliteitseis)	Prestatie-indicator
Bodem			
VEILIGSTELLING GEBRUIKSMOGELIJKHED VAN DE BODEM De (gebruiks)waarde van de bodem moet behouden blijven of worden hersteld.	R	Bodemsanering Realiseren van de gewenste (water)bodemkwaliteit in het landelijk gebied door sanering	<ul style="list-style-type: none"> - opp. (ha) gesaneerde bodem - opp. (ha) gesaneerde waterbodem
	R	Duurzaam bodemgebruik Voorkomen van bodemverontreiniging en andere aantasting van de chemische, fysische en biologische kwaliteit van de bodem door gebiedsgericht milieu- en ruimtelijke ordeningsbeleid (in aanvulling op generiek preventief rijks bodembeleid)	<ul style="list-style-type: none"> - aantal projecten - opp. (ha) waar het organisch stofgehalte is hersteld
Water			
VEERKRACHTIGE WATERSYSTEMEN In standhouden en versterken van gezonde en veerkrachtige regionale watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik gegarandeerd is. Dit betekent de juiste hoeveelheid water op het juiste moment op de juiste plaats voor de vereiste gebruiksfuncties. Bereiken van een goede ecologische kwaliteit van de watersystemen	P R	Aanvaardbare wateroverlast - Voor de kans op overstroming uit de boezem zal de norm uitkomen tussen de 1 keer per 100 jaar en 1 keer per 1000 jaar. Voor regionale wateroverlast ligt de norm tussen de 1 keer per 10 jaar en 1 keer per 100 jaar	- hoeveelheid (m3) berging
	P R	Vasthouden van water - De inrichting van het waterhuishoudkundige systeem is gericht op het maximaal vasthouden van water binnen randvoorwaarden van de zonering (waterlood) - Afkoppelen van neerslagwater en infiltreren of bergen	<ul style="list-style-type: none"> - opp. (ha) gebied met een inrichting volgens waterlood (zonder LI) - opp (ha) afgekoppeld stedelijk gebied
	P R	Ecologische kwaliteit (KRW)	<ul style="list-style-type: none"> - lengte (km) watergang met maatregelen gericht op verbeteren van de waterkwaliteit - lengte (km) ingerichte natuurvriendelijke oevers

Bijlage 3: Afkortingenlijst

AOK	Algemene Omgevingskwaliteit
ArA	Adviesraad Agrobusiness
ASP	Aankoop Strategie Plan
BIO-plan	Beheers-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan (Drentsche Aa)
BIP	Beheers- en Inrichtingsplan (Nationale Parken Dwingelderveld en Drents-Friese Wold)
BOK	Bijzondere Omgevingskwaliteit
BOKD	Brede Overleggroep Kleine Dorpen
CO ₂	koolstofdioxide
DB	Dagelijks Bestuur
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DAP	Dorpsagenda
DOP	Dorpsomgevingsplan (inclusief DAP en belevingsonderzoek)
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
EU	Europese Unie
EVZ	Ecologische verbindingszone
GGOR	Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregiem
GLB	(Europees) Gemeenschappelijk Landbouw Beleid
GS	Gedeputeerde Staten
HBD	Herinrichting Bijzondere Doelstelling
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IKK	Integrale Kansen Kaart (Drentsche Aa)
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
KRW	Kader Richtlijn Water
Leader	Liaison entre actions de développement de l'économie rurale (Europees programma voor plattelandsontwikkeling)
LAG	Leader Action Group
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LBN	Levend Bezoekersnetwerk (Drentsche Aa)
LIFE	L' Instrument Financier pour l' Environment (Europees programma)
LOFAR	Low Frequency Array
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie
MER	Milieu Effect Rapportage
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
NBW	Nationaal Bestuursakkoord Water
NME	Natuur- en Milieueducatie
NVPV	Noordelijk Programma Vitaal Platteland
PGB	Privaat Gestuurde Gebiedsinrichting
PKB	Provinciaal Kavelruilbureau
PLOP 2	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PM	Pro Memoria
POP II	Provinciaal Omgevingsplan
POV	Provinciale Omgevingsverordening

PPS	Publiek Private Samenwerking
PS	Provinciale Staten
RBW	Regionaal Bestuursakkoord Water
RHS	Rijks Hoofd Structuur
SGB	Subsidieregeling Gebiedsgericht Beleid
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
Strategische Agenda	Strategische Agenda Noord-Nederland 2007 – 2013
STIPO	Stimuleringsproject Plattelandsondernemers
VAB	Verplaatsingsregeling Agrarische Bedrijven
VDB	Verplaatsingsregeling Drentse Bedrijven
VIEP	Versnelde Inrichting Eelder- en Peizermaden
VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
WB21	Waterbeheer 21 ^e eeuw
Wm	Wet Milieubeheer

Bijlage 2 Voorlopig concept pMJP: Samenvatting doel-middelentabel

Financiering pMJP (voorlopige begroting)		
Periode 2007-2013	Soort financiering	(verwacht) Bedrag in € in mln
Provinciale middelen	-Subsidieregeling reserve stimulering vitaal platteland --Subsidieregeling Onderhoud Landschapselementen Drenthe (SOL) - Subsidieregeling natuur- en milieueducatie Drenthe	37,1
Regionale middelen	Cofinanciering gemeenten	44,3
	Cofinanciering Waterschappen	75,3
	Cofinanciering overig	54,1
Rijksmiddelen	ILG	237,9
Europese middelen	PLOP / Structuurfondsen	43,3
Totaal		492

In de definitieve versie van het pMJP staan in bovenstaande tabel de uiteindelijk overeengekomen bedragen genoemd.

Kosten en dekking per thema					
Thema	kosten	Financiering in € in miljoenen			
		ILG	provincie	PLOP/structuur fondsen	Derden*
Natuur	202	165	11	8	18
Recreatie/toerisme	59	6	3	6,5	43,5
Landschap, incl. cultuurhistorie en archeologie	21	3	6,5	5,5	6
Landbouw	73	32	10	17	13,5
Bodem	29	12	0,1	0,2	17
Water	94	20	4,5	4	66
Sociaal economische vitalisering	14	0	2	2	10
Totaal	492	238	37	43	174

* Derden: gemeenten, waterschappen en maatschappelijke organisaties

In de memo aan GS van 9 november 2005 waarin de wijzigingen in de doel-middelentabel zijn beschreven is onder Overig aangegeven dat er nog een aantal p.m. posten waren. Met de nu beschikbare gegevens is een schatting gemaakt van de financiële consequenties van de p.m.-posten. Hieronder is dit aangegeven.

- Door het opnemen van het programma Beheer in het pMJP (€ 63 miljoen)^{*} en doordat het aantal ha particulier beheer EHS is gewijzigd (€ 10 miljoen) wordt ingeschat dat er in totaal € 73 miljoen extra rijksgeld voor natuur nodig is.
- Door het opnemen van de lopende verplichtingen voor landschap in landinrichtingsprojecten wordt € 14 miljoen extra gevraagd, gelijkmatig te verdelen tussen Rijk, provincie en PLOP. Dit betekent voor elk van de partijen een verhoging van ca. € 5 miljoen, waardoor de totale provinciale middelen stijgen van € 37 naar € 42 miljoen en de PLOP-middelen naar van € 43 naar € 48 miljoen. De

^{*} Hierbij is uitgegaan van gegevens van Het Drentse Landschap en Natuurmonumenten.

totale gevraagde Rijksbijdrage wordt hierdoor met € 78 miljoen verhoogd (van € 238 naar € 316 miljoen).

FC geeft in lijn met de begroting een paraaf tot ± € 37 miljoen. Wanneer bovenstaande wijzigingen één op één worden doorgevoerd in het pMJP, zal dit gevolgen hebben voor de rest van het pMJP. Dit betekent dat er (veel) wijzigingen in de doel-middelentabel moeten worden doorgevoerd om de begroting weer sluitend te krijgen.

Voorstel

Deze aanpassingen worden meegenomen in combinatie met de wijzigingen die mogelijk voortkomen uit de reacties uit de lopende inspraakronde.

Bijlage 3 Statenbrief voorlopig concept pMJP: Overwegingen doel-middelentabel (versie 21 december 2005)

Algemeen

De overwegingen die ten grondslag liggen aan de concept doel-middelentabel zijn op hoofdlijnen:

- De normkosten van het rijk zijn als uitgangspunt genomen, behalve bij de vaarverbinding Erica-Ter Apel (komen wij niet uit met de normkosten in relatie tot de begroting).
- Voor het doel water is geen rijksgeld beschikbaar. In de tabel is er echter wel rijksgeld geprogrammeerd voor water om te proberen in de onderhandelingen met het rijk rijksmiddelen beschikbaar te krijgen. Dit is een thema waar onze partners veel belang aan hechten en tot nu toe als 'wisselgeld' in de gebiedsprocessen is ingezet. Voor het behalen van de rijksdoelen heeft het rijk ook belang bij inbreng van de gebiedspartners.
- Conform afspraken in SNN-verband Plattelandsontwikkelingsplan (P(L)OP2) vooral ingezet op de realisatie van doelen op het gebied van landbouw (structuurversterking, kennis en innovatie en samenwerking) en plattelandseconomie. In SNN-verband is ook afgesproken om tot een vervolg van het UILNN (Uitvoeringsprogramma Innovatie voor Landbouw in Noord Nederland) te komen en om de structuurfondsen ook in te zetten voor grote water- en natuuropgaven. Een groot deel van de regionale activiteiten voor milieu, bodem en water valt samen met doelen die onder andere thema's staan geprogrammeerd (bijvoorbeeld Natuur: verdroging en Landbouw: extensivering melkveehouderijen) en hebben vaak ook een relatie met de kwaliteit van de natuur.
- Daar waar specifieke bestuurlijke afspraken over zijn gemaakt, zijn de doelen en de kosten overgenomen in de doel-middelentabel zoals bijvoorbeeld voor vaarverbinding Erica-Ter Apel
- Het programma is afgestemd op de ambitie die wij hebben ten aanzien van de omvang van de rijks, Europese (PLOP / Structuurfondsen) en de verwachting ten aanzien van provinciale middelen, respectievelijk ca. € 200 miljoen, € 48 miljoen (ambitie) en € 37 miljoen euro. Op basis hiervan blijkt dat er voor de inrichting EHS en de robuuste verbindingen onvoldoende rijksmiddelen beschikbaar zijn. N.a.v. de inspraakreacties wordt dit opgehoogd. In het overleg met het rijk zullen afspraken moeten worden gemaakt over het opvullen van dit gat.
- De provinciale bijdrage aan de Reserve Stimulering Vitaal Platteland Drenthe, de Subsidieregeling Onderhoud Landschapselementen Drenthe en de Subsidieregeling natuur- en milieueducatie Drenthe tot en met 2009 is doorgetrokken naar 2013.
- Met een indexering is nog geen rekening gehouden, dit is een punt voor de onderhandelingen met het rijk.

Natuur

- De doelstelling voor verwerving en inrichting van de EHS zijn in de doel-middelentabel gebaseerd op de landelijke en provinciale doelstelling de EHS in 2018 te realiseren. Gelet op de stand van zaken m.b.t. de verwerving van de EHS zetten wij n.a.v. de inspraakreacties nu in op het afronden van de verwerving in 2010. De doel-middelentabel en de tekst van het voorlopig concept pMJP moet hier nog op worden aangepast. Alleen voor de robuuste verbindingen is met een langere looptijd rekening gehouden. Voor de berekening van de totale kosten zijn de normcijfers van het rijk gebruikt. Voor de eerste fase relatienotagebieden betaalt de provincie een deel van kosten. Hiervoor stond een bedrag op de begroting van € 816.800 per jaar. Dit bedrag is opgenomen in de reserve vitaal platteland en nu ook geprogrammeerd in het pMJP.
- Voor de realisatie van de EHS wordt uitgegaan van 40% particulier beheer en 60% verwerving conform de richtlijnen van het rijk. In de doel-middelentabel staat dit verkeerd om weergegeven, dat wordt nog aangepast. In 2007 wordt de omslag van verwerving naar beheer geëvalueerd. Mogelijk resulteert dit nog in een verschuiving in de verhouding particulier en verwerving.
- Het Programma Beheer is opgenomen in het pMJP. De doelstelling is gebaseerd op het gebiedsplan Drenthe. De kosten zijn voorlopig een schatting op basis van de kosten van een

gemiddeld beheerspakket. De kosten van het uitvoeringsapparaat zijn hierin niet opgenomen. Hierover zullen aanvullende afspraken met het rijk moeten worden gemaakt. Bovendien is de Subsidieregeling Natuurbeheer niet in het programma opgenomen. De cijfers over de lopende beschikkingen en nieuwe beschikkingen zijn niet bekend bij de provincie. Deze liggen bij het rijk. Er is wel een inschatting gemaakt (zie bijlage 2) waarbij is uitgegaan van de gegevens van Natuurmonumenten en Het Drentse Landschap, de gegevens van Staatsbosbeheer zijn hier niet in verwerkt. De projectgroep zoekt dit nog verder uit.

- Het aantal knelpunten in de EHS in de rijks, provinciale en gemeentelijke infrastructuur zijn geïnventariseerd en begroot. Er wordt van een hoge rijksbijdrage uitgegaan, zoals momenteel ook met een SGB bijdrage wordt bereikt.
- Het verplaatsen van agrarische bedrijven is opgenomen onder de doelstelling realisatie EHS. De overheidsbijdrage is gebaseerd op het onderzoek: "Verplaatsing agrarische bedrijven, onderzoek naar doelmatig- en doeltreffendheid", juni 2005, provincie Drenthe.
- Rode lijst soorten. Het huidige programma heeft een omvang van € 136.000/jaar. Dit wordt voor 50% door de provincie en 50% door het rijk betaald. Door de verschillende instanties zijn echter meer projecten en doelen aangeleverd dan gerealiseerd kunnen worden binnen het huidige programma. Daarnaast ligt er een advies van de Raad voor het Landelijke gebied om voor leefgebiedsplannen meer geld uit te trekken. Er vanuit gaande dat er een bijdrage van 50% vanuit PLOP kan worden ingezet is het programma verhoogd naar € 272.000/jaar
- Naast maatregelen ter bescherming van rode lijst soorten worden momenteel meer projecten uitgevoerd ter bescherming van leefgebieden en de biodiversiteit (bijvoorbeeld akkerranden). Het programma gaat er vanuit dat dit wordt voortgezet, maar dat de financiering wordt ondergebracht in het programma beheer.
- De financiering van de overlegorganen van de drie nationale parken is opgenomen in het programma. Hierbij gaat het om het budget van de overlegorganen (begroting parken proces en uitvoering projecten) en de kosten van Voorlichting en Educatie. (Co)financiering van uitvoeringsprojecten in de parken vallen onder het parkenbudget en/of één of meer van de thema's.
- De realisatie van de EHS en het programma beheer zijn in de tabel beschouwd als een vaste kostenpost, vanwege de afspraken die hierover in het verleden met het rijk zijn gemaakt en het feit dat de begrenzing vast ligt in het Gebiedsplan Drenthe. N.a.v. de inspraakreactie en de wijziging die is voorgesteld om uit te gaan van een realisatie in 2010, wordt dit aangepast.
- Met beekherstel worden meerdere doelen gediend. Ten eerste het realiseren van de GGOR in een deel van de EHS. Ten tweede wordt met beekherstel bereikt dat water in het gebied wordt vastgehouden. De lengte beekherstel is in eerste instantie gebaseerd op de opgave van de waterschappen. Voor de kosten is uitgegaan van eenheidsprijzen van de KRW en de ervaringen tot nu toe. Vanwege de totale kosten is doelstelling vervolgens gehalveerd. Dit betekent dat de uitvoering van het beekherstel over een langere periode wordt uitgesmeerd. Dit past ook wel binnen de afspraken die over de GGOR zijn gemaakt, namelijk realisatie in 2030.
- De aanpak van de verdroging is gebaseerd op de provinciale en landelijk doelstelling van 40% in 2010. De kosten zijn gebaseerd op een ervaringscijfer. Bij de berekening van de oppervlakte is rekening gehouden met het feit dat een deel van de verdroging ook wordt opgelost in beekherstelprojecten.

Recreatie en toerisme

- Er is gekozen voor de indicator 'aantal projecten ter verbetering van de relatie stad/dorp en platteland met een bovenlokaal karakter'.
Motivatie: stadsrandzones past niet zozeer in een programma voor het landelijk gebied, het gaat om de relatie kern – platteland.

- Dorpsommetjes worden door veel organisaties aangedragen, maar tot noch toe hebben we daar als provincie niet aan bijgedragen. Nut is vooral voor bewoners zelf, lokaal. Belangrijkste argument om het wel te doen zou zijn: vergemakkelijken van processen. Voorstel is om ook in de toekomst als provincie niet mee te financieren.
In PLOP2 zijn wellicht wel cofinancieringsmogelijkheden, maar gezien het feit dat het nut vooral procesmatig is en middelen toch beperkter worden is het voorstel om dorpsommetjes ook niet uit PLOP2 mee te financieren. Bovendien is het wel mogelijk om enige landsprojecten in het kader van een gemeente landschapsprogramma te financieren.
- Landelijke routenetwerken: Vaarverbinding Erica – Ter Apel
Normkosten die het rijk hanteert, € 165.912,- per km zijn bij lange na niet genoeg om de vaarverbinding Erica – Ter Apel (23 km) te realiseren. Kosten en verdeling daarvan zijn in dit geval gebaseerd op het financieringsplan d.d. 1-9-2005.
- Kwaliteitsverbetering vaarroutes en knooppunten land/water zijn opgenomen.
Motivatie: alle vaarroutes in Drenthe maken onderdeel uit van het BRTN-netwerk, dus van de landelijke routenetwerken. Onduidelijk is nog of de Dieversluishaven en de passantenhaven Assen onder het ILG gaan vallen. Vooralsnog zijn ze opgenomen in het achtergronddocument, maar niet in de doel-middelentabel.
Ditzelfde geldt voor de fiets- en wandelroutes: hierover vindt met de landelijke platforms in IPO-verband nog overleg plaats. Op dit moment zijn stichtingen verantwoordelijk voor een bepaalde landelijke route en geeft het rijk subsidie aan deze stichtingen. Er is discussie over of dat gehandhaafd blijft of dat elke provincie een deel van dat bedrag in het pMJP opneemt en bijvoorbeeld weer beschikt aan de relevante stichtingen. De stichtingen zijn verantwoordelijk voor het totaal: vervolmaking route, verbetering en promotie landelijke fiets- en wandelroutes. Deze routes staan daarom p.m..
- De kosten en financiering is gebaseerd op inschattingen van het recreatieschap en ervaringscijfers en kennis bij de provincie.

Landschap

- De kosten van het uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Drenthe Aa zijn gebaseerd op de landschapsvisie Drentsche Aa en de Integrale Kansen Kaart. Als doelstelling is opgenomen het realiseren van 1 uitvoeringsprogramma, omdat hiermee het integrale karakter van de aanpak in de Drentsche Aa geen geweld wordt aangedaan. De doelstelling is onderbouwd met aantallen projecten en aantallen landschapselementen.
- De doelen en de kosten voor de aanpak van het landschap in de rest van Drenthe zijn gebaseerd op de inbreng van Landschapsbeheer Drenthe, de BOKD en de gemeenten. De provincie gaat er hierbij vanuit dat ingezet wordt op twee prioriteiten, namelijk de financiering van de gemeentelijke landschapsprogramma's en voortzetting van de huidige Subsidieregeling Onderhoud Landschapselementen (SOL). Bij de omvang van de gemeentelijke landschapsprogramma's is uitgegaan van de eerste gesprekken die hierover met de gemeente zijn gevoerd. Een dergelijke programma wordt nu begroot op € 475.000 voor de periode van 7 jaar per gemeente. Voor de SOL regeling is een groei ingeboekt, waarbij er vanuit is gegaan dat hiervoor PLOP middelen kunnen worden ingezet.
- Het vernieuwen van het landschap richt zich op doelen en projecten in de veenkoloniën. De inbreng is gebaseerd op de Agenda voor de Veenkoloniën.
- Voor bosaanleg is de provinciale doelstelling overgenomen. Alleen de kosten voor de inrichting zijn meegenomen in het programma.
- De huidige verplichtingen in het kader van de SOL regeling worden beschouwd als vaste kosten.
- De knelpunten met betrekking tot versterking (geluid, stank en licht) in het landelijke gebied zijn opgenomen onder landschap, omdat deze knelpunten veel te maken hebben met de beleving van

het landschap. De omvang van de knelpunten zijn momenteel niet bekend. Vandaar dat voor elk onderwerp een plan van aanpak is opgenomen.

Cultuurhistorie en archeologie (valt in doel-middelentabel onder landschap)

- Na de inventarisatie bij de gemeenten is er gekozen voor twee wegen.
  - Daar waar het hoofddoel het realiseren van een cultuurhistorisch element met beschermde status is, wordt het apart binnen het thema cultuurhistorie genoemd.
  - Daar waar een project valt onder een ander thema en er cultuurhistorische elementen of nevendoeleinen zijn, wordt de planvorming meegenomen onder het thema cultuurhistorie, maar valt de uitvoering in het betreffende thema. Hier zouden de projecten van Drents Plateau onder kunnen vallen.
- Het uitvoeren van het integraal projectplan 'Behoud door Ontwikkeling' zoals is omschreven in 'Mensen in het Middelpunt (programmaliijn Sociaal Evenwicht) en 'De kunst van het combineren' (provinciale cultuurnota) staat centraal in het provinciaal beleid op dit gebied. Veel van de activiteiten van gemeenten en organisaties passen in dit plan. Om dit plan uit te kunnen voeren wordt er eenmalig een bedrag gestort. Vanuit dit 'fonds' kunnen de activiteiten worden georganiseerd. Voorjaar 2006 wordt bekend om welk bedrag het gaat en op welke wijze dit gestalte gaat krijgen. Het plan duurt in principe tot 2010. Hoewel dit een autonoom project is met eigen financiering, willen wij het graag opnemen in het pMJP, omdat er een duidelijk verband ligt met de gemeentelijke landschapsplannen en het interactieve omgevingsbeleid 'Lokale kracht'.
- De cultuurhistorische waardekaart geldt als kader voor alle ontwikkelingen op cultuur historisch gebied. De kaart moet integraal en breed gebruikt worden. Hierdoor zal de dynamiek en daarmee de kwaliteit van de kaart toenemen.
- Gemeenten geven aan veel belang te hechten aan zowel groot- als kleinschalige Belvédèreprojecten. Belvédère loopt in ieder geval tot 2010. Gezien de loop en duur van projecten gaan we uit van 3 Belvédère projecten per jaar (zowel provinciaal- als gemeentelijk). Dit bleek in de workshops ook een realistisch getal.
- Er is gekozen archeologie en cultuurhistorie samen te vatten in één thema. Dit vooral omdat archeologie integraal wordt meegenomen in het projectplan 'Behoud door Ontwikkeling'.

Landbouw

- Er zijn door externe partijen weinig projecten aangedragen. Aantal projecten en financiële omvang gebaseerd op ervaringen uit het verleden en inschatting van thema's die gaan spelen. Verwachting is dat de projecten wat groter worden (meer koepelprojecten), daardoor minder projecten maar met een grotere financiële omvang.
- Agrologistiek: onduidelijk is of dit via het ILG gaat of rechtstreeks vanuit LNV. Vooralsnog opgenomen vanwege uitbouw pilots Eelde en Hoogeveen, wellicht nieuwe pilot Rundedal. De kosten en financiering is gebaseerd op ervaringscijfers en kennis bij de provincie.
- Met de minister van LNV zijn afspraken gemaakt over landinrichting. Het rijk en de provincie nemen ieder 25% voor haar rekening en Europa (P(L)OP2) 50%. Voor provincie Drenthe houdt dit in dat € 4 miljoen euro beschikbaar moet zijn in de periode 2007-2013.
- In het bestuurlijk overleg van 26 januari 2005 is overeenstemming bereikt over de Task Force Landinrichting. Voor Drenthe betekent dit dat de landinrichting Roden-Norg op basis van deze afspraken kan worden uitgevoerd. De afspraken in het kader van de Task Force zullen ook doorwerken in het pMJP, omdat de uitvoering van Roden-Norg in 2007 nog niet is voltooid.

Bodem

- De beleidsopgave om het gebruik van de bodem op de aanwezige (water)bodemkwaliteit af te stemmen is een aanzet om te komen tot een duurzaam bodemgebruik, welke net als duurzame landbouw nog in de pilotfase zit. Er zijn daarom 7 pilots geprogrammeerd.

- Aantal BPE's (Bodemsanerings Prestatie Eenheden) voor de (water)bodemsanering in het landelijk gebied is voor Drenthe inclusief Emmen. De financiering is al geregeld via het Bodemsaneringsbudget. Dit wordt ingebracht in het ILG. De getallen komen uit het provinciaal Bodemsaneringsprogramma 2005-2009 en het gemeentelijke Bodemsaneringsprogramma van Emmen. De getallen zijn voor de periode 2010-2013 geëxtrapoleerd, behalve voor de gasfabrieken. De gerealiseerde BPE's en bestedingen zijn voor 2005 en 2006 niet bekend en zijn voorlopig nog opgenomen in de ILG-periode.
- De waterschappen programmeren hun waterbodems niet in ha, maar in m3 te baggeren slib. In het programma is voorlopig een schatting opgenomen en omgezet naar BPE's.

Water

- De benodigde berging is gebaseerd op het POP II en de opgave van de waterschappen in het kader van de uitwerking van de stroomgebiedsvisie Vecht-Zwartewater. Het verhogen van kades in Noord-Drenthe kan voldoende worden meegenomen bij het realiseren van de bergingsgebieden in Noord-Drenthe en het project Tussenwater. Deze zijn daarom niet apart meegenomen in het programma.
- Vasthouden van water wordt ook gerealiseerd in de zogenaamde waternoodprojecten. Kenmerk van de waternood systematiek is een andere inrichting van de waterlopen (ondieper en breder) waarmee meer water in het gebied wordt vastgehouden. Onder deze doelstelling kunnen ook werken voor de landbouw worden uitgevoerd. De inrichting binnen landinrichting is hier niet meegenomen. Dit valt onder structuurversterking landbouw.
- Voor het afkoppelen van regenwater in stedelijk gebied is uitgegaan van de oppervlakte stedelijk gebied met uitzondering van de grote kernen (Assen, Emmen, Hoogeveen, Meppel, Beilen en Coevorden). De doelstelling is gebaseerd op 1 % van het stedelijk gebied per jaar afkoppelen, maar vanwege de hoge kosten naar beneden toe bijgesteld
- Voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) wordt ervan uitgegaan dat de regio staat voor de inrichting van het watersysteem. Door inrichting zoals natuurvriendelijke oevers en randenbeheer kan de waterkwaliteit worden verbeterd. De doelstelling en begroting is gebaseerd op de opgave van de waterschappen.
- Bij de financiering is uitgegaan van een voortzetting van een bijdrage van het rijk en een bijdrage uit het PLOP. Bij de onderhandelingen met het rijk zal moeten blijken of een rijksbijdrage mogelijk is. De rijksbijdrage in dit concept is gebaseerd op de huidige Nationaal Bestuursakkoord Water middelen (€ 100 miljoen) en de huidige SGB regeling. De PLOP bijdrage is gebaseerd op het huidige PLOP programma.
- De kosten voor de inrichting van de bergingsgebieden in Noord-Drenthe liggen vast vanwege de bestuurlijke afspraak die is vastgelegd in het Regionaal Bestuursakkoord Water (RBW)

Sociaal-economische Vitalisering

- Er is sprake van overlap tussen verbreding landbouw – agrarische ondernemers in projecten – projecten gericht op ondernemers in de toeristische sector. Voorzover indicatoren verschillend zijn, zijn ze twee keer opgenomen. Als het eigenlijk om dezelfde projecten gaat, zijn de kosten slechts éénmaal geteld. Daarom zijn de kosten bij de eerste indicator 0 (elders meegerekend).
- Binnen gemeenten wordt veel belang gehecht aan en behoorlijk geïnvesteerd in het betrekken van de bevolking bij het ontwikkelen van plannen. Overigens wil dit betrekken van bevolking nog lang niet zeggen dat dit daadwerkelijk invloed op leefbaarheid heeft, maar de intentie is duidelijk. Van alle kanten zijn we op zoek naar manieren om de bevolking te betrekken bij planvorming. Om het uiteindelijk resultaat zo duurzaam mogelijk te maken, maar ook om het effect op de eigen leefomgeving te vergroten.
- Voor de omgevingsplannen geldt dat de plannenmakerij in het hoofdstuk leefbaarheid staat, maar de uitvoering van de plannen mogelijkerwijs kan worden meegenomen onder andere thema's.

- Veel gemeenten hebben plannen t.a.v. voorzieningen. Voor het opstellen van gemeentelijke programma's voor Multifunctionele Dienstencentra is een doelstelling meegenomen in het pMJP. Hierdoor is het mogelijk gemeenten inhoudelijk te ondersteunen door het inzetten van het Expertteam MFD (multifunctionele dienstencentra) en instellingen als Stichting Dorpshuizen Drenthe, Brede Overleggroep Kleine Dorpen, STAMM Centrum voor Maatschappelijke Ontwikkeling en ENOVA (emancipatie adviesburo).
- Er wordt ook gedacht aan een project waarmee daadwerkelijke realisatie van Multifunctionele Centra mogelijk gemaakt zouden kunnen worden. Hiervoor zijn geen provinciale en rijksmiddelen beschikbaar, maar door opname in het pMJP kunnen mogelijk andere (Eupose) middelen ingestel worden
- Vanaf 2007 wordt er gewerkt aan de uitvoering van het ICT-project 'de Buurman' (winnaar van ICT tender) waardoor er op dorpsniveau digitale netwerken ontstaan, die ten dienste staan van leefbaarheid. Deze digitale uitwisselingspleinen zijn samenwerkingsprojecten van gemeente, provincie en provinciale instellingen.
- Bij de inventarisatie en in de workshops kwamen vragen in het kader van wonen met zorg. Wij willen deze vragen niet meenemen in het pMJP, maar in de productgroepen RW en CW oppakken.

Bijlage 4: Inspraakreacties voorlopig concept pMJP op hoofdlijnen

Inleiding

Het voorlopig concept pMJP is aan alle relevante gebiedspartners toegezonden voor een reactie (inspraakronde), waarbij 10 december 2005 als sluitingsdatum is aangehouden. De reacties zijn verwerkt in het inspraakverslag.

In het inspraakverslag (bijlage 3) staat aangegeven welke organisaties hebben gereageerd en of het een bestuurlijke of ambtelijke reactie betreft. Vervolgens is daarin aangegeven wat de reactie per organisatie is en wordt een voorstel gedaan hoe om te gaan met de betreffende reactie.

Eventuele nagekomen (bestuurlijke) reacties worden aan het inspraakverslag toegevoegd en in januari 2006 aan GS voorgelegd zodat deze reacties ook besproken kunnen worden in de statencommissie Omgevingsbeleid (januari 2006). Na vaststelling van het inspraakverslag door GS worden de reacties betrokken bij het opstellen van het concept pMJP. De Gebiedspartners krijgen het inspraakverslag, na vaststelling van dat verslag en het concept pMJP door GS, toegezonden.

Stukken die zijn toegezonden met een begeleidende brief

- Concept pMJP inclusief bijlagen:
  - Doelentabel (inhoudelijk)
  - Doel-middelentabel
  - Afkortingenlijst
- Achtergronddocument (alleen aan ambtenaren / medewerkers gezonden, hierin zijn alle geïnterviewde gegevens verwerkt)

Binnengekomen reacties

Binnengekomen reacties (stand van zaken 13 dec. 2005)	
Aantal aangeschreven organisaties	33
Aantal ontvangen reacties	17
Waarvan bestuurlijk	8
Waarvan niet bestuurlijk	9

Reacties op hoofdlijnen (zie voor de antwoorden het inspraakverslag)

- 1) De reacties zijn overwegend positief van aard en constructief.
- 2) De organisaties die gereageerd hebben zijn overwegend tevreden over hoe zij tot nu toe betrokken worden bij het tot stand komen van het uiteindelijke pMJP en over hoe hun eigen ambities er in zijn verwoord. Wel wordt aangegeven dat zij bij de uitvoering een vinger aan de pols houden.
- 3) Er worden verduidelijkende vragen gesteld waar door ons een toelichting op is gegeven.
- 4) Onvolkomenheden gevonden in de toegezonden documenten zijn aangegeven, worden aangepast in het betreffende document.
- 5) Er wordt aandacht gevraagd voor de flexibiliteit van het programma.
- 6) Er worden vragen gesteld over hoe de externe organisatie wordt vormgegeven en of partijen daarbij betrokken worden. Hier wordt momenteel aan gewerkt en de gebiedsorganisaties worden daarbij betrokken.
- 7) Ook worden vragen gesteld over hoe de beoordeling van projecten, en dergelijke gaat plaatsvinden en wie daarover GS adviseert.
- 8) De organisaties geven aan dat zij benieuwd zijn hoe het in werkelijkheid vanaf 2007 gaat en of zij voldoende middelen beschikbaar krijgen voor hun ambities.

- 9) De waterschappen en de Milieufederatie dringen er op aan al het mogelijke te doen om rijksmiddelen voor waterdoelen beschikbaar te krijgen.
- 10) De natuurbeherende organisatie en de Milieufederatie geven aan dat de ambities voor natuur onvoldoende zijn. Het voorlopig concept pMJP is afgestemd op de verwachte omvang van middelen. Op basis hiervan blijkt dat er voor de inrichting van de EHS en de robuuste verbindingen onvoldoende rijksmiddelen beschikbaar zijn. In het overleg met het rijk zullen afspraken moeten worden gemaakt over het opvullen van dit gat.

Bijlage 5: Lijst ingekomen reacties met betrekking tot het voorlopige concept pMJP en bijbehorend inspraakverslag

stand van zaken Inspraakverslag 'Voorlopig concept provinciaal Meerjarenprogramma (pMJP)'

In het kader van het tot stand komen van het pMJP 2007-2013 is het voorlopig concept pMJP aan alle relevante gebiedspartners toegezonden voor een reactie (inspraakronde). Uitgaande van de stand van zaken op 13 december 2005 zijn er in totaal 17 reacties binnengekomen, waarvan 8 bestuurlijke reacties. De reacties zijn overwegend positief en constructief.

Hieronder staat aangegeven welke organisaties hebben gereageerd en of het een bestuurlijke of ambtelijke reactie betreft. In het bijgevoegde inspraakverslag is aangegeven wat de reactie per organisatie is en wordt een voorstel gedaan hoe om te gaan met de betreffende reactie.

Indien een voorstel van invloed is op de verspreide stukken staat dit in de laatste kolom weergegeven. Eventuele nagekomen (bestuurlijke) reacties worden aan het inspraakverslag toegevoegd en in januari 2006 aan GS voorgelegd zodat deze reacties ook besproken kunnen worden in de statencommissie Omgevingsbeleid (januari 2006). Na vaststelling van het inspraakverslag door GS worden de reacties betrokken bij het opstellen van het concept pMJP. De Gebiedspartners krijgen het inspraakverslag na vaststelling van het concept pMJP door GS toegezonden.

Organisatie	Reactie Ja / Nee	Bestuurlijke reactie Ja / Nee
Waterschap Noorderzijlvest		
Waterschap Hunze en Aa's	J	J
Waterschap Veit en Vecht	J	N
Waterschap Reest en Wieden	J	J
Gemeente Noordenveld		
Gemeente Tynaarlo		
Gemeente Assen	J	N
Gemeente Aa en Hunze		
Gemeente Westerveld		N
Gemeente De Wolden		
Gemeente Hoogeveen	J	J
Gemeente Midden-Drenthe		
Gemeente Meppel	J	N
Gemeente Coevorden		
Gemeente Emmen	J	J
Gemeente Borger-Odoorn	J	J
Miliefederatie Drenthe	J, gezamenlijke reactie	
natuurberende organisatie:		
Het Drentse Landschap		N
Natuurmonumenten		
Staatsbosbeheer		
Landschapsbeheer Drenthe		
LTO-noord	J	J

DLG			
Recreatieschap			
Drents Particulier Grondbezit			
Waterleidingmaatschappij			
Recron			
Rijksdienst Monumentenzorg			
BOKD	J		N
IVN	J		N
Projectbureau Veenkolonien			
Regio Groningen-Assen	J		J
Drents Plateau	J		N

Inspraakverslag 'Voorlopig concept provinciaal Meerjarenprogramma (pMJP)'

Versie: 21-12-2005

Afzender	Opmerking / reactie	Voorstel hoe om te gaan met reactie	Gevolgen voorstel
Organisatie Contactpersoon			
1. Waterschap Velt en Vecht, dhr A. Lassche	<p>Voldoende inspraak gehad, ambities voor de komende jaren goed verwoord, voldoende doelen om uit te putten, pMJP is integraal en flexibel opgezet.</p> <p>Wij vragen u gedurende de uitvoering de nodige flexibiliteit te blijven hanteren.</p>	<p>Bedankt voor uw instemming met het concept pMJP</p> <p>Dit is een zaak van uitvoering. Aan de gewenste uitvoeringsorganisatie wordt momenteel gewerkt, maar wij onderschrijven de flexibiliteit die u wenst. Juist deze flexibiliteit was een belangrijke reden om via het ILG de uitvoering meer in de regio te kunnen regelen.</p>	<p>Geen wijzigingen</p> <p>Geen wijzigingen</p>
	<p>Het waterschap ondersteunt het initiatief om voor waterdoelen alsnog rijksmiddelen beschikbaar te krijgen. Hierbij brengen wij de brief van de Brabantse gedeputeerde extra bij u onder de aandacht en pleiten ervoor om bij de bespreking van MJP-2 in IPO-verband extra stevig in te zetten voor extra middelen voor WB21.</p>	<p>Wij onderschrijven het initiatief van de gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant. Bovendien hebben wij dit punt aangesneden bij het bezoek van de visitatiecommissie onder leiding van Thom de Graaf. Deze commissie onderzoekt de implementatie van het ILG bij de provincies.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
2. Waterschap Hunze en Aa's, dhr. R. Kuik	<p>Bij voorkeur zoveel mogelijk van de huidige regelingen onderbrengen in het pMJP. Eenvoud en flexibiliteit dienen de belangrijkste kenmerken te zijn bij de integrale uitvoering van investeringen in het LG.</p>	<p>De meeste regelingen die wij kennen voor de uitvoering van projecten in het landelijk gebied zijn opgenomen in het ILG. Dit neemt niet weg dat er specifieke regelingen zijn zoals Intereg. Deze regeling is met name gericht op Europese samenwerking</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

			en kan niet in het ILG worden opgenomen. De doelen vallen echter wel binnen het pMJJP.	
	Het waterschap wijst op het belang van integrale uitvoering en het feit dat water in zeer veel gevallen een randvoorwaarde vormt voor de pMJJP doelen.	Er wordt geconstateerd dat er relatief weinig middelen beschikbaar zijn voor water, echter wordt er van uitgegaan dat het integrale karakter van het pMJJP en het feit dat water veelal randvoorwaardelijk is waarborgt dat financiering ook integraal is.	Voor een deel blijkt de integrale aanpak uit het huidige pMJJP. Bij het thema natuur zijn een aantal waterdoelen opgenomen onder de gewenste milieuecondities voor de EHS. Verder zal de integrale uitvoering vooral vorm moeten krijgen bij de gebiedsorganisaties en de projectvoorbereiding.	Geen wijzigingen
	Er wordt van uit gegaan dat aangedragen projectideeën vooral voor ideevorming dienen en als basis voor het bod maar dat de concrete invulling in nader te bepalen werkstructuren samen met gebiedspartners in een volgende fase plaatsvindt.	Het integrale karakter van het pMJJP moet er inderdaad aan bijdragen om de financiering van de waterdoelen mogelijk te maken. De koppeling van doelen aan middelen in het pMJJP staat verder los van de financiering van projecten. Projecten kunnen bijdragen aan meerdere doelen en daarom ook uit meerder onderdelen gefinancierd worden	Het integrale karakter van het pMJJP moet er inderdaad aan bijdragen om de financiering van de waterdoelen mogelijk te maken. De koppeling van doelen aan middelen in het pMJJP staat verder los van de financiering van projecten. Projecten kunnen bijdragen aan meerdere doelen en daarom ook uit meerder onderdelen gefinancierd worden	Geen wijzigingen
			Uw aanname is terecht. Op basis van de aangedragen projectideeën hebben wij doelen geformuleerd op een hoger abstractieniveau. Aan de werkstructuur wordt nog gewerkt en hier wordt u bij betrokken.	Geen wijzigingen
3. Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa	Paragraaf 4.1.1 Thema natuur: er ontbreekt een tekst over de 3 Nationale Parken		De Nationale parken zijn inderdaad niet opgenomen, we zullen de tekst aanpassen.	Tekst pMJJP aanpassen
	Paragraaf 4.1.3 Thema landschap. Blz. 14, op één na laatste alinea: 'Voor dit gebied is onder andere een Landschapvisie opgesteld. Hierin is ook een uitvoeringshoofdstuk opgenomen. Voor het Nationaal Landschap Drentsche Aa wordt medio 2006 een integraal		Wij hebben uw tekst overgenomen	tekst pMJJP aanpassen

	<p>uitvoeringsprogramma door GS vastgesteld. Op basis van dat programma financiert het Rijk mee aan het behoud en versterken van de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Drentsche Aa.</p>		
	<p>Landschap : voor NL Drentsche Aa :voor het uitvoeringsprogramma is € 5 miljoen beschikbaar in 7 jaar; 50% vanuit het Rijk (is € 350.000 per jaar). De overige doelen, die onder de titel "behoud en ontwikkeling landschap buiten Nationaal Landschap" worden genoemd, zoals Onderhoud Landschap (de SOL-beschikkingen), aanleg van 700 ha nieuw bos, 20 landgoederen, Bevedèrprojecten en cultuurhistorische elementen spelen ook in Drentsche Aa, maar vallen volgens ons niet onder het NL-budget . Als het wel de bedoeling is om de in de Drentsche Aa lopende SOL-overeenkomsten, alle bos-aanleg e.d. uit het NL-budget te financieren, dan is het genoemde budget voor NL Drentsche Aa bij lange na niet toerijkend (voorstel: bij doel 'Behoud en ontwikkeling landschap.... tekst .."buiten Nationaal Landschap"" ...schrappen).</p>	<p>Ten aanzien van de financiering van het uitvoeringsprogramma voor een nationaal landschap is afgesproken dat de financiering voor 100% voor rekening van het Rijk komt. De doel-middelentabel wordt conform deze afspraak aangepast</p> <p>Het is juist dat de doelen onder het kopje "Behoud en ontwikkeling landschap buiten Nationaal Landschap" ook gelden voor het gebied van de Drentse Aa. Het is echter een indeling die door het Rijk wordt gehanteerd. Wij zullen dit in de tekst verduidelijken.</p>	<p>Doel-middelentabel: financiering uitvoeringsprogramma nationaal landschap = 100% Rijk</p> <p>Genoemde titel in doel-middelentabel aanpassen</p>
	<p>Overwegendocument Doelmiddelentabel: Blz. 3, kopje Landschap → De kosten van het Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Drentsche Aa zijn gebaseerd op het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa (BIO-plan, de daarop gebaseerde Landschapsvisie Drentsche Aa (met de Cultuurhistorische Inventarisatie als onderlegger), de Integrale Kansenskaart en het Plan van Aanpak Levend bezoekersnetwerk.</p>	<p>Wij nemen uw tekstvoorstel over.</p>	<p>Overwegingen onder kopje "Landschap" eerste aandachtspunt aanpassen overeenkomstig voorstel</p>
	<p>Het uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Drentsche Aa is dus een INTEGRAAL programma met alle projecten</p>	<p>Wij wachten af hoe het rijk de nationale landschappen in het rijks meerjarenprogramma opneemt. Hier</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

	<p>voor de komende jaren. Het bedrag van € 5 mln. dat nu is opgenomen moet dan ook minstens worden verdubbeld.</p> <p>Zeker als inzet richting onderhandeling met het Rijk. In zijn brief aan de Tweede Kamer d.d. 15 november jl. schrijft minister Veerman namelijk: "Het streven van het Rijk is om te komen tot een duurzame en structurele financiering voor de Nationale Landschappen. De dertig miljoen euro cofinanciering van het Rijk voor 2005-2007 is een aanzet. Uitgaande van een verdubbeling van dit bedrag door provincies en derden, is dit nog aanzienlijk minder dat de schatting van de Raad. De werkelijk gevraagde financiële inzet zal pas eind 2006 of begin 2007 bekend zijn.</p> <p>In integrale uitvoeringsprogramma's zullen provincies per landschap aangeven wat in hun ogen de ambitie en opgaven zijn en concretiseren welke middelen en financieringsbronnen daarvoor noodzakelijk en mogelijk zijn. Op basis van deze provinciale uitvoeringsprogramma's, de schattingen van de Raad en andere adviezen zoals de Natuurbalans (september 2005) zullen wij vaststellen wat er nodig en wenselijk is om de in de Nota Ruimte geformuleerde beleidsopgaven voor de Nationale Landschappen te realiseren. Het Rijk zal in het kader van de begrotingsvoorbereiding van 2008 en verder zicht bieden op zijn bijdrage. De Nationale Landschappen zijn immers ook een rijksverantwoordelijkheid. Belangrijk ijkpunt is de start van het ILG in 2007, waarin voor de daaropvolgende 7 jaar afspraken over investeringen en beheer worden gemaakt.</p> <p>Het is nadrukkelijk de bedoeling dat de</p>	<p>zullen wij het Uitvoeringsprogramma voor de nationaal landschap Drentsche Aa naastleggen. Op basis hiervan zullen aanpassingen worden doorgevoerd in het pMJF.</p>	
	<p>Het is nadrukkelijk de bedoeling dat de</p>	<p>Voor het Nationaal Landschap is als</p>	

	<p>middelen voor een substantieel deel uit de regio door private en publieke partijen worden ingebracht. Hierdoor wordt het draagvlak voor de Nationale Landschappen in de regio versterkt. Ook bijdragen vanuit EU-fondsen zijn van belang. Zo wordt ingezet op verankering van landschapbeheer en -herstel in het nieuwe Europese Plattelandsontwikkelingsprogramma (PLOP 2) voor de periode vanaf 2007.</p>	<p>doel opgenomen het uitvoeren van 1 programma. Hierin staan de doelen die worden gerealiseerd met Rijksgeld. Eventuele provinciale middelen of middelen uit PLOP2 kunnen aanvullend worden ingezet. Dit zijn projecten die onder 1 of meer van de andere doelen in ons pMJJP vallen en in de Drentsche Aa worden uitgevoerd.</p>	
<p>4. LTO Noord D.A. Hollenga</p>	<p>Landbouw Bij de landbouwdoelen wordt de niet-grondgebonden landbouw toegesplitst op de glastuinbouw. LTO wil verwoord hebben dat ook andere takken van niet-grondgebonden landbouw voor hun verdere ontwikkeling in aanmerking moeten komen voor middelen uit het pMJJP.</p>	<p>Toespitsing van niet-grondgebonden landbouw op glastuinbouw betreft een rijksdoel: het rijk stelt voor overige niet-grondgebonden landbouw in Drenthe geen geld beschikbaar. Ook wijzelf geven overigens prioriteit aan de glastuinbouw (naast akkerbouw en melkveehouderij). Dit neemt niet weg dat er wel degelijk middelen beschikbaar kunnen komen voor niet-grondgebonden landbouw wanneer dit bijdraagt aan de doelstellingen, zie bijvoorbeeld Duurzaam ondernemen, kennis- en samenwerkingsprojecten</p>	<p>Tekst pMJJP 1.4 Afbakening Duidelijker onderscheid aangeven tussen rijksdoelen en aanvullende doelen.</p>
<p>- 4.1.1 Thema natuur In de doelentabel staat dat er 7 bedrijven zullen worden verplaatst. LTO Noord Drenthe vindt bij nader inzien dit aantal te laag en vindt dat dit aantal moet worden verhoogd. Dit is ook verdedigbaar gelet op de voorbeelden uit het onderzoek naar doelmatigheid en doeltreffendheid van Verplaatsing agrarische bedrijven van de provincie. Hieruit komt naar voren dat er in de periode 2000-2004 sprake is geweest van 16 door de overheid gesubsidieerde bedrijfsverplaatsingen in de periode 2000-2004. Hoewel dit onderwerp is opgenomen onder het</p>	<p>Het rapport Verplaatsing agrarische bedrijven geeft inderdaad 2 bedrijfsverplaatsingen per jaar aan. Gelet uw reactie en die van de Milieufederatie hebben wij de doelstelling aangepast. Bedrijfsverplaatsingen zijn opgenomen onder thema natuur. Het is echter niet zo dat bedrijven alleen onder deze noemer verplaatst kunnen worden. Kan ook om andere redenen zijn, mits het gerelateerd is aan 1 van de doelen.</p>	<p>Doelmiddelentabel: • Aanpassen Verplaatsing agrarische en/of recreatiebedrijven naar 2 per jaar en hier extra Rijksmiddelen voor inzetten</p>	

	<p>kopje natuur is het zo dat er ook andere redenen kunnen zijn voor bedrijfsverplaatsing die op grond van maatschappelijk belang ondersteuning behoeven, zoals landschap, stank, geluid, leefbaarheid, e.d. Volgens LTO moet de omschrijving in het pMJP dit wel mogelijk maken.</p>	<p>Bij de subsidietoekenning wordt voor de criteria aangesloten bij de Rijksverplaatsingsregeling.</p>	
	<p>- 4.1.5 Thema Landbouw Onder dit thema vallen ook de afspraken die er met het ministerie van LNV zijn gemaakt over landinrichting. LTO gaat er daarbij vanuit dat de in de doel-middelentabel opgenomen bedragen voor landinrichting beschikbaar komen voor landbouwdoelen en projecten binnen landinrichtingsprocessen</p>	<p>In de tabel zijn deze middelen opgenomen onder het kopje "Grondgebonden landbouw".</p>	
<p>5. BOKD W.J.M. Prinsen</p>	<p>Kwantitatieve gegevens over de revitalisering van knapzakroutes ontbreken in het achtergronddocument. De BOKD constateert onvoldoende ruimte voor ambities ten aanzien van revitalisering knapzakroutes.</p> <p>Volgens de tekst behoort het kwalitatief en kwantitatief op peil houden – en waar mogelijk verbeteren – van recreatiemogelijkheden tot provinciaal beleid, maar bestaande routenetwerken worden niet voorzien van provinciale middelen.</p>	<p>Projecten die zijn aangeleverd, zijn niet één op één terug te vinden in de doel-middelentabel, maar dienen ter onderbouwing daarvan. Revitalisering van knapzakroutes zou uitgevoerd kunnen worden in het kader van verschillende doelen (verbetering routes, promotie, bewegwijzering, startpunten). Een integrale aanpak verhoogt daarbij de kans dat een project gehonoreerd kan worden. Beheer en onderhoud van bestaande routes ligt veelal op het terrein van gemeenten. De provincie zet zich in voor een betere benutting en vervolmaking van de recreatieve en toeristische infrastructuur, door verbeteren van de herkenbaarheid,</p>	<p>Achtergronddocument aanvullen</p> <p>Geen wijzigingen</p>

	<p>In de doelmiddelen tabel, recreatie en toerisme, routenetwerken, landelijke fiets- en wandelroutes, hebben wij nog een fout geconstateerd. De kolommen "financiering provincie" en "financiering rijk" corresponderen niet met de kolom "Financiering %".</p> <p>Doorsommetjes Doorsommetjes werden in het verleden wel meegefinancierd vanuit SGM en SGB-middelen. In de toekomst zou dit vanuit PLOP2-middelen meegefinancierd kunnen worden. Het nut is niet alleen procesmatig. Dit soort projecten wordt door diverse partijen aangedragen dus is er een groot draagvlak voor in de regio. BOKD gaat er van uit dat uitvoering van doorsommetjes ook in ILG-verband voortgezet kan worden.</p> <p>Wij hebben een aantal punten van algemene aard. Zowel tijdens de workshops als op een landelijke ILG informatie bijeenkomst, hebben wij gevraagd om duidelijkheid omtrent de mogelijkheid tot kapitaliseren van vrijwilligersuren, als zijnde de inbreng van het dorp. Wij vinden dat dit onderwerp onderdeel moet uitmaken van de verdere gesprekken met de betrokken ministeries of moet worden meegenomen in de uiteindelijke onderhandeling. Daarnaast hebben wij begrepen van ILG projectleiders van het ministerie van LNV dat de contourennotitie ILG aanknopingspunten biedt tot het financieren van lokale processen met behulp van o.m.</p>	<p>bevorderen van arrangementen, enz. Dit klopt.</p> <p>In de overwegingen hebben wij aangegeven dat doorsommetjes als zodanig niet bijdragen aan provinciale doelen op het gebied van recreatie en toerisme. Geconstateerd wordt dat uitvoering van dit soort projecten wel een functie kan hebben als 'smeerolie' bij lokale processen. Gezien echter het feit dat middelen beperkter zullen worden hebben wij de keuze gemaakt om hiervoor ook geen PLOP2-middelen in te zetten. De provincie zal wel meewerken om als onderdeel van het proces in incidentele gevallen het doorsommetje mogelijk te maken.</p> <p>Procesgeld zal altijd gekoppeld moeten zijn aan doelen. Het Rijk heeft aangegeven dat zij geen middelen beschikbaar heeft voor sociale vitalisering. Wij denken dat het daarom ook moeilijk zal zijn om Rijksgeld beschikbaar te krijgen voor processen in en om het dorp. In hoeverre middelen uit PLOP2 processen kunnen ondersteunen, weten wij nog niet, maar wij zullen dit zeker onderzoeken. Daarnaast zullen provinciale en regionale middelen inzetten voor lokale processen. U</p>	<p>Tabel: aanpassing kolom met verdeling % (kolommen financiering kloppen wel)</p> <p>Geen wijzigingen</p> <p>Eventuele wijzigingen n.a.v. contact met provincie Zuid-Holland doorvoeren</p>
--	---	--	--

	<p>Rijksgelden. Wij constateren dat de provincie wel graag investeert in lokale processen, maar dat deze tot op heden vooral met eigen middelen en gemeentelijke bijdragen mogelijk worden gemaakt. Mocht de indruk bestaan dat ILG geen of nauwelijks procesgeld bevat, loont het daarom de moeite daar nog eens naar te kijken.</p> <p>Overigens is het aardig te vermelden dat de provincie Zuid-Holland volgens de LNV directie Platteland optimaal gebruik weet te maken van procesmiddelen in ILG verband.</p>	<p>constateert verder dat de provincie Zuid-Holland optimaal gebruik weet te maken van procesgeld in ILG middelen. Wij zullen dit bij de provincie Zuid-Holland nagaan.</p>	
<p>6. gemeente Westerveld J. Kamping</p>	<p>De programma's vertonen veel overeenkomsten met de doelstellingen van de gemeentelijke kadernota buitengebied, waarmee we op dit moment bezig zijn en passen daarmee ook uitstekend bij de ambities die de gemeente heeft ten aanzien van het landelijk gebied van Westerveld. Het concept van deze kadernota is afgelopen maandag in het Carp besproken.</p> <p>Toch staan in het concept pMJJP ook enkele door de provincie gewenste ontwikkelingen voor het grondgebied van Westerveld, die strijdig zijn met de kadernota, (lees: het ruimtelijk beleid van de gemeente) en die daarom waarschijnlijk niet of niet zondermeer door de gemeente zullen worden ondersteund.</p> <p>Een vroege afstemming is cruciaal voor ontwikkelingen die een functieverandering in houden, omdat hiervoor meestal een wijziging van het bestemmingsplan nodig is. Dat deze afstemming moet plaatsvinden met de gemeente, komt in de stukken (te) weinig tot uitdrukking. Voor het nodige politieke en</p>	<p>Wij lezen in uw reactie dat er veel overeenstemming is met de doelstellingen in de gemeentelijke kadernota buitengebied.</p> <p>U geeft verder aan dat er enkele ontwikkelingen in het pMJJP staan die niet door de gemeente worden ondersteund. U geeft echter niet aan te geven welke dat zijn.</p> <p>Het pMJJP is een doelstellingsprogramma op hoofdlijnen. De daadwerkelijke projectontwikkeling zal in de regio of in het dorp moeten plaatsvinden. Een werkwijze die ons niet onbekend is. Wij hebben de laatste jaren al veel</p>	<p>Geen wijzigingen</p> <p>Geen wijzigingen</p> <p>Geen wijzigingen</p>

	<p>maatschappelijke draagvlak op lokaal niveau is dit ook essentieel. Op dit punt kan de gemeente, mits er bestuurlijke overeenstemming is, veel betekenen. Zij heeft daar ook een duidelijke wettelijke taak en bevoegdheid voor en niet alleen via de lijn van de bestemmingsplannen.</p> <p>Dit pleit voor een goede bestuurlijke en ambtelijke afstemming in de zeer nabije toekomst, die een structurele vorm zou kunnen krijgen voordat een uitvoeringsprogramma wordt opgesteld. In POP II staan op de blz. 246 en 247 hiervoor interessante aanknopingspunten.</p> <p>Het zou goed zijn het waterschap daar ook nadrukkelijk in te betrekken en nog eens goed te kijken naar elkaars rollen zoals die nu in het pMJP staan beschreven.</p> <p>Overigens denkt de gemeente aan een 'eigen' gemeente-brede overleg/advies structuur voor de ontwikkeling van het buitengebied.</p>	<p>met elkaar bereikt in de vorm van gebiedsgericht beleid. Ook in Zuidwest-Drenthe zijn we een goede samenwerking gewend. Deze samenwerking zal in de toekomst worden voortgezet. Aan de vorm wordt momenteel nog gewerkt en de gemeente zal hierbij worden betrokken.</p> <p>Het initiatief van de gemeente om een ontwikkeling in het buitengebied op gang te brengen past goed in ons idee van het vormgeven van het proces. Juist de gemeente vervult een belangrijke rol in de communicatie met de burgers.</p>	
<p>7. Milieufederatie Drenthe St Drents Landschap Natuurmonumenten Regio Dr. Fr en Gr. Staatsbosbeheer Regio Noord J. van den Berg</p>	<p>Algemeen</p> <p>Het is een beloftevol stuk dat zeker mogelijkheden biedt om toekomstige projecten in het landelijk gebied te realiseren. Vanuit het perspectief van natuur, milieu en landschap bezien mist het stuk nog aan ambitie en is er weinig sprake van integraliteit.</p> <p>Tot nu toe is Drenthe steeds voorloper geweest in de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Onze ambitie is om de resterende opgave van ruim 4.000 hectare ook zo spoedig mogelijk te realiseren. Hierbij is het van belang dat geen enkele kans onbenut wordt gelaten. Gemiste kansen betekenen immers vaak dat een volgende kans zich pas een generatie later voordoet. De realisatie van</p>	<p>Dank voor uw reactie. Hieronder gaan wij in op de punten die u naar voren brengt.</p> <p>Wij onderschrijven uw reactie en hebben daarom de ambitie ten aanzien van het realiseren van de EHS bijgesteld. Wij nemen als doel in de doel-middelentabel op de verwerving van de EHS in 2010 gereed te hebben en zullen ook de doelstelling m.b.t. de inrichting van de EHS naar boven toe bijstellen.</p>	<p>Geen wijzigingen</p> <p>Doel-middelentabel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aanpassen Functieverandering t.b.v. de EHS door te verwerven • aanpassen Functieverandering t.b.v. de EHS door particulier beheer • aanpassen Inrichten EHS

	<p>de EHS staat voorop, waarbij het gaat om de kwantiteit en de kwaliteit. In dit licht bezien achten wij de doelstelling voor verwerving van gronden ten behoeve van de EHS, zoals die is opgenomen in het concept pMJP, veel te mager. De realisering van de EHS en robuuste verbindingen zal stagneren. De rigide quotering van hectares functieverandering t.b.v. de EHS vermindert bovendien de grondmobiliteit, frustreert de landinrichting / kavelruil en leidt tot een vertraging van de realisering van de wateropgave. De realisering / financiering van de EHS is immers een belangrijke motor voor grondruil.</p>		
	<p>Niet alleen de ambitie ten aanzien van de kwantiteit van de EHS is veel te laag, dit geldt ook voor de ambitie ten aanzien van de kwaliteit van de EHS. Volkomen willekeurig zijn doelstellingen ten aanzien van beekherstel en verdroging gehalveerd. Doelstellingen ten aanzien van de inrichting van de EHS en de realisering van de milieukwaliteit in de EHS (BOK) zijn zelfs met 90% gereduceerd! Hierbij is volledig uit het oog verloren dat het niet alleen gaat om het realiseren van hectares (kwantiteit), maar ook om de natuurdoelen en de daarbij behorende milieuocondities (kwaliteit).</p> <p>De al magere POP II-doelstelling om in 2010 in 50% van de gebieden de draagkracht van de natuur voor ammoniak niet te overschrijden, is bijvoorbeeld met 90% gereduceerd. Het is dus de bedoeling om in 2013 slechts in 5% van de Drentse natuurgebieden de BOK gerealiseerd te hebben. In feite betekent dit dat de milieudoelstellingen niet meer serieus genomen worden. Wij vragen ons af hoe de provincie deze keuze richting het Rijk en de</p>	<p>Zie voor de aanpak van de verdroging en beekherstel ons antwoord onder het kopje WATER aan het eind van onze beantwoording van uw reactie.</p> <p>Conform ons antwoord in de rij hierboven is de doelstelling ten aanzien van het realiseren van de gewenste milieuocondities naar boven toe bijgesteld.</p>	<p>Doel-middelentabel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aanpassen Gewenste milieuocondities

	<p>EU wil verantwoorden?</p> <p>Ook de doelstelling ten aanzien van de verplaatsing van agrarische bedrijven of recreatiebedrijven is te mager. Verplaatsing van één agrarisch bedrijf per jaar lijkt bij de toename van complexe situaties te weinig om zowel voortgang te kunnen garanderen in de realisering van de EHS en de bijbehorende milieuecondities als om perspectief te bieden voor de landbouw. Uit uw eigen onderzoek "Verplaatsing agrarische bedrijven, onderzoek naar doelmatig- en doeltreffendheid" komt een getal van 2 agrarische bedrijven per jaar naar voren. Daarnaast zijn nog financiële middelen noodzakelijk voor de verplaatsing van een aantal recreatiebedrijven.</p>	<p>Het rapport Verplaatsing agrarische bedrijven geeft inderdaad 2 bedrijfsverplaatsingen per jaar aan. Gelet op uw reactie en die van de LTO hebben wij de doelstelling aangepast.</p>	<p>Doelmiddelentabel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aanpassen Verplaatsing agrarische en/of recreatiebedrijven naar 2 per jaar en hier extra Rijksmiddelen voor inzetten
	<p>Integraliteit</p> <p>Door integrale gebiedsgerichte projecten wordt veelal meer bereikt dan met sectorale. In het concept pMJP komen de mogelijkheden om doelstellingen te combineren onvoldoende naar voren.</p>	<p>Een integrale aanpak van zaken zal straks bij de uitvoering beter 'scoren', omdat daarmee aan meerdere doelstellingen wordt bijgedragen. Aan hoe meer doelstellingen een project bijdraagt, des te groter de kans dat dit gehonoreerd wordt. Deze hoofdstukken moeten nog verder uitgewerkt worden.</p>	<p>Tekst: 3.2/ H7 tekst opnemen</p>
	<p>Overigens wordt het realiseren van de wateropgave met behulp van de inbreng van economische functies, zoals in het Hunzedal, in het tekstdeel wel erg positief voorgesteld. In het algemeen overheerst het economisch belang toch het ecologisch belang.</p>	<p>In de tekst van het pMJP is opgenomen dat deze mogelijkheden in de periode van het ILG verder worden verkend. Op basis van de huidige ervaringen in het Hunzedal denken wij dat zowel ecologische doelen als economische doelen kunnen worden gediend.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
	<p>Flexibiliteit. De huidige opzet van het pMJP roept bij ons de vraag op hoe flexibel het programma is. Het over een periode van 7 jaar vastleggen van een programma, is in de dynamische wereld van het landelijk gebied vrijwel onmogelijk, zeker gezien het gebrek</p>	<p>Het pMJP is een programma, er komen dus geen projecten in voor. Alle wensen van alle partijen opgeteld zullen altijd meer bedragen dan waar middelen en capaciteit voor zijn. Projecten, ideeën, maatregelen,</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

	<p>aan betrouwbaarheid en betrokkenheid van de landelijke overheid met het onderwerp. Toch lijkt het er een beetje op dat de redelijk losse inbreng van de verschillende partners tot een vast programma wordt gesmeed. Hoe bent u van plan om te gaan met tussentijdse veranderingen en nieuwe mogelijkheden, wanneer pas na 3,5 jaar (midterm review) en 7 jaar wordt geëvalueerd?</p>	<p>ervaringscijfers en dergelijke geven wel 'input' voor het programma en zijn nuttig om gevoel te kunnen krijgen bij het realiteitsgehalte van het programma. En het geeft inzicht in waar partijen belang aan hechten.</p> <p>Wij kunnen onze middelen schuiven tussen de verschillende doelen, mits alle doelen maar gehaald worden. Als wij rijksdoelen kunnen halen met minder middelen dan daarvoor staan, zijn wij vrij om deze overgebleven middelen voor één van de andere rijksdoelen in te zetten.</p>	
	<p>Overigens achten wij het niet gewenst wanneer financiële middelen gedurende de looptijd van het pmJP geschoven gaan worden tussen doelen, omdat doelrealisatie daardoor in het geding komt.</p>	<p>De realisatie van de doelen staat voorop. Wel proberen wij er zo flexibel mogelijk mee om te gaan en willen wij kansen benutten.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
	<p>Regie De provincie krijgt de regie bij de uitvoering van het ILG-contract. Wij zijn benieuwd hoe u deze rol wilt invullen. Vast staat in ieder geval dat er een regisseur met allure nodig is. Wij hebben op dit punt verschillende vragen. Wie gaat prioriteiten stellen, of wel hoe vindt de onafhankelijke, maatschappelijke toetsing van subsidieaanvragen plaats? Zaken dienen zodanig getoetst te worden dat voorkomen wordt dat de inzet van middelen uit het ILG al te zeer afhankelijk worden van de voorkeuren van het moment. En hoe bent u van plan om te gaan sturen op kwaliteit, of wel hoe ziet de kwaliteitsborging eruit? Hiervoor is het noodzakelijk om kwaliteiten vast te stellen en te koppelen aan doelen. Een goede monitoring van kwaliteit en voortgang is daarvoor essentieel. Tenslotte vragen wij ons af hoe de</p>	<p>Dit zijn belangrijke aspecten die wij nog niet volledig uitgewerkt hebben. Daar gaan wij de komende tijd nog nadere invulling aan geven.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

	<p>organisatie van het afgeven van beschikkingen er in de toekomst uitziet?</p> <p>THEMA NATUUR</p> <p>Omslag verwerving naar particulier beheer Realisering van de natuurdoelen in de EHS staat voor ons centraal. Wat dat betreft is het om het even door wie de EHS wordt beheerd. Toch zijn wij van mening dat de politieke keuze voor meer particulier beheer, ten koste van verwerving, de fundering onder het huidige natuurbeleid uithaalt. Het middel particulier beheer dreigt tot doel te worden verheven en er wordt geen zorgvuldige afweging meer gemaakt. Er wordt niet beseft wat voor consequenties dit heeft. Momenteel zijn terreinbeheerders grote voorvechters van door de overheid gestelde doelen. Bij versnipperd eigendom van gronden zal altijd meer overleg noodzakelijk zijn. Al met al leidt dit er toe dat het complexer en dus duurder zal worden om tot grote eenheden natuur te komen, wat ten koste zal gaan van de slagvaardigheid. Gevolg is niet alleen dat de natuurdoelen niet gerealiseerd worden, maar ook dat doelen, als het realiseren van waterberging, het tegengaan van verdroging en het bereiken van de gewenste milieuocondities, niet gehaald worden.</p> <p>De keuze voor 75% particulier beheer bij de realisatie van de Robuuste Verbinding Hunze, maakt realisatie onmogelijk. Juist het feit dat de dynamiek van het waterbeheer gegarandeerd moet zijn, met als gevolg hoge inrichtingskosten, maakt dat dit bij uitstek geregeld zal moeten worden door een terreinbeherende instantie, in samenwerking met het waterschap. Het gaat hierbij om inrichtingsvormen / natuurdoelen die heel ver afstaan van de belangen en mogelijkheden</p>	
	<p>Bij de omslag van verwerving naar beheer staat het na te streven doel centraal. De uitvoering van het beleid is gebaseerd op vrijwilligheid Particulier natuurbeheer is een middel en geen doel op zich. Indien particulariseren mogelijkheden zien we dat particulier natuurbeheer willen we dat graag benutten. In gebiedsgerichte processen zien wij mogelijkheden om particulariseren en terreinbeheerders dusdanig toe te delen dat er juist geen versnippering zal optreden. Niet alle situaties zullen voor particulariseren aantrekkelijk zijn om mee te doen, daarom hebben wij daarvoor uitgangspunten geformuleerd. Onze ervaringen, gerelateerd aan de inspanningsverplichting zullen wij in 2007 evalueren. Indien noodzakelijk kan dit leiden tot beleidsaanpassingen, zowel bij rijk als provincie.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
		<p>In algemene zin is uitgegaan van 75% particulier beheer bij nieuw te realiseren EHS t.b.v met name de robuuste verbindingen. De robuuste verbinding in het Hunzedal kan echter hier van afwijken. Zie verder ook ons antwoord in de rij hierboven.</p>

	<p>van particulieren. Met de inzet op particulier beheer loopt u het risico op versnippering in beheer en daarvan afgeleid de kwaliteit. De verbinding wordt dan niet sterker dan de zwakste schakel.</p> <p>De keuze voor 75% particulier beheer maakt participatie onzerzijds veel minder zinvol en voelt bovendien als uitermate ondankbaar aan. Juist de erkende terreinbeherende instanties hebben tot nu toe veruit het meest loyaal meegewerkt aan het realiseren van integraal waterbeheer, inclusief waterberging in Noord Drenthe/Hunzegebied.</p>		
	<p>Naar aanleiding van het tekstdeel met betrekking tot het thema natuur hebben we nog een detailvraag. Op de provinciale begroting stond een bedrag van € 816.800 per jaar voor de verwerving van eerste fase relatienota gebieden. Dit bedrag is nu ook geprogrammeerd in het pMJP. Onduidelijk is echter of dit bedrag ook bestemd blijft voor verwerving.</p>	<p>Dit bedrag blijft bestemd voor verwerving. Het staat verkeerd aangegeven in de overwegingen.</p>	<p>Overwegingen aanpassen</p>
<p>Programma Beheer</p> <p>Het Programma Beheer hoort niet in het pMJP thuis. Wij hebben geen moeite met het opnemen van de inrichtingscomponent in het ILG, maar de beheersubsidies passen niet in het ILG. Beheer is gebaseerd op continuïteit en zekerheid, terwijl het pMJP een investeringsprogramma betreft. Dit roept bij ons verschillende vragen op. Hoe worden subsidies, gericht op continuïteit, verwerkt in een investeringsprogramma? Waar kan de wens tot ontpotten en ontschotten toe leiden? Als de vaarverbinding Erica-Ter Apel bijvoorbeeld duurder wordt dan verwacht, kan dit dan gefinancierd worden door hiervoor geld te gebruiken, dat was bedoeld voor het Programma Beheer?</p>		<p>De provincie Drenthe is geen voorstander van het opnemen van het Programma Beheer in het ILG/pMJP, maar het betreft hier een afspraak tussen Rijk en IPO. Voor ons is het dus een gegeven dat het onderdeel uitmaakt van het PMJP, Hoe één en ander vorm moet krijgen is nog een punt van overleg. Het is onze ambitie om dit onderdeel simpeler en eenvoudiger aan te sturen. Wij zijn het verder met u eens dat lopende verplichtingen zichtbaar moeten zijn in het pMJP.</p>	<p>Wij zullen controleren of het duidelijk genoeg is aangegeven en als dat niet het geval is, het aanpassen.</p>

	<p>Wanneer het Programma Beheer toch in het pMJP wordt opgenomen, zal de voorwaarde moeten zijn dat de kosten worden geoormerkt als een vaste verplichting. Deze moet gekoppeld blijven aan de natuurdoelen, die zijn vastgelegd in het landelijk beleid en de provinciale gebiedsplannen. Bovendien moeten de provincies voor een landelijke uniforme regeling zorgen, met een uitvoering op landelijk niveau.</p>		
	<p>Verder vragen wij ons af hoe de frictie tussen de EU-component van de Subsidieregeling Natuurbeheer (SN) en de toeslagrechten opgeheven gaat worden? Doordat stapeling van EU-subsidies niet is toegestaan, wordt de samenwerking tussen boeren en natuurbeheerders verder onmogelijk gemaakt.</p>	<p>Deze vraag staat los van het PMJP maar heeft wel gevolgen voor de samenwerking tussen boeren en terreinbeheerders. Via onze kanalen zullen wij bezien in hoeverre de provincie hier invloed op kan uitoefenen.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
	<p>Soortenbeleid Wij verbazen ons over het zeer forse bedrag, dat is opgenomen voor maatregelen die bijdragen aan het aantal levensvatbare populaties van Rode Lijst-soorten. De integraliteit lijkt hier wat zoek. Maatregelen voor Rode Lijst-soorten kunnen goed gecombineerd worden met het reguliere terreinbeheer en het is daarom de vraag of hiervoor apart zo'n fors bedrag moet worden opgenomen.</p>	<p>Het budget voor soortenbeleid is verduubeld ten opzichte van de huidige inzet. Hierbij baseren wij ons op de inbreng van onze partners en het advies van de Raad voor het Landelijke Gebied (zie het achtergrond document). Bijkomend voordeel is dat wij hiermee middelen voor natuur beschikbaar krijgen buiten de EHS.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
	<p>SAN Door de populariteit van de lichte pakketten in de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) zijn de effecten voor de natuur beperkt. Wij adviseren daarom om de financiële middelen met name in te zetten voor de zware pakketten.</p>	<p>Het inzetten van pakketten van de SAN wordt geregeld in het Gebiedsplan Drenthe. De minister kan ervoor kiezen om de instapen voor sommige doelen te verhogen. Momenteel wordt die discussie met maatschappelijke partijen gevoerd over het weldevogelbeheer. De provincie heeft de mogelijkheid om niet alle pakketten in te zetten in specifieke gebieden. Zo heeft de</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

		provincie SAN pakketten in het Hunzegebied (SN) uitgesloten.	
Educatie In het concept pMJP missen wij aandacht voor natuur- en milieueducatie.		Wij onderschrijven het belang van Natuur- en Milieu-educatie (NME) en nemen daarom en doel voor NME onder het thema natuur op. Wij gaan daarbij uit van het huidige programma voor NME 'Leren voor duurzame ontwikkeling'.	Doel-middelentabel Opnemen als doel: Uitvoeren van 1 programma NME. Kosten € 1.050.000. Financiering: 75% Rijk, provincie: 15% en derden 10%
THEMA RECREATIE EN TOERISME. Er is te weinig is gezocht naar mogelijkheden om doelstellingen van bijvoorbeeld recreatie en natuur te combineren. Hierdoor zullen we kansen voor ontwikkeling van recreatie in combinatie met winst voor natuur en landschap laten liggen.		Een integrale aanpak van zaken zal straks bij de uitvoering beter 'scoren', omdat daarmee aan meerdere doelstellingen wordt bijgedragen. Aan hoe meer doelstellingen een project bijdraagt, des te groter is de kans dat dit gehonoreerd wordt.	Tekst: 3.2/ H7 tekst opnemen
Verder zijn wij van mening dat de verhouding zoek is, wanneer ruim de helft van het budget voor recreatie en toerisme wordt ingezet voor één vaarverbinding Erica-Ter Apel.		Het aangegeven budget voor de vaarverbinding Erica- Ter Apel betreft het vastleggen van reeds gemaakte afspraken. Omdat de rijksmiddelen straks via het ILG gaan, is het budget hier opgenomen. Er is geen sprake van dat deze middelen evt. voor andere doeleinden ingezet kunnen worden, behalve is met minder middelen de doelstelling gehaald kan worden.	Geen wijzigingen.
Een passantenhaven in Assen en de Dieversluishaven horen wat ons betreft niet in het pMJP thuis.		Zoals in het achtergronddocument, deel B (overwegingen) al is aangegeven, is het nog onduidelijk of deze havens in het ILG opgenomen gaan worden en dus met ILG-middelen gefinancierd kunnen worden. Voorsnog zijn deze trajecten in het achtergronddocument opgenomen en niet in de doel-middelentabel.	Geen wijzigingen

	<p>THEMA LANDSCHAP In de doel-middelentabel zijn voor het landschap buiten het Nationaal Landschap Drentsche Aa vooral middelen, zoals Bevedereprojecten en gemeentelijke landschapsprogramma's, opgenomen. Onduidelijk blijft hierdoor welke landschappelijke doelen u de komende 7 jaar buiten het Nationaal Landschap wil realiseren. Juist die landschapsdoelen zijn relevant en niet de middelen waarmee de doelen worden gerealiseerd. Eén van die doelen zou het herstel van historische cultuurlandschappen moeten zijn. De provinciale Nota Land-schap biedt voldoende aanknopingsmogelijkheden voor het formuleren van landschapsdoelen.</p>	<p>Wij onderschrijven uw reactie dat het moet gaan om het realiseren van landschappelijke doelen. Hierbij heeft de provincie meerdere doelen voor ogen. Enerzijds willen we versterking van het huidige landschap in samenhang met onze cultuurhistorie en archeologie. Anderzijds streven we naar een ontwikkelingsgerichte benadering voor het landschap. Hierbij hebben we voor ogen dat de gemeente een centrale rol hebben. De landschapsdoelen zijn breed geïntariseerd. Dat kunt u teruglezen in het achtergronddocument. Uit deze inventarisatie en de provinciale Nota Landschap lukt het echter niet om meetbare pMJP doelstellingen te formuleren. Daarnaast willen wij het belang van de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de uitvoering zichtbaar maken en vandaar dat als doelstelling 12 gemeentelijke landschapsprogramma's is opgenomen.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
	<p>Verder blijkt niet duidelijk uit de tekst en de tabel of er een bedrag is opgenomen voor de uitvoering van landschapsplannen in het kader van de landinrichting.</p>	<p>Het is de provinciale ambitie om voor de landschapsplannen binnen landinrichting middelen beschikbaar te houden. Om die reden is hiervoor een doel opgenomen in de doel-middelentabel. Het is echter één van de vervallen doelen (doel waar rijk geen middelen meer voor begroot heeft). Daarover is nog overleg gaande met de minister en op dit moment behoorlijk onzeker of het zal lukken om deze landschapsplannen</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

	<p>Overigens wordt het streven van behoud door ontwikkeling naar onze mening niet altijd op de juiste wijze ingevuld. Zo lijkt in het Belvédèreproject van de Maatschappij van Weldadigheid cultuurhistorie eerder als alibi voor een wel erg forse woningbouwopgave gebruikt te worden. In het Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa zal de landbouw zich zodanig dienen te ontwikkelen dat deze past binnen de doelstellingen van natuur en landschap. Dus geen traditionele ontwikkeling in de richting van schaalvergroting en intensivering.</p>	<p>gefinancierd te krijgen. De provincie hanteert als uitgangspunt bij behoud door ontwikkeling dat de plannen dienen te passen bij de kwaliteit, de identiteit en de schaal van het landschap. Wij zullen dit opnemen in de tekst van het pMJJP.</p>	<p>Tekst pMJJP: opnemen dat bij behoud door ontwikkeling als uitgangspunt geldt dat de plannen dienen te passen bij de kwaliteit, de identiteit en de schaal van het landschap.</p>
<p>THEMA WATER Wij ondersteunen uw inzet om voor het doel water ook rijksgeld beschikbaar te krijgen. Tenslotte is dit meer dan logisch voor een rijksdoel. Wel zijn wij van mening dat uw ambities ten aanzien van het thema water nog te laag zijn. In het voorgaande hebben wij al gesproken over de lage ambitie voor beekherstel en verdroging. Wij willen nog benadrukken dat het bij beekherstel van belang is dat een heel stroomgebied integraal wordt aangepakt.</p>	<p>De aanpak van de verdroging en het herstel van beekdalen is om die reden opgenomen onder het thema natuur bij de gewenste milieuovertuigingen. Dit is een rijksdoel en wij gaan er vanuit dat hier ook rijksmiddelen voor beschikbaar komen. Ten aanzien van de aanpak van de verdroging vinden wij dat wij een reële ambitie in het pMJJP hebben opgenomen, namelijk 6000 ha in 7 jaar. Dit is 19% van het totale verdroogde areaal in Drenthe. Het gesommeerd herstel bedraagt 28%. Hiermee komen in 2013 uit op een gesommeerd herstel van 47%.</p> <p>Gesommeerd herstel gaat uit van het volledig herstelde hectares plus daarbij opgeteld de gedeeltelijke herstelde hectares. Deze methode is recent geïntroduceerd om beter zicht te krijgen op de voortgang van de aanpak van de verdroging.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>	

		<p>Het beekherstel is ten opzichte van de opgave naar beneden toe bijgesteld met als argument dat het realiseren van de GGOR in Drenthe tot 2030 in beslag neemt. Het is niet reëel te veronderstellen dat vrijwel alle beekdalen al in 2013 zijn gerealiseerd. In die zin gaat het hierbij dus meer om een temporisatie van de uitvoering.</p>	
	<p>Wij zijn verheugd over het feit dat de kosten voor de inrichting van de bergingsgebieden in Noord-Drenthe zijn vastgelegd in het Regionaal Bestuursakkoord Water. Dit geldt echter niet voor de berging in het gebied Tussenwater. Onduidelijk is hoe dat geregeld zal worden. Daarbij vragen wij ons ook nog af of de berekende bergingscapaciteit van 3,5 miljoen m³ (p. 75 achtergronddocument) niet te laag is. Wanneer ook het natuurontwikkelingsgebied tot stuw 1 in het bovenstroomse deel van het Hunzedal daar bij hoort, gaat het mogelijk om meer m³ en veel grotere oppervlakte.</p>	<p>In de overwegingen is aangegeven dat de kosten voor de inrichting van bergingsgebieden vastliggen in verband met de afspraken die opgenomen in het regionale bestuursakkoord water "Groningen en Drenthe, werken aan water" (RBW). De kosten als zodanig staan niet in dit akkoord, maar worden opgenomen in het uitvoeringsprogramma dat hoort bij de RBW. Hier is inmiddels een eerste conceptversie van gereed en hierin is Tussenwater opgenomen.</p> <p>Als er bij Tussenwater meer water geborgen kan worden dan de 3.5 miljoen m³ die wij in het POP hebben opgenomen dan is dat winst. In het POP zijn de hoeveelheden te bergen water opgenomen als een minimum hoeveelheid dat in ieder geval gerealiseerd moet worden om op middellange termijn aan de normen te kunnen voldoen.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
<p>8. IVN Consultantschap Drenthe</p>	<p>Onder sociaal economische vitalisering wordt melding gemaakt van de zoektocht om de bevolking te betrekken bij planvorming. Deze</p>	<p>Uw opmerkingen tijdens de workshop zijn genoteerd en zullen beantwoord worden in de uiteindelijke</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

	<p>proceskant komt volgens IVN in het concept pMJP te weinig concreet naar voren. De regeling geeft veelal accent aan meetbare doelen en het eindresultaat. Volgens IVN wordt draagvlakverwerving en communicatie vaak onderschat. Tijdens de workshops was er nog geen duidelijkheid over de wijze waarop projecten moeten worden aangevraagd en worden toegekend. Er van uitgaande dat er in ieder geval een projectaanvraag bij de provincie moet worden ingediend pleit IVN ervoor een uitgebreid hoofdstuk Communicatie&voorlichting in het projectaanvraagformulier op te nemen teneinde educatie, communicatie en participatie vaste onderdelen van de projectplannen te maken.</p>	<p>organisatievorm. We streven naar een manier waarop we projecten onder andere kunnen beoordelen op de aandacht voor communicatie, participatie en belangrijke thema's als cultuurhistorie en beeldkwaliteit. We onderschrijven dit belang !</p>	
<p>9. gemeente Assen</p>	<p>Allereerst geven wij onze complimenten voor de voortvarende aanpak van het Meerjarenprogramma. In relatief korte tijd is er veel werk verzet..</p> <p>Wij gaan er van uit dat wij nog een keer de gelegenheid krijgen om te reageren op de wijze van uitvoering en de organisatie van de uitvoering.</p> <p>De gemeente Assen vraagt zich af hoe omgegaan moet worden met de Stadsrandzone. Onduidelijk is of deze onder het pMJP danwel het programma Stad valt. Voorkeur van de gemeente is, dat de Stadsrandzone voor het grootste deel komt te vallen onder het pMJP.</p>	<p>Bedankt voor uw complimenten.</p>	<p>Geen wijzigingen.</p>
		<p>De organisatie en de wijze van uitvoeren worden door ons in 2006 verder uitgewerkt. U zult hierbij betrokken worden.</p>	
		<p>De stads- of dorpsrand is zeer beperkt opgenomen in de doel-middelentabel. Alleen voor projecten die bijdragen aan verbetering van de relatie stad/dorp met het platteland met een bovenlokaal karakter is een doelstelling opgenomen onder het thema recreatie/toerisme. Dit betekent dat stadsranden vooral onder het programma stad vallen. Er zal echter nog overleg plaatsvinden met gemeente Assen om tot een duidelijke</p>	

			afbakning te komen tussen het pMJP en het programma Stad. Hiervoor wordt een datum gepland. Afkoppeling van regenwater in het stedelijk gebied valt onder het programma Stad, waarbinnen ook een wateropgave is geprogrammeerd.	
	Het is de gemeente niet duidelijk of afkoppeling van regenwater in de grote kernen valt buiten de werking van het pMJP. In het geval van Assen, waar een deel van het stedelijk gebied, voedingsgebied is voor de Drentse Aa lijkt ons dit niet wenselijk.			
10. Waterschap Reest en Wieden dhr. J. Super	Het waterschap ziet het pMJP als intentieprogramma en als toetsingskader voor projecten: dat betekent dat projecten die nu nog niet zijn voorzien voor de periode 2007-2013 later toch ingediend moeten kunnen worden (mits zij passen binnen de doelen uit het vastgestelde pMJP). Ook betekent dit dat het waterschap zich door in instemmen met het pMJP niet verplicht om de daarin opgenomen projecten daadwerkelijk (binnen de 1ste ILG-periode) uit te voeren.	Het waterschap is inderdaad een doel-middelen programma op een wat hoger abstractieniveau. Dat betekent dat er geen projecten in het pMJP staan.	Geen wijzigingen	
	Het waterschap is bezorgd over het tot nu toe ontbreken van financiële middelen in het ILG voor het realiseren van de water(kwantiteits)doelen. Naar wij hebben begrepen delen de provincies deze zorg, en heeft de provincie Brabant het initiatief genomen om als gezamenlijke provincies op dit punt actie te ondernemen richting rijksoverheid. Wij vertrouwen erop dat ook de provincie Drenthe alles in het werk zal stellen om de rijksoverheid er toe te bewegen om via het ILG de benodigde financiële middelen voor het realiseren van de water(kwantiteits)doelen beschikbaar te stellen. Het oplossen van toekomstige knelpunten in de waterhuishouding moet een integraal onderdeel zijn en blijven van de ontwikkelingen die wij als gezamenlijke	Wij delen uw zorg en zullen zoveel mogelijk proberen Rijksmiddelen voor waterdoelen buiten de EHS beschikbaar te krijgen. Wij ondersteunen hierbij het initiatief van Noord-Brabant.	Geen wijzigingen	

	<p>overheden in het landelijk gebied op gang willen brengen.</p> <p>Een groot deel van de ambities van het waterschap is terug te vinden in het voorlopige concept pMJP (in de doel-middelentabel of in het achtergronddocument). Bij deze brief voegen wij een kleine tabel waarin enkele onduidelijkheden zijn opgenomen. Wij vragen uw aandacht voor het goed herkenbaar zijn van de doelen en resultaten waaraan wij als waterschap worden geacht financieel bij te dragen: het toezeggen van financiële middelen door het waterschap is alleen mogelijk als duidelijk herkenbaar is waaraan het toe te kennen geld zal worden besteed.</p>	<p>Naar onze mening zijn de doelen beekherstel, herstel verdroogd natuurgebied en realisatie bergingsgebied duidelijk. Ten aanzien van de ambities verwijzen wij naar de beantwoording op de volgende rij. De doelstelling m.b.t. de watergangen waarin maatregelen worden genomen met betrekking tot het verbeteren van de waterkwaliteit is minder eenduidig. Zoals uit het achtergronddocument blijkt hebben wij hiervoor heel verschillende bijdragen mogen ontvangen. De input varieert van natuurvriendelijke oevers in de Drentse kanalen tot randenbeheer in de veenkoloniën. Ook de geschatte kosten variëren sterk. Bovendien is er een overlap met beekherstel en hebben niet alle partijen gereageerd. Vandaar dat wij de keuze hebben gemaakt om een globaal doel op te nemen. De berekening van de benodigde middelen is wel zoveel mogelijk op de verschillende onderdelen gebaseerd.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>
<p>In het bijgevoegde tabelletje is ook aangegeven dat de in het pMJP opgenomen prestaties soms minder groot zijn dan de optelsom van ambities van de partners. Zo is door de waterschappen binnen de provincie Drenthe als ambitie 192 km beekherstel ingebracht, terwijl in het pMJP-Drenthe als te bereiken resultaat 80 km beekherstel is opgenomen. Graag zouden wij van u vernemen wat dit betekent voor het kunnen waarmaken van de ambities van ons</p>	<p>Ten aanzien van de aanpak van de verdroging vinden wij dat wij een reële ambitie in het pMJP hebben opgenomen, namelijk 6000 ha in 7 jaar. Dit is 19% van het totale verdroogde areaal in Drenthe. Het gesommeerd herstel bedraagt 28%. Hiermee komen in 2013 uit op een gesommeerd herstel van 47%.</p> <p>Het beekherstel is ten opzichte van de</p>	<p>Geen wijzigingen</p>	

	waterschap.	opgave naar beneden toe bijgesteld met als argument dat het realiseren van de GGOR in Drenthe tot 2030 in beslag neemt. Het is niet reëel te veronderstellen dat vrijwel alle beekdalen al in 2013 zijn gerealiseerd. In die zin gaat het hierbij dus meer om een temporisatie van de uitvoering.	
	Tot slot vragen we u om bestuurlijk overleg met de Gedeputeerde (bij voorkeur in januari 2006), waarin aan de orde zou moeten komen de rol van water in het pMJP en onze vragen bij de concretere doorvertaling van het pMJP naar afspraken met de partners.	Op dit moment is nog geen volgende bestuurlijke terugkoppeling ten aanzien van de inhoud van het pMJP voorzien, maar gelet op het feit dat er nog discussie is over Rijksbijdrage voor water kunnen wij het ons voorstellen dat wij hier een apart overleg over organiseren. Aan de uitvoering van het pMJP en de eventuele afspraken die hierover met de partners moeten worden gemaakt, wordt momenteel gewerkt. U wordt betrokken bij het tot stand komen van de (gebieds)organisatie .	Geen wijzigingen
	Zoals gezegd kunnen wij ons als waterschap vinden in de doelstellingen van het ILG en het hanteren van provinciale Meerjarenprogramma's als basis voor het ILG. Graag blijven wij in 2006 net zo nauw betrokken bij het opstellen van het pMJP als in de afgelopen periode; graag verleggen wij daarbij de focus naar een concretere uitwerking.	Zie antwoord hierboven.	Geen wijzigingen

<p>11. Gemeente Meppel mw. C. van de Bles</p>	<p>Onze eigen beleidsambities afwegend tegen die in het ILG, zijn we tot de conclusie gekomen dat de doelen in het ILG haalbaar lijken en de cofinanciering binnen onze beleidsmiddelen op te brengen. Met betrekking tot sociaal economische vitalisering zijn we er dan wel vanuit gegaan dat we met onze Ruimtelijke visie Nijveveen e.o. het grootste deel van deze prestatie ten aanzien van omgevingsbeleid met uitvoeringsprogramma al hebben ingevuld.</p> <p>We willen daarom het college voorstellen in te stemmen met het pMJP. Daarnaast zullen wij voorstellen het komend jaar te benutten om onze eigen beleidsdoelen aan te scherpen en waar nodig aan te vullen tot een Meppels uitvoeringsprogramma voor landelijk gebied 2007-2013, met daarbij de benodigde middelen.</p>	<p>Wij danken u voor uw steun voor het pMJP en zien met belangstelling uit naar uw uitvoeringsprogramma voor het landelijke gebied voor 2007-2013.</p>	<p>Geen wijziging</p>
<p>12. Regio Groningen-Assen 2030 A.L. Huzen</p>	<p>In het pMJP wordt weinig aandacht besteed aan de regiovisie Groningen en Assen en in het bijzonder het Regiopark. Dit is opmerkelijk want de ambities van het Regiopark zijn groot en vallen voor een groot deel samen met de rijks- en provinciale doelen in het landelijk gebied. Het eerste uitvoeringsprogramma regiopark wordt binnenkort aan de stuurgroep regio Groningen-Assen ter goedkeuring voorgelegd. De in het uitvoeringsprogramma genoemde projecten leveren vooral een bijdrage aan het vergroten van de toegankelijkheid van het landelijk gebied, het behoud en versterken van het landschap, het vergroten van de samenhang in het groenblauwe netwerk of het versterken van de relaties tussen stedelijk en landelijk gebied. Uiteraard is het van groot belang de doelen en</p>	<p>Wij hebben een programma gemaakt, ondervverdeeld naar doelen. Wij gaan ons binnenkort beraden op de uitvoering van het programma. Wij kunnen niet op voorhand geld reserveren voor specifieke gebieden of projecten. Wij kunnen ons wel voorstellen dat u bij de uitvoering van het pMJP projecten in gaat dienen via bijvoorbeeld de betrokken partners zoals gemeenten en waterschappen. Goede projecten zullen altijd een goede kans maken.</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

	<p>prestaties van het regiopark projecten af te stemmen met die zoals genoemd in het pMJ.P. Het is op dit moment moeilijk uit de doel-middelentabel af te leiden of dat nu voldoende is gebeurd. De extra aandacht in het pMJ.P voor het regiopark is nodig, omdat het regiofonds Groningen-Assen momenteel onvoldoende is om de ambities van het regiopark te kunnen financieren. het regiopark zal daarom beroep doen op de rijks- en provinciale middelen die vanwege de realisatie van de rijks- en provinciale doelen in het kader van het regiopark beschikbaar kunnen komen. Gelet op de onderhandelingen met het rijk die nog moeten plaatsvinden, bevelen wij nadrukkelijk aan aandacht te vragen voor de ambities van het regiopark. Temeer daar het rijk de ambities onderschrijft. De doelen van het Regiopark en die van het pMJ.P vallen op belangrijke punten samen en er is een grote overlap in het betreffende grondgebied. Het lijkt daarom voor de hand te liggen dat voor de realisatie van de regioparkprojecten, naast financiering vanuit het regiofonds, ook gebruik kan worden gemaakt van de middelen die via het pMJ.P beschikbaar komen. Het is uit het voorliggende concept niet af te leiden in hoeverre dat het geval zal zijn en op welke wijze en met welk tijdpad daar verder invulling aan zal worden gegeven. wij vragen u om , indien mogelijk, ons hierover nader te informeren en zonodig verder afspraken over te maken.</p>		
<p>13. Drents Plateau Alexandra Mars</p>	<p>Wij waarderen de manier waarop Drents Plateau is betrokken bij de gedachtevorming. Wij kunnen ook ons goed vinden in de wijze waarop het thema cultuurhistorie/ archeologie in het provinciaal beleid een positie heeft</p>	<p>Wij zijn blij dat u tevreden bent over de wijze van betrekken en de plaats van cultuurhistorie en archeologie. Wij zullen uw opmerking inzake de aandacht voor cultuurhistorie een</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

	<p>gekregen.</p> <p>We willen wel aandacht vragen voor zowel het integrale en overkoepelende karakter van cultuurhistorie in relatie tot de andere beleidsvelden als voor de noodzaak tot borging van de kwaliteit van de cultuurhistorische inbreng. Drent Plateau is bereid een rol te spelen in de toetsing van projecten op doel en kwaliteit .</p>	<p>goede plek geven in de uiteindelijke organisatievorm. We streven naar een manier waarop we projecten onder andere kunnen beoordelen op de aandacht voor communicatie, participatie en belangrijke thema's als cultuurhistorie en beeldkwaliteit !</p>	
<p>14. Gemeente Borger-Odoorn I. Snippe/ A. Kuiper</p>	<p>Het ambitieniveau – ook van de Drentse gemeenten – is hoog. Daarom is de inzet breder dan het LG vereist. De bundeling van subsidieregelingen en de daarmee gepaard gaande ontzetting garanderen naar het idee van Borger-Odoorn een integrale benadering van de projecten.</p> <p>Het is moeilijk om nu al te bepalen of de cofinanciering van projecten, die van 2010 tot 2013 zullen worden uitgevoerd, haalbaar is. De intentie is in ieder geval wel aanwezig om projecten in het landelijk gebied te realiseren en daar de benodigde middelen (cofinanciering) voor te genereren.</p> <p>Hoewel het concept pMJP nog niet volledig is en hier en daar nog moet worden aangevuld, verrijkt en gecompliceerder, concludeert de gemeente dat met dit document als basis onderhandeld kan gaan worden met het rijk. Borger-Odoorn gaat er van uit dat te zijner tijd het volledige pMJP aan de gemeenten zal worden voorgelegd.</p>	<p>Wij maken hieruit op, dat u zich kunt vinden in het ambitieniveau en dat u de integraliteit voldoende gewaarborgd acht.</p> <p>Wij zijn blij met uw inzet.</p> <p>Wij nemen kennis van uw instemming met het concept-pMJP als basis voor de onderhandelingen met het rijk. Zoals eerder al is aangegeven zullen wij in het traject tussen de aanvang van de onderhandelingen en het vaststellen van het definitieve pMJP terugkoppelen met onze gebiedspartners.</p>	<p>Geen wijzigingen</p> <p>Geen wijzigingen</p> <p>Geen wijzigingen</p>
<p>15. Gemeente Hoogeveen dhr. L. Benning</p>	<p>Wij gaan er vanuit dat de aangemelde projecten uitsluitend zijn bedoeld voor het vullen van de doel-middelentabel en dat wij lopende de projectperiode 2007-2013 concreet uitgewerkte projecten kunnen indien voor</p>	<p>Uw aanname is terecht. Op basis van de aangedragen projectideeën hebben wij doelen geformuleerd op een hoger abstractieniveau. Uitgewerkte projecten kunnen straks</p>	<p>Geen wijzigingen</p>

	cofinanciering vanuit het ILG-pMJJP.	voor cofinanciering worden ingediend en zullen getoetst worden aan de bijdrage aan het realiseren van doelen uit het pMJJP.	
	Hierbij zijn wij tot de conclusie gekomen dat de doelstellingen aansluiten bij onze ambities zoals deze zijn verwoord in de structuurvisie 2015-2030. Er zitten echter nog wel een aantal (tekst)verschillen tussen het voorlopig concept-pMJJP en de concept doel-middelentabel.	Wij constateren dat het pMJJP aansluit op uw ambities. Uw opmerkingen met betrekking tot de (tekst)verschillen tussen pMJJP en doel-middelentabel zullen wij controleren.	pMJJP en doel-middelentabel: controleren op (tekst)verschillen
	Om er geheel zeker van te zijn dat onze ambities, zoals wij deze op dit moment kunnen overzien, in zijn geheel waar kunnen worden gemaakt vragen wij u om onder hoofd-doelstellingen Sociaal Economische Vitalisering de volgende doelstellingen toe te voegen: Verbeterde ontsluiting platteland d.m.v. verbeterd openbaar vervoer. Mogelijkheden creëren voor bijvoorbeeld de belbus, minibus, buurtbus en buurttaxi, ect. Ontwikkeling stadsrandzones (relatie stad en land) en dorpsranden (in relatie tot uitbreidingsplannen dorpen.	Verbeterde ontsluiting van het platteland door middel van openbaar vervoer is geen doelstelling in het pMJJP. Het openbaar vervoer valt bij de provincie onder het programma Bereikbaarheid. Kleinschalige initiatieven kunnen mogelijk vallen onder Verbetering van de leefbaarheid in plattelandsgebieden of onder Recreatie/toerisme. De stads- of dorpsrand is zeer beperkt opgenomen in de doel-middelentabel. Alleen voor projecten die bijdragen aan verbetering van de relatie stad/dorp met het platteland met een bovenlokaal karakter is een doelstelling opgenomen onder het thema recreatie/toerisme. Dit betekent dat stadranden vooral onder het programma stad vallen.	Geen wijzigingen
16. Gemeente Emmen Dhr. H. de Jong	Het voorlopig concept pMJJP is mede gebaseerd op de inbreng van gebiedspartners, waaronder de gemeente Emmen. Het nieuwe Structuurplan van de gemeente Emmen geeft echter al aanleiding tot aanpassing/aanvulling van de eerder door Emmen ingebrachte	Projecten die zijn aangeleverd zijn niet één op één terug te vinden in het concept pMJJP. Alle wensen van alle partijen opgeteld zullen altijd meer bedragen dan waar middelen en capaciteit voor zijn.	Achtergronddocument aanpassen.

	<p>ambities. De gemeente doet hiertoe in een bijlage voorstellen.</p>	<p>Voor aangepaste ambities van de gemeente Emmen bieden de doelstellingen in het concept pMJP in het algemeen voldoende aanknopingspunten. Hierbij zijn echter enkele kanttekeningen te plaatsen.</p> <p>Zo geeft u aan een hoge ambitie te hebben t.a.v. het realiseren van een waterbergingsgebied (15 miljoen m3). De bergingsgebieden die waarschijnlijk ook in Zuid Drenthe nodig zijn staan nog niet op de kaart in POP II aangeduid. Voor Zuid-Drenthe wordt het POP II op dit punt uitgewerkt. In dat kader heeft het waterschap Velt en Vecht een opgave gedaan van 6.1 miljoen m3 voor 2050. Hiervan is voorlopig 1.0 miljoen opgenomen in het pMJP. Dit lijkt ons nu eerst voldoende, waarbij moet worden opgemerkt dat hoeveelheden binnen Drenthe natuurlijk kunnen worden uitgewisseld. Verder heeft u aangegeven 35 ha stedelijk gebied af te koppelen van het riool. Als dit gaat om hectares in dorpen past dit goed in het pMJP. De wateropgave in de steden hebben wij ondergebracht in het programma stad.</p> <p>Waterbodemsanering hebben wij niet in het pMJP opgenomen.</p> <p>N.a.v. uw bijlage zullen wij het achtergronddocument aanpassen.</p>	
	<p>Besluitvorming over de uitvoering van het programma resp. de daaruit voortvloeiende gemeentelijke projecten moet nog plaatsvinden. Het is op dit moment niet mogelijk uitspraken te doen over de</p>	<p>Wij maken hieruit op, dat u zich in grote lijnen kunt vinden in het ambitieniveau van het concept pMJP en zijn verheugd over uw intentie om ook financiële middelen beschikbaar</p>	<p>Geen wijzigingen.</p>

	<p>beschikbaarheid van gemeentelijke middelen voor de uitvoering van het programma. De gemeente Emmen heeft weliswaar de intentie om de aangedragen ambities uit te voeren, maar zijn gehouden de daarvoor gebruikelijke besluitvormingsprocedure te doorlopen</p>	<p>te stellen om uw ambities voor de uitvoering waar te maken.</p>	
	<p>In de volgende stappen gericht op de totstandkoming van het convenant met het wil de gemeente graag verder van gedachten wisselen over de bijdrage van Emmen aan de realisering van het pMJP.</p>	<p>Graag komen wij in het traject tussen de aanvang van de onderhandelingen en het vaststellen van het definitieve pMJP bij u terug.</p>	<p>Geen wijzigingen.</p>